Profira Sadoveanu

Mormolocul

Roman

PROFIRA SADOVEANU

MORMOLOCUL

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ", BUCUREŞTI

1339—933

MORMOLOCUL

Există în biroul cel vechiu cu postav verde o fotografie care păstrează chipurile unor copii ce nu mai sunt: Lia la zece ani, Miti la nouă și Profiriția la opt. De câte ori dau peste cartonașul acela prăfuit, mă uit vreme uitată la fetița aceia mititică și plinuță, cu nasul cât un bumb, cu ochii blonzi, cu fruntea bombată sub pălăriuța de paiu cu boruri întoarse; cu picioruțele cuminți și timide în ghetuțe noi — cu guleraș de șosete căzute. Sunt eu.

I.

Scot apă din fântână. Curaua tatei. Sunt nenorocită. Somnambulism. Discuţii filosofice. Cine zice tot acela-i. Merele. Privata. Puica.

— Lasă, Miti! Să ţii minte!...

Şi ies supărată din Balconaşul de sticlă.

Afară e înourat. Livada e udă încă după ploaia de ieri. Aerul rece îţi încreţeşte subţire pielea înfiorată.

— Tocmai acum şi-a găsit şi el să scrie la Caligrafie pentru vacanţă!... mormăiesc cu ciudă, uitându-mă la cada cea mare rotundă din faţa casei, plină cu apă proaspătă de ploaie. — Lasă, are să mă roage şi el vreodată ceva!...

Pământul mi se lipeşte umed subt tălpile goale.

„Acuma, cu ce să mă joc?...“

Apa clipeşte spre mine răcoroasă şi argintie, îndemnându-mă cu poftă spre adâncurile ei de-un verde ca muşchiul.

Așa. Repede, repede, tot mai repede! Aplecată de-asupra căzii, cu suflet de argat harnic și mâni grăbite, scot într'una apă din fântână, aproape tot așa de iute ca Teofil. Pe-un beţişor, am depănat puţină sfoară, de capătul căreia am legat o cutie de tinichea în care a fost cacao. Dau drumul sfoarei de pe beţişor: tinicheaua coboară legănându-se uşoară, ajunge la apă, se umple şi urcă greoaie spre lumină. Azvârl apa, dau drumul iar funiei depe sul; ciutura coboară în fântână, se umple şi urcă grabnic la suprafaţă. — Inima mi-e plină de mândrie şi mânile lucrează, fericite. „Vezi ce frumos joc am inventat? Păcat că apa e-aşa de aproape şi funia atât de scurtă..."

Intr'un fulger ascuţit, sufletul mi-a tresărit, zbârnâind fierbinte. Straşnică idee!... Cu inima tropăind grăbit, mă reped în zbor spre Sufragerie.

— Unde alergi aşa de repede? mă întreabă mama, din uşa bucătăriei.

— Nimic!... răspund izbit, oprindu-mă brusc din fugă, ca prinsă asupra faptului. Apoi trec mai repede, cu pas mai domolit.

— Mă duc oleacă în casă...

Nu-i nimeni. Mă apropii cu fereală şi trag încetişor saltarul din dreapta al maşinei de cusut *Singer*. Cuprind în mână cu dragoste mosorul cel mare cu aţă albă

groasă, pe care l-a cumpărat mama ieri dela un negustor cu şapcă cadrilată şi ies iute pe din faţă.

Iată-mă la fântâna cea mare, adevărată, de lângă mesteacăn. M'aplec de-asupra, peste ghizdele şi privesc la ochiul de lumină din fund — limpede ca sticla — apoi, dând drumul din gură unei bobiţe mari de spumă albă, mă uit cum peste o clipă oglinjoara se sfarmă brusc, tulburându-se în cercuri mari.

— Treizeci de stânjeni!... mă uimesc, fudulindu-mă că nimeni nu mai are o fântână aşa de adâncă.

Apoi, apucând cutiuţa şi vârînd-o pe gâtul fântânci, încep a slobozi cu luare aminte aţa de pe mosorul pe care îl ţin cu putere în mână. Tinicheluţa coboară ameţită, izbindu-se de pietrele părelilor. Aştept cu înfrigurare clipa când va ajunge la apă, se va umple şi va urca greoaie spre lumină.

Ce s'a întâmplat? Toţi aleargă. Intr'un ţipet ascuţit ,casa şi livada s'au despicat, aruncând spre mine pe toţi locuitorii ei: tata din biurou, Lia dela pian, mama şi bunica dela bucătărie, Teofil din ogradă şi Miti la fereastra odăii naţionale. Cu inima răcită, îngrămădită toată în faţa crispată

şi ochii ficşi, depăn într'una cu mânile, trăgând din fântână un fir nesfârşit de lung.

— Ce s'a întâmplat?

S'au oprit cu toţii din fugă şi privesc spre mine cu uimire, ca la o dihanie de pe altă lume.

— A căzut mosorul în fântână!... răcnesc cu durere — caşicum aşi fi căzut eu — depănând într'una cu iuţeală din mâni şi răspândind în jurul meu o claie de aţă zbârlită, udă şi încâlcită.

— A! Asta căutai tu în Sufragerie! râde mama, întorcându-se liniştită spre treburile casei. Mi-ai stricat un mosor de-o mie de iarzi...

Şi toţi izbucnesc într'un râs nestăpânit, cu palme pe genunchi şi ochi în lacrimi, în vreme ce eu, cu faţa crispată şi ochii ficşi, depăn, depăn într'una cu mânile...

Teofil se apropie liniştit, ia firul şi-l rupe. Eu mă uit cu spaimă şi nedumerire; cum s'a întâmplat, cum a căzut mosorul în fântână? Nu-mi aduc aminte de clipa când l-am scăpat din mână...

— Profira, vin' aici!...

Vocea tatei, deodată întunecată, a lovit în mine, înfiorându-mă până 'n creştet cu ghiaţă.

— Nu! Nu!... mă apăr, tremurând, dându-mă cu groază înapoi.

— Vin' aici, când îţi spun!...

Tata nu-i obişnuit să nu fie ascultat.

Fac doi paşi înainte, cu fereală, îndată însă mă reped iar înapoi. Mi-i prea frică, nu pot.

— Vin' aici!... strigă tata poruncitor, abia stăpânindu-şi râsul; în vreme ce eu, înfricoşată, scâncesc şi scârţâiesc, neîndrăznind să înaintez, cu toatecă mi-i frică tare să nu ascult. Eu ştiu că tot are să trebuiască să mă duc, căci trebuie să-mi primesc pedeapsa pentru obrăznicia mea — căci e-o obrăznicie să iei mosorul cel mare din saltar ca să cobori cu el o tinicheluţă în fântână. Trebuie să-mi primesc răsplata. Eu ştiu că tot prin asta am să sfârşesc, dar mi-i prea frică.

Vocea tatei, tunătoare: Vin' aici, când îţi spun!...

M'apropii cu coada între picioare, schelălăind.

...Una, două, trei, patru, cinci, şase, şapte!.. Au! Au! Văleu!... Tată, iartă-mă! N'am să mai fac!...

In poziţie orizontală, agăţată cu mânile de hainele tatei, ţip înfricoşată, număr loviturile cu admiraţie, în timp ce locul care primeşte pedeapsa mă ustură—foc şi biciu.

Tata mă pune la pământ, îşi încinge curaua şi-mi spune:

— Ai să mai faci?...

— N'am să mai fac!... strig eu în acelaşi timp, făcând fără voie o mişcare de apărare cu mânile.

— Poţi să te duci! îmi aruncă tata dezlegarea.

Ies încet, cu mânile la ochi, spăsită şi umilită.

Stau în fundul grădinii, în popuşoiu, şi plâng cu spasmuri.

„Cât sunt de nenorocită! Ce tare m'a bătut tata! Mi-a tras şapte curele!... Vai, ce tare mă doare, ce nenorocită sunt!..."

Plâng cu disperare. Mai tare, mai tare, tot mai tare. Imi vărs tot necazul, care totuşi îmi place, căci sunt o martiră.

Dela o vreme, lacrimile se isprăvesc. Din plânsul amplu nu mai rămâne decât un tânguit monoton şi trăgănat.

„Şapte curele! Grozav m'a bătut tata! Şapte curele! Data trecută mi-a dat numai cinci. Şi ce tare ustură!"

Ridic rochiţa şi mă uit: e roş şi umflat...

„Vai! Ce tare m'a bătut!..."

Floarea soarelui aproape e coaptă.

„Şapte curele! nu-i glumă!..."

Apuc o coroană galbenă şi 'ncep să-i smulg dinţii cenuşii.

„Da, da; e-aproape coaptă. Şi-i bună... Şapte curele... Grozav m'a bătut tata!"

— A căzut mâța 'n fântână!! A căzut mâța 'n fântână!...

In picioare, pe marginea de macat roș a patului, tip ascuțit—din arcuș de ferăstrău—ațintind ochi căscați de groază spre groapa neagră și adâncă a șanțului de subt mine.

— Liniștește-te, Profiriță! Nu-i nimic, nici o mâță. Ai visat.

Mă mângâie mama, blând, luându-mă în brațe și scoborându-mă de pe ghizdelele fântânei.

— A căzut mâța 'n fântână! A căzut mâța 'n fântână!...

Plâng eu cu inima buimacă, zbătându-mă și căutând în jur cu ochi holbați.

— Aha!... A căzut mâța 'n fântână?... — Tata s'a trezit și-a intrat în cămașa de noapte să vadă ce-i.

— A căzut mâța 'n fântână!... Stai că te lecuiesc eu îndată...

Și fără să asculte pe mama care-l ține de mâni, ia cana cea mare de pe lavoar și mi-o ridică de-asupra capului, răstunând-o.

— Ih!... Haaaa!..

Intr'un spasm violent și hârcâit — vrând parcă să trag în piept tot aerul lumii — mă trezesc brusc, subt ploaia de ghiață a apei, în vreme ce 'n gură dulceață lucioasă și tare de linguriță îmi alină 'ntr'un oftat spaima și năcazul.

*

Miti s'a sculat în aşternut, cu ochi orbi de somn, a întors perna şi-a scociorît lung după dânsa, cotrobăind.

— Ce cauţi?

S'a lăsat pe spate, în lumina tare a sculatului ce-i limpezeşte treptat lacurile dezamăgite ale ochilor.

...E pe 'nserat. Pe la o portiţă cu ostreţe cenuşii, pe zarea galbenă a cerului, a venit un negustor cu mai multe perechi de aripi de vânzare. Sunt caşi aripile de gâscă, numai mai mari şi legate două câte două.

Miti iese şi cumpără.

De pe vârful casei, ca meşterul Manole. Intinzi aripile şi sari. Te prăbuşeşti în gol, uşor ca un fulg. Vântul căderii îţi ridică fiori dulci pe suflet. Pluteşti lin, până atingi cu picioare de aer pământul... Creşti, asta 'nseamnă.

— Miti, dar ce-ar fi să visezi şi, a-doua-zi, să găseşti chiar subt pernă?!...

Mă uit într'un ochiu, ca raţa la uliu, gândindu-mă cum face de-odată ţic! şi te lungeşti în sus c'un centimetru...

— Nu se poate, bre?...

— Cred şi eu că nu se poate — dă din umeri Miti. — Dacă s'ar putea, le-aşi fi găsit subt pernă.

Ştiu că nu se poate. Dar ce-ar fi dacă s'ar putea? Ei!... Ce bine-ar fi... Aşa-i în-

totdeauna, lucrurile cele mai frumoase nu se pot niciodată.

— Miti, da' mata ai visat vreodată un vis de două ori?

Imi aduc aminte de visul pe care l-am visat odată şi pe urmă mi s'a părut că l-am mai visat întocmai, peste un an... O cruce neagră pe-un cer de 'nserat, un deal înalt cu drum cotit, şi-un suflet trist şi greu ca după cineva scump care-a murit... Dar nu mi-l mai aduc bine aminte.

— E nostim când visezi că eşti într'o primejdie mare — spune şi Miti — şi tocmai când e cel mai rău şi nu mai ai nicio scăpare, deodată parcă te priveşti tu pe tine însuţi cu şiretenie — parc'ai face cu ochiul — şi-ţi spui: „Ei, parcă eu nu ştiu că-i numai un vis!..." Şi te simţi de-odată uşurat. Cred că ţi s'a întâmplat?...

— Daa!... De multe ori.

— Bre, da ţi s'a întâmplat vreodată să visezi că eşti treaz şi că visezi ceva foarte frumos — înţelegi, vis în vis — şi tocmai când eşti cel mai fericit, te trezeşti deodată şi spui dezamăgit: „Ce păcat c'a fost numai un vis!" Dar asta tot în vis, înţelegi!...

Asta-i şi mai nostim. — Amândoi visăm foarte mult, toată noaptea, şi lucruri foarte frumoase. Păcat numai că a doua-zi dimineaţă, când ne trezim, cu toate că strângem din ochi şi ne întoarcem cu faţa la

părete ca să nu vedem lumina, nu ne putem aduce aminte decât foarte puțin.

— Bre, știi ce vis am avut odată eu, când eram mică, în casa din vale? Am visat un gard de scânduri cenușii — parcă era ca cel de-alături dela Zuzu, numai mai înalt și cu țepușe de fier în vârf — și nu puteam privi după dânsul. Ziceam că-i marginea pământului, *sfârșitul lumii*, și mă întrebam după el ce poate fi?...

— Știi, bre, spune Miti smârcâind și cu ochi lucitori, că eu odată, gândindu-mă și muncindu-mă mult, pot să zic c'am ajuns aproape să-mi închipui Infinitul?

Mă uit la el într'un ochiu, cam cu neîncredere.

— N'aș putea să-ți spun cum, dar l-am simțit. Eu! E foarte greu, aproape imposibil. Eu cred că puțini oameni pot să și-l închipuie. Îți trebuie muncă al dracului!... Tu ai încercat vreodată?

— Bre, Miti, — pornesc eu să mă desvinovățesc cu obidă — eu nu pot să-mi închipui ca ceva să n'aibă sfârșit... Orișice are o margine...

— Apoi tocmai asta-i. Stai c'am să 'ncerc să te ajut eu. Uite, de pildă, cutia asta; e patrată, are margini, dar afară de dânsa nu mai este nimic? Ea stă pe masă. Dar masa, unde-i? In odaie. Odaia-i în casă, casa în Fălticeni, Fălticeniul în România,

România în Europa, Europa în Lume, Lumea în Univers și Universul în Infinit. Înțelegi acuma? Infinitul nu poate avea margini, e ceva care nu se mai sfârșește niciodată.

Și Miti, profesor în cămașă de noapte cu pui și canaf roș la gât, îmi demonstrează cum stau lucrurile, arătându-mi cu mâna Infinitul.

Cu fața crispată și ochiul privind pieziș în sus, încerc să mi-l închipui și eu; trebuie să mi-l închipui. ...Un gol mare, ca o prăpastie galbenă... In el mintea-mi aleargă într'una, cercând să nu se mai oprească niciodată. Dar fără voie Infinitul se încovoaie, rotunzindu-se ca o minge ori se oprește deodată, în zid nepătruns. Aerul se continuă însă iarăși și iarăși, dar nu pot să mi-l închipui fără sfârșit. Trebuie să aibă o margine.

— Parcă aproape mi-ași închipui oleacă, spun eu minciuni, ca să nu rămân prea de rușine în fața lui Miti. Da-i greu al dracului!...

— Mitică,—schimb apoi repede vorba— vroiam de mult să te 'ntreb: știi că eu nu pot deloc să-mi închipui c'așș putea să mor?

— Ei!... Cum? mormăie Miti.

— Da. Nu pot să spun, dar simt foarte bine. Eu trăiesc și privesc lumea. Dacă eu așș muri, n'așș mai fi, nici lumea n'ar mai

exista. Nu pot să-mi închipui că eu aşi muri şi lumea ar trăi mai departe. Eu sunt lumea. De asta mie nici nu mi-i frică de moarte.

— Ba eu îmi închipui foarte bine c'aşi putea muri şi tot nu mi-e frică deloc de moarte — râde Miti cu finețe.

— Bre, Miti, să ne-audă pe noi Gică ori Guriță vorbind aşa... Eu cred că n'ar pricepe nimic. Ar crede că suntem nebuni. Şi nici fetele dela şcoală, nimene, n'ar pricepe nicio vorbă. Bre, zău, noi suntem... deştepți... deosebiți. Aşa şi cu cuvintele colorate; eu cred că puțini sunt.

— Ba trebuie să fie ei... dar poate văd în mai puține colori.

— Mata în câte colori vezi?

— Eu văd un verde albăstrui spălăcit, cum e 3, Joi. Pe urmă un albastru palid — aşa-i 4, 10, Suceveanu, Dimitriu. Un cafeniu roşcat. Pe urmă un cenuşiu, un galben auriu, un albicios...

— Bre, Miti, ți-aduci aminte ce tare s'a mirat tata când a aflat că eu văd şi lucrurile cu nume de oameni? Ce tare-a râs când i-am spus că pe casa lui Sorin Ionescu o chiamă Pompiliu Pârvescu? Zău, bre, mie mi se pare că şi lucrurile samănă cu oamenii: lampa cea cu muc mare alb, din bucătărie samănă perfect cu domnul Chițoiu!

— Miti, ascultă! matale nu ţi se 'ntâmplă câteodată...

— Iraa!... bre!... Da' mai isprăveşte odată, că m'ai plictisit!

Mă opresc brusc, clăpănind în sec. Intr'un duş cu apă rece, m'am trezit izbită dureros în inimă. Sunt în cămaşă, cu picioarele goale, în faţa lui Miti care-şi bea cafeaua cu lapte, la masa din Sufragerie.

— Hai, du-te şi te îmbracă mai repede, să mergem afară la bătut cercurile...

Râde 'ntr'un dinte, cum am tăcut eu deodată, pleoştită.

*

— Voi nu 'nţelegeţi omeneşte?...

In răcnet cumplit, inimile ni s'au mutat din loc; Bunica a apărut în uşa Bucătăriei pentru a treia oară. Ţipând zăngănit, cercurile de fier o pornesc la întâmplare, ţupăind strâmb. Intr'un galop rupt, am ajuns la adăpost, în ogradă.

— Ardă-v'ar para focului şi n'aţi mai ajunge, se tânguie Bunica, călcând şchiopătat pe picioarele fripte de bătături, spre gura larg deschisă a uşii cerdacului.

— Obraznicilor! Proştilor! Căpcăunilor!...

— Cine zice tot acela-i! Cine zice tot acela-i! sărim noi într'un picior, după obiceiu, dupăcind în pumni a ciudă, îndrăznind să înfruntăm şi să zvârlim cu ocări în Duşmanul nostru cel Mare.

— Ucigă-vă crucea, satanelor!... răcnește Bunica din răsputeri, prăvălindu-se în vârtej, spre noi. Las' că pun eu mâna pe voi!...

Noi am pornit-o în galop, cu inima zgâlțâită strechiet, că pune Smeoaica mâna pe noi.

— Câne roș! Caiafă! ne trăsnește și ne-ajunge din urmă pleoscăind papucul de postav țesut cu trandafiri — cumpărat cu optzeci de bani dela Tuchner.

Facem sburând înconjurul casei. Ajunși la privata din dosul bucătăriei, ne oprim gâfâind și ne uităm îndărăt... Nu se aude nimic. Colțul casei e pustiu și mut. Ne uităm unul la altul râzând. Ce proști suntem! Bunica s'a întors desigur de mult la treburile ei.

*

Odată cu soarele care a deschis geană aurie, intrăm pe portița grădinii. Livada, până 'n fund, spre popușoiu — unde se mai zărește încă ruina morii — e semănată cu grămezi mari de mere, de toate soiurile. Rădășenii, cu găleți adânci din coajă de copac, stau cucuiați pe scări grozav de înalte și culeg merele noastre. Mi-i ciudă pe ei și mi-i rușine că ne iau toate merele.

— Și tata cela, numaidecât să vândă copacii!

Nici nu înțeleg. Parcă Rădășenii n'au

destule mere în livezile lor. Trebuie numai-decât să le iee pe-ale noastre.

Se uită pe furiş spre noi, de după pălăriile lor negre şi zâmbesc răutăcios pe subt mustaţă. Nu pot să-i sufăr!

Lângă ulm, e mărul cel crăcos *crăciunesc,* cu mere albe pistruete cu bube de coji aspre. Nu-mi plac chiar aşa de mult. *Renetele* 's bune al dracului. Sare zama din ele, acrişor, şi felia se desprinde tare şi netedă, ca la gutui. Dar cel mai mult îmi plac *vieştile,* pitite în grămăjoara lor vineţie de subt gardul de draniţă dinspre drum. Sunt mici şi tuciurii, cu gust de mere murate, parfumat cu tămâie parcă.

— Profiră, Profiră!

Gică Ionescu şi cu Miti vin spre mine, făcând semne de tăcere cu mânile. Gică rânjeşte ca de obiceiu în dinţii lui lungi şi laţi — subt nasul ascuţit de vulpe roşcovană. — E vorba de vre-o poznă, desigur.

— Ce-i?

— St! Ascultă. Ştii ce-am făcut? Dar să nu spui la nimeni. Am spurcat merele Rădăşenilor, fir'ar al dracului să fie! Uite! toate grămezile celea cu mere domneşti, creţeşti, fragă şi cele acre de lângă mesteacăn.

— Cum... aţi făcut pipi pe ele?... întreb eu fără cuvinte, înroşindu-mă.

— Da... răspunde neruşinat râsul răută-

cios şi obraznic al lui Gică, veselindu-se grozav. Să nu cumva să mai mânânci din ele!...

Intr'o imagine iute şi aprigă, îmi închipui pe Miti şi pe Gică, înaintea grămezilor cu mere. Şi'n timp ce sângele mi se ridică în ochi, izvorașul de apă caldă din fundul adâncului năvălește iute şi furnicat, cerând să iasă cu orice chip.

„Numai de-aşi ajunge la timp..."

— Vin îndată!... strig în grabă către băieți şi mă reped ca fulgerul spre casă, ținându-mă din toate puterile, icnind.

Bocănesc în goană pe cerdacul de lemn.

In mieunat aspru şi gros uşa se deschide, smuncit.

Intuneric; se zăresc abia într'un colț cumarașele de faianță albă. Miroase iute şi înțepat de-ți dau lacrimile. „Lua-l-ar dracu de formol! De asta nu-mi place mie să vin aici din față".

Mă cocoțez pe lada înaltă de lemn c'un suspin de fericire.

Jos, în groapa adâncă de dedesuptul meu lucește baltă.

Mă cutremur.

„Grozav trebuie să fie să cazi acolo, înăuntru. Cea mai îngrozitoare moarte! Oare cum s'a întâmplat cu fetița lui domnu' Frunză?"

I-a alunecat desigur întâiu un picior, nu s'a putut ține, după aceia a intrat cu tot

trupul pe bortă şi-a căzut huştiuliuc înăuntru.

Când au scos-o, rochiţa verde era moartă, înecată în...

„Brrr!..." cum fac personagiile din Alecsandri.

Ce-ar fi să cad şi eu acuma?

Pun repede capacul la iazul necuratului şi mă tot duc.

*

— Bunic' bunic'!... Cum o chema pe căţeaua ceia care-a murit?...

De deasupra plitei unde trebăluieşte, Bunica îmi aruncă o privire pe jumătate, numai c'un ochiu.

— Ce căţea? Parcă eu am grija căţelelor acuma!...

— Nu, Bunică... Ştii, Bunică, căţeaua ceia care-i îngropată subt peatra de lângă mărul cel dulce alb. Mi-ai mai spus mata odată de dânsa... dar am uitat.

— Ia lasă-mă 'n pace! Nu-i nici o căţea îngropată subt nici o piatră! răspunde scurt Bunica şi se 'ntoarce cu spatele.

— Bunică! Cum, Bunică!... Doar mata mi-ai spus că-i îngropată acolo!... mă frământ eu cu disperare, ascuţind vocea.

— Ian să nu-mi răcneşti! C'apoi ştii!... îmi face faţă deodată Bunica, răstit. — Tu pesemne că vrai să spui de Puica, căţeaua

cea roşă, „de divale". Cuminte şi deşteaptă căţea! O adusese tată-tu dela d-l Chiţoiu. Ia aşa venea la mine şi cerea de mâncare numai cu ochii... Vocea Bunicăi s'a muiat şi s'a înblânzit, domoală. — Săraca!... Tare mi-a fost jăle când a murit!

A murit...

— Bunică, da de ce-a murit? a mâncat sticlă pisată?

— Ei, nu! Acela-i Leu. Puica a murit c'a făcut odată zece căţei. Intăia oară, ea mititică... I s'a rupt ceva într'ânsa şi gata!... Da ia mai bine de ici papanaşi şi mânâncă şi du şi lui frate-tău. Şi nu te mai gândi la prostii...

Un nod tare şi umflat îmi apasă dureros pe suflet, stând gata să se spargă în lacrimi de milă înciudată. De ce-a murit saraca Puica! Eu nu vreau să fi murit!

— Bunică, da dece-a murit!...

— Ei! D'apoi tu când începi nu mai isprăveşti! se supără Bunica, întorcându-se către altele. A murit pentrucă aşa i-a fost scris, i s'a împlinit veleatul! — Ileană, ia mai adă vreo două lemne şi pune pe foc, că ne-ajunge amiaza...

In iarbă, piatra subt care doarme Puica oftează înăduşit, în muşchiul moale şi pufos.

II.

Şcoala. Intrigă şi amor. Toamnă mică. Natură. Problemă. Bileţelul. Urmările unei aventuri. Bayer. Sărutarea. Peisaj.

A stat de tot. Geamul Sufrageriei e limpede şi tăcut şi ploaia a dispărut în sus, după nourii subţiaţi.

In şorţul cenuşiu cu platcă, cu bereta în cap şi cu taşca atârnând leneş în mână, ridic frunte încreţită a plâns spre ornicul din părete care arată mare şi lat „opt fără zece".

— Nu pot să mă mai duc la şcoală! E prea târziu!...

Mama, ca totdeauna, nu ia în samă la scâncetele mele.

— Ai vreme berechet! Hai, porneşte fuguţa!... îmi spune simplu, lovind rece în inima mea care gâfâie încordată.

Să mă duc la şcoală? Nu vrau să mă duc la şcoală! Şi-acuma, chiar să vrau, e prea târziu; Doamna are să fie de mult intrată.

Dacă știam așa, încaltea mă porneam devreme. Acuma cum am să mă mai duc?

Inima mi s'a împotmolit dulce — de dimineață de când s'a trezit cu ploaia pe dânsa — în ideia îndărătnică de-a sta acasă. Și-acuma mama în loc să-mi spuie să rămân — parcă ce-i dacă am să lipsesc o zi? — m'a lăsat să 'ntârzii și mă trimite numaidecât la școală. Nu vrau să mă duc! Nu pot să mă duc!

— Mamă... nu mai pot să mă mai duc la școală! Nu vezi ce tare am întârziat?...

— Ira!... Tare mi-i urît când te văd sclifosindu-te așa! De-atunci erai cine știe unde...

Și văzând că lăcrămez și mă smârcâi după fustele ei, prin antret:

— Hai, hai, Profiriță! Pornește repede la școală, că se supără tata!...

Vră să zică trebuie să mă duc. S'a hotărît c'o lovitură tare care a oprit o clipă inima în loc și-apoi a zvâcnit-o fierbinte în toate părțile. Să mă duc? Vai! Opt fără cinci! Ce mă fac eu? Ce mă fac eu! spun lacrimile în gâtlejul tare și dureros. Dacă știam mă porneam de când! Parcă ce-i dacă lipsesc o zi?

Și mă reped în goană pe poartă, pe strada Rădășeni, la vale, să câștig în zbor cât mai mult timp pierdut.

A ieșit și soarele. In aerul limpede, bălțile neclintite oglindesc rece copacii și ce-

rul. Strada Rădăşeni e lungă şi pustie. La colţul străzii Spitalului ceasul Adormirii arată opt, cu acul cel mare aproape trecut din cruce. Repede! Mai este o bucată bună.

— Ce-am să spun? Ce-am să spun?... Doamnă, vă rog să mă iertaţi c'am întârziat...

In sfârşit am trecut de Banca Naţională şi fac cotul spre Şcoală. Strada Boian se 'ntinde înaintea mea în pantă lungă şi covăţită: ultimul vânt, cu călcăile şi şorţul sfârâind.

— Doamnă, vă rog să mă iertaţi c'am întârziat... Doamnă, vă rog să mă iertaţi c'am întârziat... Vra să zică, cum am să spun? Trebuie să ştiu bine, ca să nu mă încurc...

Cu vorbele dârdâind în fugă, m'apropii de şcoală. Nu-i nimeni. Nimeni. Drumul e gol şi mut, parcă toţi oamenii au dispărut; de mult, de mult au intrat şi toţi şcolarii în clase la adăpost, numai eu am rămas pe dinafară, alergând. Poate chiar e mai târziu, ceasul a stat şi-acuma e opt jumătate, ori nouă...

— Doamnă, vă rog să mă iertaţi c'am întârziat...

Pe poartă, în ogradă, în sala cea mare de recreaţie pe vârful picioarelor, la uşa clasei a III-a pe loc — ascultând glasurile care răsună din vata clasei închise în golul cel rămas pe dinafară.

— Un sătean avea 1000 decalitri de vin...

Vocea Doamnei dictează în tăcere, după ușă, la urechea mea.

Trebuie să intru. Pun mâna pe clanță. Așa dar, cum am să spun? Inima bate ciocane de plumb în gât. Hai, s'apăs acuma și s'apar. Acuma.

Nu pot. Nu 'ndrăznesc să 'nfrunt.

— ...Și dacă litrul costă 2 lei, cât va câștiga el la tot vinul?...

Glasul a stat și s'a făcut tăcere.

Acuma. Acum ori niciodată. Cu fiecare clipă e tot mai greu. Apăs fără ochi și fac un pas...

Clasa apare înaintea mea, cu ochi nenumărați umblând pe mine. Doamna pe catedră se 'ntoarce mirată.

— Ce-i cu tine, Suceveanu? De ce-ai întârziat?...

— Doamnă, vă rog să mă iertați c'am întârziat — spun eu cu buze de carton — dar ceasul nostru a stat și n'am mai știut cât e ceasul.

Clasa zâmbește, curioasă, cu mânile la piept. Doamna se uită la Macovei Elena de lângă mine din ungherul ușii — unde stau cei care vin târziu după ce-a intrat profesorul.

— Bine, Suceveanu, treci în bancă. Te iert, pentrucă știu că stai departe...

Cu apa lină a destinderii revărsându-se

în tot trupul, trec în bancă, fericită, îmi aşez taşca, îmi scot cărţile, privind în jur cu ochi de abur peticit.

In cotlonul ei de lângă uşă, Macovei Elena a rămas umilită, cu picioarele goale şi prăfuite, cu trăistuţa ei de macat roş atârnând pleoştită spre pământ.

*

Se ţese ceva misterios.

După amiaza e liberă şi caldă, în bănci se scrie leneş la Caligrafie, prin clasă umblă fetele fără rost dela o bancă la alta, zumzăind neîntrerupt — ca muştele închise în casă pe-o zi frumoasă.

Lila, fata profesoarei noastre ,ne „arată" la Caligrafie; Doamna a plecat în oraş cu trăsura cu doi cai, la vizite.

— Dora, vină să te 'ntreb ceva...

Chemată la catedră, cu fusta ei scurtă, s'a plecat la chemare şi i s'au văzut, vai, pantalonaşii până în fundul fundului.

Oare ce-i spune? Tare-i mai place Lilei să facă de-acestea. Legănându-şi cozile negre legate cu panglică albastră, Dora se 'ntoarce în bancă, în privirile curioase şi jinduite ale clasei.

— Coculeano, vin' să-ţi spun ceva!...

Lila zâmbeşte poznaş în ochii lungi de migdală cafenie. Oare ce i-a mai trăsnit prin cap?

Trece și Viorica Postelniceanu, pieptoasă și cu moț roz fudul și Tanța Ionescu cu ochii mari de bou și gura disprețuitoare.

Mi-a venit rândul și mie căci și eu fac parte din suita Lilei.

— Profiriță, vin' să te 'ntreb ceva...

S'a aplecat cu mare taină la urechea mea.

— Pe cine iubești mai mult, pe Gigi ori pe Mieluțu Calistrat?

O nedumerire și o jenă insuportabilă îmi ridică în flacără sângele în obraji și mă face să mă încrunt. Imi dau seama nedesluşit de nepotrivirea unei astfel de întrebări. Răspund totuși repede, fără să stau la îndoială asupra alegerii

— Pe Mieluțu Calistrat.

— Și el te iubește! îmi suflă fierbinte în ureche fata profesoarei mele.

Mă duc în bancă amețită. Mi-e neîndemână, mi-e rușine și sunt fericită. Să fie oare-adevărat?

Pe truda încleiată a clasei, clopoțelul tresare deodată strident.

— Hai, Profiriță, nu mergi?

Liza Gogu mă strigă să mă grăbesc, îndemnându-mă cu nasul ei obraznic.

In larmă surdă cu țăiușuri de țipete, ieşim în grupuri pe poartă și ne împiestrițăm în toate direcțiile.

Eu cu Liza pornim c'un grup la deal, pe strada Boian.

Merg încet, vorbind, cu pelerina fâlfâind uşor în vântul subţire al amiezii. Deodată, fără să mă uit, simt o altă pelerină care vine din deal. Se apropie. E Mieluţu care coboară spre casă. Ţeapănă, fără să mă uit nici în dreapta nici în stânga, am tăcut deodată, cu privirile 'nainte. Inima-mi bate nebuneşte, obrajii îmi ard. Trecem unul pe lângă altul ca nişte străini, caşicum nu ne-am fi cunoscut niciodată.

— N'auzi? Vii după amiază la mine? îmi strigă Liza la ureche.

Sunt sigură că şi 'n el se petrece exact ceiace e în mine.

*

Afară ploua.

In argintul auriu al dimineţii, frunzele cad pieziş şi fluturat, prăfuind geamul Balconaşului.

„Să-mi fac oare problemele?"

Pe lumina rece a Duminecii s'au zvârcolit amar viermii şcoalei.

„Ar trebui să-mi scriu şi la gramatică..."

Vântul cu păr de hârtie sfărmată îmi suflă răcoare de portocală peste suflet. — E mult până disară, în noapte. —

— Miti!... Miti!... Hai, nu vrai să ne jucăm de-a căruciorul?

In șura cu lemne, aplecat peste rândea și sfredel, lucrează cu mâinile, ochii și urechile.

Diana aleargă după mine, pe carare, să m'ajungă.

— Fic-fic!... Fic-fic!... Fic-fic!... picură fâșâit pașii ei pe frunzele uscate.

Iarba încă-i verde.

Lângă cornul cu frunzele ca chitonagul, zac lungi și greoaie crăcile gutuiului despicat de furtună. ...Au venit nori în rotocoale cenușii, a curs apă în duruit de tunet și-un fulger alb a plesnit în grădină, zguduind casa. In livada ostenită — cu picături de rouă pe picioare — craca enormă gemea la pământ, subt greutatea bostăneilor verzi cu musculiță pufoasă în vârful capului. Acuma găsesc numai unul, între două frunze ruginite. Mai sunt ș'acum cărbuni în scorbura tulpinei — atunci fumegau roșii. Și-o așchie zdrențuită se ascute în sus, cenușie.

Fluturele galben, — ca un ochiu de frunză de teiu de toamnă — tremură pe de-asupra, smuncindu-mă după el. Fluieră din țignal un pițigoiu în șurubul înălțimii.

Soarele pe-o nară suflă cald și pe-alta rece.

Cu fălcile întinse a căscat, încolțesc adânc petroiul verde al gutăii. Felia se desprinde tare și neted, ca dintr'o bucată de cre-

mene. Furnicile se pornesc aprig, strângând pungă fălcile acrite. E bună zama, dar îți rămâne în gât ca un nod de odgon.

„Văleu! Copacii parcă-s de mămăligă pe cerul albastru ca de pe pozele de scos. Când dracu' s'a făcut așa de repede toamnă?"

Se lățește, fluturând din aripi negre pe bolta lui Dumnezeu, croncănitul gâtuit și disperat al unei cioare.

„Cioara e musca cerului!..."

M'am lăsat jos ca moșul care mestecă mămăliga la puia-gaia. Nu mă vede nimeni. E umbră caldă, cu ochi de soare printre crengile cornului.

Pe albia de frunze uscate a șanțului sângerează picăturile coarnelor coapte și mingile aurii ale nucilor dejghiocate de coajă: Acreală dulce și lapte migdalat cu gust de durere de gât...

— Diana!...

M'am ridicat de-asupra șanțului, în lumină, cu fruntea în bolta cornului.

A răspuns în spate sfărâmarea frunzelor; Diana e lângă mine, cu nările umflate smuncit către aburii calzi.

— Pentru dânsa e ca o prăjitură...

Se linge pe bot, clefăind.

— Mamă! Mamă!... Vin' să-ți arăt ceva...

La masă, aplecată adânc asupra caetului cu pătrățele albastre, privesc cu spaimă

greşala pe care nu înţeleg cum am putut s'o fac: *Am aflat* e scris c'o pătrăţică mai sus decât trebuie, aşaci tot rândul ar veni vârît în cel de sus, miop şi beteag.

— Uite ce-am păţit... ce să fac acum?...

Mama, venită 'n grabă la strigătul meu, se apleacă pe caet, se uită la ochii mei plini de suflet umed şi spune simplu:

— Nu-i nimic, Profiriţă! Rade frumuşel cu radiera şi n'are să se cunoască deloc.

Înăuntru, ciuda sfredelitoare se zbate şi se întortochează, căutând ceva care s'o liniştească.

— Cum să şterg cu radiera, mamă? Am mai ras eu odată şi s'a făcut bortă 'n caet. Nu pot să şterg cu radiera!

— Atunci ştii ce? Taie ce-ai greşit şi scrie dedesubt. N'are deloc afacere, numai să fie bine făcută problema.

Să tai ce-am greşit? Mă 'ngrozesc cu ochi holbaţi, închipuindu-mi pe caetul meu o linie groasă de cerneală, de-alungul.

— Cum să tai, mamă? Să fac aşa porcărie pe caet? Ce-are să zică Doamna?

— Ei, Profiriţă, tu iar ai început cu ale tale. Parcă mare lucru c'ai făcut o greşală! Fă orişicum că tot e bine.

Şi mama se întoarce la papucaşii ei de lână roz.

Aplecată pe caet cu pieptul dureros, mă uit cu ochii înpaenjeniţi la „lua-l-ar dracul"

de *am aflat,* care se desface în doi şi 'n trei, umflat şi tremurat. Cum de-am greşit? Oare cum de-am greşit? Acuma ce mă fac eu? Oricum oiu face, are să fie urât şi stricat. Pagina are să fie cu greşală şi eu nu vrau să fie cu greşală.

— Mamă, spune-mi, mamă, cum să 'n-drept!... Nu pot să las aşa...

Vocea mi-e gâtuită şi stă gata să izbucnească în cioburi.

— Ascultă, Profiriţă, de ce mă chinuieşti tu aşa pe mine, de câte ori îţi faci lecţiile? De ce nu eşti înţelegătoare? Mare lucru c'ai făcut o greşală! Rupe foaia şi s'a mântuit! Scrii din nou frumos şi n'are să se cunoască nimica.

Să rup foaia? S'a oprit o clipă, căutând.

— Cum să rup foaia, că Doamna ne-a spus c'are să ne numere foile şi vai de-aceia căreia are să-i lipsească vreuna.

— Ei, că Doamna nu mai are altceva de făcut decât să vă numere vouă foile. Păzeşte-ţi treaba! Rupe foaia şi n'ai nici o grijă.

— Nu pot să rup foaia! Cum am să rup foaia?

— Apoi tu aşa eşti! Nici în căruţă, nici în teleguţă, nici călare şi nici pe jos. Fă cum ştii şi nu-mi mai scoate sufletul.

Cu capul căzut pe foaie, simt cum inima mi se rupe însfârşit în lacrimi de noduri

amare — care demult aşteptau supărarea mamei ca să ţâşnească afară.

— Mamă, spune-mi, mamă, cum să fac...

Plâng din tot sufletul cu sughiţuri şi coarde dureroase în rădăcinile frunţii, pânăce, cu albia sufletului săcată, mă opresc golită să privesc pe subt mână ce face mama în scaunul ei de lângă sobă.

Priveşte în jos, cu pleoape oarbe şi oftează încet, din adânc.

— Mamă, uite ce bine am îndreptat!... Nu se mai cunoaşte nimica!...

Ii întind caetul, timid şi fericit.

Mama nu răspunde.

*

„Te iubesc atât de mult, încât pentru tine sunt în stare să mă arunc cu capul în fântână".

Din cartea de Geografie, bileţelul mă priveşte turtit, cu ochişor de floricică roşie presată.

Mi l-a dat Coculeana ca din partea lui Mieluţu, fratele ei, alaltăieri după amiază, când am ieşit dela şcoală.

Să fie oare dela el? Parcă nu aşa mi-ar fi scris băiatul care trecea pe lângă mine, înroşindu-se ca o fetiţă.

Pun cărţile înapoi în geantă, adaog şi caetele şi plumiera; şi 'n soarele orbitor al lămpii mă pregătesc de culcare, cu ochii arşi de plânsul aritmeticei.

Când mă întorc la douăsprezece dela Şcoală, la cotitura spre strada Prefecturii ne încrucişăm cu grupul de băieţi care urcă pe strada Boian.

„Colo 'n vale la Bârlad,
Şade-un câne gulerat
Care-l chiamă Calistrat!..."

Mieluţu purta guler tare, alb şi cravată colorată.

Corul, neruşinat, se depărtează, urcând de-andărătul spre casă. Disting gura lunganului de Wolf, căpetenia obraznicilor. N'am întors capul, n'am auzit; am suferit însă. Grăbesc pasul. Din urmă mă mai ajunge un ultim strigăt:

— Suceveanuuu!...

'Aşadar şi şcoala de băieţi ştie?

•

— Mamă, cu care rochie să mă 'mbrac?

In dulapul cafeniu, scociorăsc printre haine, răscolind.

— Cu cea dela Paris! râde mama — care nu ştie dece vrau eu să fiu azi frumoasă.

Gătită cu rochiţa de lână bleumarine, cu şnur alb de mătasă la cingătoare, cobor încântată spre cinematograful Bayer, unde se dă azi matineu şcolar.

O sală mare, lungă, cu ferești multe căp-

tuşite cu hârtie albastră ca să nu se vadă ziua de-afară. Stăm pe scaune străine şi aşteptăm — cu sufletul pâlpâind nerăbdător şi cu viermele emoţiei muşcând din pântece — să se înceapă reprezentaţia.

Intotdeauna aştepţi o mulţime, până ce te plictiseşti şi 'ncepi să crezi că s'a întâmplat ceva grozav; — s'a stricat aparatul ori a ars filmul şi n'are să mai fie nimic. Şi bănuţul sticlos care apare din când în când pe pânza cu creţuri, numai îţi înşală aşteptarea.

— De ce nu mai începe oare? — întreabă Costăchescu. Eu m'am plictisit!

E cald şi miroase greu. Viermuiala din jur a început să bată nerăbdătoare din picioare, întâiu mai rar şi mai încet, apoi din ce în ce mai tare, într'o duduire neîntreruptă, ridicând parcă podeaua în tavan.

— Să 'nceapă! Să înceapă!...

Vocile ţipă ascuţit, îndemnându-se unele pe altele. Şi 'n vreme ce zgomotul creşte, făcând joacă, gâturile se uită strâmb în sus, spre podul misterios al aparatului care rămâne surd şi orb.

— Doamnelor şi Domnilor!...

Intr'o mişcare scurtă întreaga sală s'a întors spre uşă de unde se ridicase vocea neaşteptată.

Bayer, stăpânul cinematografului, în pan-

taloni cadrilați și jiletcă, cu șapcă soioasă pe cap, cere tăcere cu mâna ridicată.

— Doamnelor și Domnilor!... vă rog scuzați întârzierea; băiatul meu și-a dat ghetele la dres și, ca să poată veni să opereze, am fost nevoit să i le trimit pe ale mele. Iaca, vedeți, am rămas desculț

Și 'n râsetele și șuierăturile nesfârșite, Bayer ne arată la vedere două picioare mari și păroase.

Când ieșim din visul mut al filmului în lumina vie de-afară, Lila ne ia, pe noi favoritele ei, la dânsa acasă.

Școala e alta în pustia după amiezii și-o privim cu ochi noi prin partea cealaltă, pela intrarea cu geamuri a profesorilor.

In bucătăria Doamnei Directoare, ordonanța râșnește cafea și apa din căldarea de smalț albastru ne răcorește setea cinematografului.

A venit și Mieluțu. Il privesc de subt geamul mare, deschis, al clasei I-a, cu inima tremurând timid pe zidul de zgrunțuri albi. Niciodată nu l-am văzut de-așa de aproape. Și mi se pare nu știu cum să mă joc cu el, cașicum nimic nu s'ar fi întâmplat.

M'avânt în zbor ușor, tăind larg ograda în toate direcțiile, cu ochii emoției fugărindu-mă din urmă. Nu pot să-mi închipui c'ar putea să m'atingă cu mâna; mi s'ar zbate

prea tare inima în agonie fericită şi cred că mi-ar veni rău. Nu ne jucăm de-a prinsul decât de formă, căci ce-am putea face altceva? De când am venit n'am scos amândoi nici o vorbă, parcă ne-a legat cineva limbile.

— Profiriţă şi Mieluţule!... Veniţi aici!...

Lila ne chiamă, din uşa bucătăriei.

Oare ce vrea cu noi? Ne apropiem pe rând, fără să ne uităm unul la ultul.

— Sărutaţi-vă!... ne ordonă stăpâna, împingându-ne cu forţa unul către altul.

Inima a izbucnit buimacă şi nebună.

— Sărutaţi-vă!...

Luptăm tăcuţi, întorcând feţele cuprinse de flăcări, smuncindu-ne din răsputeri să scăpăm din mâinile călăilor care ne apropie cu violenţă, ciocnindu-ne capetele.

S'a sfârşit: o sărutare moartă mi-a atins obrazul. Ţâşnim la fugă, aiuriţi, cu sufletul lovind din aripi speriate.

*

Afară soarele-i gol şi palid pe cerul albastru pleşuv. O frunză de teiu, trandafirie, sclipeşte legănat în lumină.

După bucătărie, subt zidul văruit alb, un coş mare — cusut cu sac la gură — îmi înghite mâna. Struguri dela Galaţi, dela Nenea Iancu. Sunt reci, umezi, cu gust de putrezală dulce. „Data trecută ne-a tri-

mes o ladă cu mandarine. Ce bine că are şi struguri şi mandarine în grădină!..."

Pe subt geana soarelui, cornul pare înflorit verde.

In umbră e tristeţe albastră.

III.

Liza. Dă foc la gunoaie. Zenobia. Ninge! Vine tata dela vânat. Poveştile. Incearcă să ningă şi nu poate. Anghel şi Costache a Lupoaei.

— A turbat Liza!...

Cu leul scăpat din cuşcă pe urmele mele, mă reped în goană nebună spre cel mai apropiat adăpost. Uşa a căzut, trântită, între mine şi primejdie. Cu inima gâfâind întretăiat, mă uit din colivia de sticlă a Balconaşului afară, de unde-am scăpat.

Aleia de tei, cu frunzele căzute la pământ, e uscată şi goală în dimineaţa limpede. O clipă. Apoi, deodată, în ochii mari de spaimă, apare Liza mititică şi roşcată, mişcându-se din coadă şi din labe c'o repeziciune de prâsnel. Face înconjurul fântânei, hăpăind cu botul plin de spume în vânt, apoi dispare în goană, pe poartă.

— Să iasă Teofil cu puşca!... strigă tata cu glas de tunet.

— Vai de mine și de mine!... se frige Bunica cu mâna la gură. De n'ar mușca pe careva!

Și 'n vreme ce toată lumea se mișcă agitată și speriată, apare și Teofil de după colțul casei, cu pușca 'n mână, alergând.

Cu răsuflarea oprită pe inima care aleargă îngrozită, aștept cu degetele înfundate în urechi și ochii strânși, să nu se întâmple ceva atât de groaznic ce nici nu pot măcar să-mi închipui.

Au tresărit țipete. Apoi o voce groasă s'a ridicat supărată, răcnind. Și 'n încremenirea tremurată din mine deodată o bufnitură a izbucnit, plesnind în fior crâncen până 'n fundul adâncului... Liza se rupe în schelălăituri de oțel, svârcolindu-se rotund în stropi de sânge...

Casa a pornit spre poartă, în val; apa de ghiață se prăvale peste mine și peste peisajul trist și gol cu frunzele uscate la pământ.

— Of! Of! N'ar avea parte și n'ar mai ajunge! Mânca-l-ar viermii cei neadormiți pe cel care m'a calicit!

In ușa cerdacului, aplecată de-asupra ligheanului cu sublimat, femeia cu tulpan verde se tânguie subțire, în vreme ce mama îi spală mâna sângerată, ruptă zdrențuit de colți turbați.

— Nu blestema, nevastă! o ține Teofil de mână ca să nu mişte. Cine a putut şti c'are să turbe căţeaua!...

De departe, cu slăbiciune leşinată la lingurică, mă uit cu coada ochiului.

...Rădăşanca venea din deal, de alungul gardului, cu coşul plin de unt şi brânză cu smântână. Liza i-a ieşit înainte, sforăind şi s'a repezit la dânsa. Ea a ridicat coşul, apărându-l. Şi turbata a clămpănit o de mână...

Săraca Liza! Culcuşul ei e gol şi lanţul rupt.

*

Tremur încet cu nările, ţinându-mi cu groază proptit adâncul.

De pe lângă plop, se afumă spre crengile goale — ca nişte beţe ciunte — sufletul otrăvit al grămezilor de gunoaie strânse nu ştiu când. Fumul e albastru pe cerul cenuşiu fără soare.

Neculai Tărăboiu bate 'n poloboc.

Miros albastru leşietic — ca de cioară putredă dezgheţată în primăvară — amestecat cu înecăciune ascuţită şi secată de măduvă.

A umplut lumea şi pântecele meu şi nu mai pot trăi ori unde m'aşi ascunde.

Zenobia spală cămăşi. Mă strecor şi eu în bucătărie, unde mă loveşte în faţă un

abur cald care miroase a săpun şi rufe spălate. Văd ca printr'o ceaţă pe Zenobia, în faţa a două vene enorme, pline cu albituri: O polcuţă cadrilată şi două mâni albicioase, cu pielea încreţită, care soponesc, freacă şi storc. Mă uit o vreme cu admiraţie şi poftă, apoi mă hotărăsc. Aduc un lighenaş de tablă, îl aşez pe scaunul cel roş de metal, pun apă călduţă, după aceia încep a necăji pe Zenobia:

— Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Zenobia se face că nu m'aude.

— N'auzi, Zenobie? Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Lipovanca a întors spre mine ochii ei albaştri şterşi şi parcă mă măsoară cu privirea.

— Ei, duduiţă! Parcă mata ştii să speli!

— Sigur că ştiu! răspund eu indignată. Am mai spalat!

Nu poate scăpa de mine. Vede după atitudinea mea încăpăţinată că trebuie să cedeze. Imi alege câteva batiste subţiri din mormanul de rufe care-i stă dinainte şi mi le pune în lighean. Foarte satisfăcută, mă aşez pe lucru. Zolesc, soponesc, frec, şi storc cu învierşunare, întocmai ca Zenobia. Ei, vezi că ştiu şi eu să spăl?

A doua-zi dimineaţă, mă înfăţişez iar. Imi aşez lighenaşul, îmi torn apă tacticos, apoi

aştept. Zenobia se face că nu mă vede. Vorbeşte cu bucătăreasa şi cu Alexe, omul din ogradă. Aştept o vreme, apoi îmi pierd răbdarea:

— Zenobie! Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Bluza cadrilată s'a întors spre mine.

— Ce să-ţi dau, duduiţă? Nu mai sunt batiste.

— Dă-mi altceva!

Spălătoreasa a aruncat o pereche de ochi complici către prietinii ei. Linioarele-i albastre spălăcite s'au întors apoi spre mine, privindu-mă poznaş.

— Să-ţi dau altceva, duduiţă? Ce să-ţi dau?

— Orice! îi răspund scurt şi încruntat.

Sunt hotărîtă să nu mă dau bătută, cu toate că observ că se petrece ceva neobişnuit. In adevăr, Zenobia a luat un ghemultoc de pânză neagră dintr'un lighean de lângă ea şi mi-l trece în lighenaşul meu.

— Poftim, duduiţă! Spală bernevicii lui Alexe! îmi zice Zenobia foarte serioasă, dar abia stăpânindu-şi veselia.

Am rămas pe loc, împietrită de ruşine. Nu mai pot face nici-o mişcare, nu mai pot zice nimic. Râsul celor din jurul meu mă biciuieşte în voie. Şi dacă nu mi-ar fi decât ruşine, n'ar fi nimic. Dar o altă durere se adaogă la necazul meu: De-acum încolo, s'a isprăvit cu spalatul!...

*

— Ninge!... a strigat o voce sughițată.

Intr'o rostogolire scârțâită și ruptă, ne-am repezit cu toții la geam.

Pe cerul cu o clipă înainte înalt și luminos în rotocoale de nouri albi, s'a lăsat brusc o întunecare de zâmbet cenușiu.

Ploaia albă de bobițe umede stropește saltat peste livada verde și rece. Jos în ogradă, grămăjoarele de sâmburi de ghiață îmi joacă minune pe suflet. Vin pe subt nouri jocurile albe ale iernii?

— Măzăriche! zice liniștit glasul mamei, trecând nepăsător peste geamul bucuriei.

M'am uitat la dânsa, izbită în inimă. Când întorc capul, măzărichile se topesc, în ploaie subțire și măruntă. Sfarmă și soarele cerul, făcându-și loc să iasă. Punctulețe albe, rare, dispar în pământ. Pe acoperiș lucește apă, apoi patrate de luciu mat. Și lumina se ridică albă, revărsată proaspăt peste lume.

Mânile mi-s reci ca ghiața.

In sobă focul bolboroseşte buzat și cepeleag.

Clopoțeii ușei sună argint rupt și tremurat. In dugheniţa strâmtă, scobor cu'n pas de trepte.

După tejghea, Băbuța cea mititică bea lapte. „Horp, horp, horp!"... sorb mărunt și usturat buzele uscate, parcă s'ar frige.

— De cinci bani zahar de ghiață...

Ochii de lapte tulbure mă privesc, fără să mă vadă parcă.

— Da-da-da...

Spune însă într'una capul mic şi boţit, ca o perjă uscată scuturată de vânt.

Aştept un ceas de-acuma, până ce-mi pune zaharul în hârtie, până ce mi-l cântăreşte, până ce mi-l întinde.

„Să-i păstrez şi lui Miti..." Bulgăraşii de ghiaţă sunt creţi şi dulci subt limbă.

Câţi ani să aibă oare? o sută?

— Da-da-da-da-da...

*

Vine tata dela vânat: pasul gros şi rar pe cerdac, împletiturile şi pocniturile de coadă tare ale Dienei, puşca şi cartuşiera de fier greu, torba, cu limbă de piele şi musteţi de şnur, umflată şi unsuroasă.

— De spalat!..

Incruntat, tata-şi suflică mânicele pe braţe grăsului şi-aşteaptă să i se verse în palmele făcute căuş apă multă din căni, ca să împroaşte, să stropească şi să sforăiască — umplând ligheanul ochi de-aproape dă pe dinafară.

— Profiriţă! Scoate prepeliţele şi dă-le la bucătărie!

Mă dau înapoi cu groază. Nu pot, doamne fereşte, să mai simt în mână trupuşoarele calde încă ale păsărelelor zdrobite, cu capul

atârnând moale, de petică. Mi le-a pus odată tata în mână fără veste şi-am crezut că mor. Chem pe Ileana, să le ducă ea. Eu am altele destule de făcut, de care nu scap ori unde m'aşi ascunde.

Apuc de vârf şi de călcâiu piciorul tatei şi trag. Cizma mare de piele groasă, mirosind a iuft şi grăsime de porc, rămâne neclintită. Trag din toate puterile de-l lunec şi pe tata de pe pat.

— Naaaa!... Nu aşa!... răcneşte, lăsând la o parte gazeta. Apucă de ici, nu de piciorul meu!...

Trag, trag... cizma se 'nşiră spre mijlocul odăii şi mai că nu cad cu dânsa peste mine.

— Aşa!... Acuma cealaltă...

Cu lacrimile stăpânite în gură, aduc ligheanul, oala cu apă fierbinte, soponul şi m'aşez pe podea — turceşte — subt uriaşul care-mi întinde la spălat picioarele sufleçate alb la genunchi. Cel mai amar dintre toate necazurile mele! Şi dacă ar fi numai spalatul n'ar fi nimic; pe urmă este ce este.

Apuc pe rând câte-un picior, îl soponesc şi vărs apoi peste el apă arzătoare. Le spăl bine. Când s'au muiat îndeajuns, tata începe a rade cu briceagul pielea moartă de pe talpă, călcâiu şi scobitura piciorului, de se adună pe marginea ligheanului multă făină albă. Asta îmi place foarte mult. Su-

fletul scrâşneşte de plăcere când la călcăiu se ia ca untul, mult şi gros.

— Usucă bine!...

Intăiu printre degete, unde apa chifteşte cleios, pe urmă pe talpă, pe de-asupra piciorului, la călcăiu şi pe părţi. Pe ici, pe colo, şi pe dincolo.

— Usucă la călcăiu...

— Mai dă pe la degete...

— Freacă bine, că nu ştiu de ce mă mânâncă pielea.

Miroase a picior de bărbat şi carnea e moale şi umedă parcă-i gumă. E târziu şi mi-e somn. De ce tocmai eu întotdeauna?

— Gata, tată!

Cellalt picior. Printre degete, pe talpă, pe de-asupra, la călcăiu şi pe părţi.

— Freacă bine. Mai dă pe de-asupra. Usucă la călcăiu.

In dinţii mânilor am apucat prosopul şi 'ncep a răşpălui din toate puterile, în sus şi 'n jos, cu ciudă. Incaltea să se sature odată şi să se isprăvească. Dar tata nu bagă în samă. Ii place.

— Aşa! Bine, Profiriţă. Mai dă pe talpă...

Nu mai pot. Mi-au sacat mânele. Mai dau de câteva ori pe de-asupra, de feţuială şi mă opresc.

— Gata, tată! Nu mai pot.

Tata mă mângâie pe subt bărbie.

— Am să vă spun mâne sară o poveste frumoasă. Acuma mi-e somn.

*

— Am să vă spun în astă sară povestea feciorului de împărat care şi-a omorît pe tatăl şi mama sa...

Mă 'ncrâncen. — Cuibărită în fundul patului, cu picioarele ascunse în rochiţă, aştept cu nerăbdare şi inima bătând să văd ce-are să se 'ntâmple. Tata s'a lăsat într'un cot, privind înainte cu ochi ceţoşi.

„Adună povestea... Oare cum poate să inventeze aşa?... Care a omorît pe tatăl şi pe mama sa...“

— Aşa... spune tata, deschizând însfârşit ochii. A fost odată un împărat şi-o împărătească...

...Şi n'aveau copii. Şi-a venit o băbuţă. Şi-au uitat să cheme pe-a treisprezecea ursitoare. Şi-atunci a blestemat că feciorul de împărat să aibă toate darurile, dar când va împlini şaisprezece ani să se facă ucigaş şi să omoare pe tatăl şi pe mama sa...

...E-o zi frumoasă, cu soare de aur rece. Impăratul e plecat la războiu. In turnul lui înalt, feciorul de împărat priveşte pe fereastră la un corb bătrân care s'a aşezat pe creanga unui brad înalt şi se uită la el.

— Croncl Croncl... scrâşneşte acru şi negru, ţintindu-l răutăcios cu boldurile ochilor.

— N'auzi să-mi dai pace? Pleacă de-aici!.. răcnește băiatul și apucând arcul și săgeata ruginită găsită în podul prăfuit, ochește drept în dușmanul nesuferit, săgetându-l. Pasărea cade, înroșind cu sânge pământul. Atunci, la vederea aceasta crâncenă, o flacără izbucni deodată în ochii copilului și ieșind din castel se năpusti în codru, cu inima furtună.

Și-atâta a omorît, că se făcuse roș codrul; păsări, cerbi, căprioare, lupi, vulpi cădeau săgetate de arcul lui. Și la vederea sângelui, inima îi zvâcnea cu putere și tot mai mult, tot mai mult ar fi omorît.

Și-a ucis atât pânăce brațul i-a obosit și-a căzut jos zdrobit de trudă. Și-atunci, fără să înțeleagă de ce și-a simțit inima de-odată tristă și privind în jur la atâtea vietăți zdrobite, a început a plânge. Și plângând, a adormit... Iar în vis i-a apărut Maica Doomnului și i-a spus.

„Căiește-te de ce-ai făcut, Fecior de împărat, și nu mai pierde atâta suflete nevinovate! Că ești sortit și blestemat să-ți ucizi pe tatăl și pe mama ta".

Și sculându-se înspăimântat din vis, feciorul a hotărît să nu se mai întoarcă acasă la părinți și să pornească undeva în lume — ca să fugă de blestem.

Și ajutând pe Impăratul Verde să-și învingă dușmanul, acesta i-a dat pe fiica lui

de soție și l-a urcat pe tron în locul său.

...Impăratul a sărutat pe Impărătească de rămas bun și-a plecat la vânătoare. E' pe 'nserat. Pe alee teii se înnecă în umbră și 'n odăi se aprind lămpile. Cine vine încet spre Balconaș, urcă scările și bate în ușa de sticlă, cerând găzduire? Un moșnegel și c'o băbuță. Moșnegelul e în straie albe de țară, cu chimir lat și căciulă în cap — ca Tata Bătrânu — iar băbuța are cataveică gălbie și tulpan negru și merge săltat — ca Bunicuța dela Liteni; are și geamandănașul ei de pânză cafenie, cu care vine de obiceiu, are să-l deschidă acuși și-am să găsesc în el iepuri de turtă dulce, busuioc și ceasuri de șocolată...

— Poftim intrați... zice Impărăteasa. Veți fi osteniți și însetați. Cine sunteți dumneavoastră și de unde veniți?

— Apoi noi, draga mătușii, suntem Impărat și Impărătească și-am pornit în lume să ne căutăm feciorul...

Și-i povestește toată istoria dintru început și blestemul ursitoarei.

— Of! Of! Dragu mamii! Tare de mult îl mai căutăm și nu-l mai găsim!... zice Bunicuța, clătinând din cap. Vai de bătrânețele mele! c'atâta fecior am și tare mi-i frică c'oiu muri și nu l-oiu mai vedea la față...

Şi moş-Bătrânu tuşeşte răguşit şi se ştireşte.

Iar Impărăteasa îi ia de gât, îi sărută şi-i pofteşte cu dragoste să se odihnească în cămara de cinste, chiar în patul împărătesc.

...E noapte. In odaia naţională întunericul pâlpâie orb. Ceasul din Sufragerie ticăie rar şi greu, peste somnul ostenit al moşnegeilor. Se aude un glas de câne. Botfori bat grăbit pe scări, o cheie scrâşneşte în broască... Bunicuţa doarme în căţaveica-i gălbie, lângă capul pletos al lui Tata-Bătrânu. Paşi înceţi şi tiptil... Impăratul se pleacă cu dragoste să-şi deştepte soţia din somn...

Ce s'a întâmplat?

C'un ţipăt zvâcnit în inimă, Impăratul s'a tras înapoi, îngrozit. Şi-a smuls jungherul. Un cap bărbos pe pernă lângă împărătească?... A răcnit şi-a lovit cumplit, de două ori. Moşnegeii nici n'au avut când ţipa. Au tăcut şi-au dormit mai departe, sângeraţi.

— Ce-ai făcut?... Erau tatăl şi mama ta!...

...Se face ziuă. Impăratul nu s'a culcat. Stă neclintit şi nu plânge. A închis uşa şi nu mai vrea să vadă pe nimeni. Şi-a luat rămas bun dela Impărăteasă şi n'are s'o mai vadă niciodată. Căci la ureche Maica Domnului i-a şoptit, că dacă vrea să moară liniştit, descărcat de păcate, să se ducă sin-

gur în pustie, în post şi rugăciuni. Şi când ea îi va face semn, să sădească un pom, să-l crească şi s'aştepte să deie roade. Iar când aceste roade se vor coace şi se vor scutura, atunci abia îl va fi iertat Dumnezeu pentru fărădelegile lui.

— In coate şi 'n genunchi se târâie, urcând dealul spre copăcelul fraged. Mânile şi trupul îi sângeră în pietrele colţuroase, înroşind calea. Abia suflând, slab şi nevrednic, cară în pumni şi 'n gură apă, ca să crească şi să înflorească copacul păcatelor, pe dealul de piatră. Părul i-i alb. Hainele îi curg în zdrenţe pe ciolanele uscate. Scoboară şi urcă, târâindu-se zdrobit, adună apă, o varsă, scoboară iar, lăsându-şi gemătul pe pietre. Nu-i nimeni. Soarele arde şi 'ncleie în moarte zvârcolirile sfârşite ale pustnicului.

Şi copacul a legat şi-a dat roade. Şi-aşa erau de multe, că ramurile se plecau în jos, până la pământ, subt greutate. Iar schivnicul, căzut cu faţa spre Răsărit, se ruga tăcut, fără cuvinte.

Şi-au început să cadă. Şi-au căzut, au căzut, de parcă ploua rar, cu piatră. Şi-au căzut toate, fără decât în vârful copacului două au rămas, mari şi frumoase, şi acelea erau sufletele părinţilor lui. Iar schivnicul se ruga într'una, neputându-se alina. Şi iată-l, cu ultimile puteri, se târâie gemând

spre copăcel și apucând în mâncle-i slabe trunchiul, își adună puterile și scutură. Și cele două mere, care nu căzuseră de furtună și de ploaie, au căzut subt suflarea slabă a mortului. Și astfel s'a stâns pustnicul, când cele două fructe s'au desprins și-au picat, ușurându-l de păcate.

— Și cum și-a dat sufletul schivnicul, pădurea deodată s'a trezit în urlete și gemete. Veneau lupii, urșii, căprioarele și cerbii jelind și plângând că le-au murit stăpânul. Căci toate îl iubeau și-l ascultau pentru bunătatea și blândețea lui.

Și-au plâns și l-au jelit, de răsuna codrul de durerea lor — până a apărut luna pe cer, albă și senină, ca fața moartă a pustnicului. Atunci, cărutându-l și mirosindu-l, fiarele pădurii i-au săpat groapă cu ghiarele și punându-l în pământ l-au astupat cu țărnă și s'au întors încet la vizuniile lor...

Vocea tatei e moale și duioasă, curgând în muzică de lacrimi.

— Ce-i, Profiriță? De ce plângi?

Vrăjitorul mă mângâie pe cap, privindu-mă amuzat. Lia și Miti râd, arătându-mă cu degetul.

— Nu-i nimic, Profiriță. Du-te de te culcă. E numai o poveste doar...

Dar eu plâng, plâng cu disperare și nimic nu-mi poate alina ruptura din suflet.

S'a învăluit un vânt puternic în rotocoale, trosnind acoperişurile şi prăfuind spre cer făina uscată a pământului. Şi deodată nu mai e nimeni pe-afară. De pe geam, privim entuziasmaţi cum a început a năvăli un nor mărunt de bombonele albe — ce plesnesc scurt şi săltat pământul împietrit şi se rostogolesc în pulbere.

— Ninge! Ninge!...

Ninge cu măzăriche tare pe cerul sarbăd, înflorind alb copacii goi.

— Vine iarna! Ninge!...

Curge de sus, înecând lumea, plesnind, ţâşnind şi fulgerând orbeşte, din mâna furioasă a furtunii, albind mărunt şi rotund pământul.

— Dacă ţine tot aşa, mâne putem ieşi cu sania...

— Miti! Mata nu crezi că s'aşează omăt?

De pe „din-faţă", cu urechi şi fălci încleştate roş, a apărut şi Miti. Fără să se uite la geam, se apropie de sobă.

— Ce omăt? C'a început să ploaie! E-o porcărie nemaipomenită afară!

Şi-şi apropie de foc mânile violete-stropite cu ghiaţă.

Ne repezim la geam. Bombonelele tari s'au zăhărît cu apă, s'au muiat şi curg în lapoviţă udă pe pământul negru.

In odăi e vânăt.

Ies afară, în lumina de cristal rece. Zloata s'a zbătut cu furie câteva ceasuri, împletind încrucișat și lovind cu putere în geamuri. Acuma a stat; nu se clintește un fir. Cerul e albastru ghețos, să-l spargi cu mingea; o undă de soare trandafiriu lucește pe după geamul lui, fulgerând dulce. E proaspăt și fraged, livada sticlește mirat în cioburi de zăpadă.

*

Zori de ziua se revarsă...

E-un cântec care a izbucnit deodată, rupând somnul. Mă zbat o clipă între realitate și vis, apoi zgomotul infernal care îmi ajunge la urechi cu viori, ghitară, contrabas și voce îmi alungă iluzia dulce a visului care-mi cânta suav și îngeresc. E Anghel care-a venit ca de obiceiu să vestească tatei ziua lui.

Sar în picioare, mă 'mbrac și ies în ușă; înșirați de-alungul cerdacului, muzicanții, cu fețe măslinii și ochi bulbucați, mă privesc neclintiți, în timp ce instrumentele din mânile lor se zbuciumă și țipă.

Mai de-oparte, urcat pe marginea balconului, un bătrân gârbov cântă din gură, acompaniindu-se din ghitară... Un cap dat pe spate, o gură larg deschisă cu dinți rari și fantastic de mari. Cum stau și-ascult

vocea fonfăită care se tânguie şi răcneşte, nu mai văd decât gura aceia dată pe spate cu colţii negrii şi enormi.

In antretul de lângă sufragerie, Costache-a-Lupoaei, cu cei doi băieţi ai lui şi cu încă vre-o doi ţigani, cântă fără oprire, în picioare, cu capul plecat pe-un umăr. Eu trec într'una, foarte aferată, din sufragerie în odaia noastră şi 'napoi, din odaia copiilor în sufragerie. Nu vreau să ştiu nici de masă, nici de nimic. Pentru mine nu există în momentul acesta decât Costache-a-Lupoaei şi cântecele lui.

Un ţigan mititel, cu ochi bulbucaţi şi tulburi, de-un verde lăptos. Mie îmi face impresia că are albeaţă. O faţă boţită, părul cărunt. Cântă blând ,fără să ţipe, modulând cuvintele şi notele. Tata zice că e „mare artist". Eu am pentru el dragoste şi admiraţie.

— Costache! zice tata ieşind în uşă. Cântă „Murguleţ, căluţul meu!"

Lăutarul se ploconeşte, se întoarce puţin spre ceilalţi tovarăşi şi începe.

Un cântec duios şi trăgănat... Viorile plâng, vocea curge melancolică şi cotită:

Frunză verde de dudău,
Murguleţ, căluţul meu!
Ce oftezi aşa de greu?

Ori ţi-i foame, ori ţi-i sete,
Ori ţi-i dor de codrul verde?...

In sufragerie s'a făcut tăcere. Toţi ascultă mişcaţi, cu ochii împăinjeniţi. Cântecul acesta întotdeauna aduce tristeţe în casa noastră. Poate pentrucă nu e mult decând a murit Bogdănel cel mititel, mă gândesc eu. Bogdănel, Bogdănel a murit!

Nu mi-e foame, nu mi-e sete,
Nu mi-e dor de codrul verde...

Bogdănel vorbeşte şi se tânguie! E vorba de Murguleţ în cântec, dar mie îmi sună în minte Bogdănel. Ceva mă gâdilă în suflet, atmosfera aceasta de jale îmi face rău.

M'am refugiat în odaia mamii. In faţa oglinzii dela şifonieră, mă privesc cum plâng. Inima mă doare, gândul flutură chinuit de-asupra amintirilor... Bogdănel se tânguie în depărtare, prin uşile închise.

IV.

Ninge peste noapte. Săniușul.

— Ce s'aude?...

Urechile mi s'au trezit deodată în zgomot gros și plin, parc'ar cotrobăi cineva cu melesteul în tingirea cu dulceață:

— Cotrobonț!... Cotrobonț!...

— A nins!... Geamul e înghețat, dincolo de floricelele lui zâmțate cineva rânește zăpada de pe cerdac; se aude scârțâitul acru al pașilor pe ninsoarea geruită.

A nins!... A nins peste noapte!...

Mă îmbrac în fulger.

— Miti!... A nins!... Mamă, ai văzut c'a nins?

— A nins!... A nins!...

In odăi e lumină vânătă astupată de ferestrele cu albeață. Afară e strălucire, e zăpadă, e iarnă.

Imi leg repede capușonul subt bărbie și-mi trag turtit și strâmb șoșonii.

— Unde mi-s mănușile?...

Uşa dela antret se deschide greu, măturând zăpada făinoasă. In faţă, în piept, mă izbeşte răcoare tăioasă, cuprinzându-mă în braţe. Ploapele mi se închid fără voie, usturate; steluţe verzi şi roşii îmi joacă pe noaptea lor cafenie. Capul îmi fulgeră. Când deschid ochii iar, orbită, cerdacul e îngust şi strâmt, căptuşit tot cu zăpadă. Stâlpii, parmaclâcul, podelele sunt groase şi moi, tainice în lumina scăzută a cerului cenuşiu. Paşii mi se 'nfundă scârţâind surd — spre capătul de umbră al cerdacului.

Mai fulguie încă. O steluţă a căzut de sus peste căciula albă a bucătăriei şi s'a prins de nasul meu.

*

E' Duminică. Pe Strada Rădăşeni, zăpada s'a bătucit îndesat şi sticleşte în scântei colorate pe urmele lucioase ale săniilor cu oplene. Săniuţi de tot felul trec la deal şi la vale, în trap repede. Un băiat dela Gimnaziu — cu manta închisă în nasturi de aur — conduce spre deal o sanie lungă cu cârmă. Pe zarea largă a străzii Petrari, cerul e bomboană de sticlă albastră ce se topeşte în aurul soarelui.

— Mitică, lasă-mă să mă sui şi eu!...

Tucă Tărăboiu, şi-a lăsat la o parte săniuţa lui turtită — o scândurică care atinge aproape pământul — şi se ţine scai de noi.

— Urcă-te la coadă! îi dă voie Miti, aşezându-se cu grijă pe cât mai puţin loc posibil.

Mă 'ndes în spatele lui, călare, adunându-mi bine pe genunchi grosimea paltonului.

— Urcă picioarele! îmi porunceşte Miti şi să nu le pui în pământ decât atunci când ţi-oiu spune eu.

— Gata? întreabă Tucă.

— Dă-i drumul! răspunde şeful.

Intr'un avânt smuncit, împinsă galopat de Tucă, sania o porneşte în vârtej, prăvălindu-se înainte.

— Suie, măi! răcneşte Miti.

Două mâni grele mă apasă pe umeri şi-o matahală mă turteşte din urmă, înăbuşindu-mă. Sania îşi conteneşte o clipă elanul, smuncind într'o parte. Bătând grăbit cu potcoavele călcăielor, Miti o îndreaptă îndată şi 'n lunecuş neted o pornim la vale, cu tăierea vântului bătându-ne faţa.

Până la Hoişii nu-i chiar aşa de bătucit. Aici, e ghiaţă în faţa crâşmei şi sania alunecă deodată mai grăbit, luând vânt. Mai repede, din ce în ce mai repede. Spre dugheniţă, prindem iuţeală, sania parcă se asculte. Tălpile vuiesc din ce în ce mai gros şi mai unit, într'un duruit greu de coardă întinsă. Şi când ajungem la Gogu, unde pântecele străzii e mai ridicat şi face cot,

începem a zbura cu-așa iuțeală, că șinele aruncă scântei iar omătul spulberă făină de ghiață în față și pe dedesubt, unde paltonul s'a dat în laturi. Cu inima dârdâind în dinți m'am apucat de mânile lui Miti și-l strâng din ce în ce mai tare, pe măsură ce vântul vâjâie mai grozav.

— Dă-mi drumul, bre! îmi strigă Căpitanul surzește în mugetul furtunii; nu pot cârmi!

Nu mai văd și nu mai aud nimic. Cu inima zgârcită, mă 'ncord în spaimă și 'n atenție, cu gândul că, dacă am cădea acuma, ne facem praf.

Am ajuns pela „Ghiletă". De-aici începe să se mai oprească. Pe nesimțite, zborul se moaie, mai lin și mai cuminte. Coborîm în mers blajin panta din urmă spre Adormire. De-acuma s'a isprăvit. Am ajuns. Mai avem numai o bucățică, prin fața Prefecturei. Pe-aici trebuie să mai ajutăm și noi cu călcâile, ca să nu se oprească; ambiția e să ajungem pe delușorul din capăt de unde să scoborîm câțiva metri pe ulicioara îngustă a Jidovimii. Alunecăm încet și coborîm în hop pe Strada Mică. S'a isprăvit. Ne-am oprit, încetișor, în bot, ca o mârțoagă ostenită. De-acuma, săniuța se întoarce la deal, s'o tragem noi de frânghioară și ea să urce smuncit, lunecând mereu într'o parte, îndărătnică.

Te taie la mână frânghia, tare și 'nghețată.

— Lasă să-ți mai ajut și eu, Miti.

— Nu, că tu n'ai putere.

Pe drumul greu al întoarcerii ne întâlnim cu întârziații. Coboară încetișor. — Hei, noi de când am ajuns!... Mi-i milă de ei cum lopătează grăbit din picioare, mânându-și strâmb săniuțele joase fără șine. Sania noastră e făcută la stolerul Dumitriu, e sveltă și înaltă în picioare potcovite cu fier lucios și niciuna n'o întrece din fugă. Dar și ca Miti nu mai conduce nimeni.

— Bre, grozav am mai mers... se minunează Tucă, smârcâind. Ca fulgerul!

Miti urcă potolit la deal, cu sania de funie, ca un zeu în aureola-i de zâmbet modest.

— Hai, Suceveanu, nu pornești?

Pe culmea de sus a drumului, am întors săniuța, i-am întins codița frânghiei pe spinare și ne-am așezat de-asupra. In jur, corăbioarele de toate mărimile ale săniilor stau gata să pornească de subt piciorul care le stăpânește.

— Treceți dumneavoastră înainte... răspunde Miti bob-sleighului frumos și lustruit pe care s'au așezat călare flanelele pufos colorate, pantalonii bufanți în careuri și ghetele speciale cu cătărămi. Tare-s nesufe-

riții! De ce-au mai venit și-aceștia ca să nu-mi ticnească mie datul?

Georgeștii au pornit-o la vale, lunecând ușor. Miti se pregătește, mai bine.

— Hai, Miti, mai repede, ca să-i ajungem! îmi zbat eu repede inima, neliniștită. Au luat-o cu mult înainte, și-au și dispărut acuma după cotitura lui Hoișii.

O pornim și noi. Repede. Sania lunecă, zuruie, duruie din ce în ce mai iute. M'am apucat cu mânile de umerii lui Miti. Am trecut de Hoișii, coborîm în furtună spre cotul lui Gogu. Iată-i! Ii ajungem din urmă! Sunt pe la Voinescu! In scânteieri de cremene și 'n tunet învălmășit cu zăpadă și ticăit de inimă crispată, ne prăvălim spre ei, gata-gata să-i ajungem.

— La o parte!... strigă Tucă, din cucuiul lui, de de-asupra mea.

O săniuță joasă merge drept prin mijlocul drumului, tăindu-ne calea.

— Barda!... răcnește Tucă.

A întors capul repede, a cârmit într'o parte și s'a prăvălit în latura drumului, intrând în omăt. Noi am trecut dârdâind și-am prins de coadă bobul lui Georgescu.

— Pf! Pf!... Pf! Pf!... Stați pe loc!

Zăpadă a început să azvârlă pe coadă de ciudă sania răutăcioșilor; văzând că-i ajungem din urmă, au înfipt frâna în pă-

mânt şi au început a ne stupi bulgări de omăt în cale, ca să ne oprească.

— Vââj! Vâj!... Nimic nu ne poate opri!

Am trecut cu viteză prin gunoiul zăpezii şi-am coborît ca gândul spre vale, lăsând în urmă pe Mama-Pădurii.

Inima-mi saltă şi mi se frământă de fericire. Din coardă întinsă dureros, s'a muiat în linişte, suflată de fiorii vântului. Nici nu mai întorc capul în urmă; duşmanii au rămas îndărăt, aşa cum le şi se cuvine. Tucă chiuie haiduceşte, vânturându-se deasupra mea. Coborîm la vale lin, în beţia izbândirii.

— Ascultă, bre!

Miti s'a alăturat de mine, stingherit.

— Lasă de data asta să iau pe Gică şi pe Octav; sania lor nu-i bună, săracii! Tu ne aştepţi în deal.

Bine.

— Să se deie şi ei odată cumsecade! se mai scuză Miti, cerându-mi oarecum iertare.

Am rămas singură în capul dealului. Strigătele şi săniile au pornit-o la vale, înghiţite de cotitura drumului. De-acuma e mult până ce se vor întoarce, înviind liniştea moartă.

Nu mai este nimeni pe-aici. Gâtul dealului e singuratic în omătul alb, casele tac

închise, înghețate parcă de ger. E frig al dracului! Așteptarea a și 'nceput să mă muște răutăcios de vârful degetelor dela picioare și dela mâini. Fac pași îndesați, la vale și la deal. Aici, sus, la noi, vântul e subțire ca briciul; te taie de-asupra ochilor parc'ar vrea să-ți facă bortă 'n frunte; iar pe subt haine caută să intre la piele, furnicându-te și amorțindu-te în biciu usturat. E frig tare! Zăpada scrâșnește ca sacâzul subt zâmții șoșonilor și, odată cu stingerea soarelui, înserarea care se-apropie se 'ntunecă în suflu tot mai aspru. Casa noastră-i aproape. O fugă de-alungul gardului și intru la căldura dulce. Dar dacă în timpul cât lipsesc se 'ntorc săniile? Acuma trebuie să fi ajuns la Adormire; îi văd lunecând încet pe dâmbul dela Strada Mică; se scoală, întorc sania și-o pornesc spre mine, vorbind și dând din mâini. Ori poate ce s'a întâmplat acolo, în vale, în tăcerea neclintită? Poate s'au lovit, și-au rupt piciorul?... Nu, nu se poate. Dar poate s'au răsturnat și-acuma se întorc sus; am să-i văd apărând după colț, mișcând mărunt.

Dar liniștea tace 'nainte, cu gura strânsă, sforăind numai pe nări șuierat și uitându-se în jur cu ochi de crivăț.

Mai este mult pe inima-mi părăsită uitat în vârful dealului, lângă cocioaba lui Tărăboi.

— Incă odată şi gata!

Când s'a făcut aşa de repede sară? Lampionul dela Hoişii se ridică de-alungul stâlpului, scârţâind. Lumini roşcate aruncă pâlpâiri de foc pe drumul alunecos. Pela cotituri e întuneric, abia se vede. O sanie c'un cal trece sunând obosit din zurgalăi; birjarul se ridică pe capră şi se uită neclintit după noi, până ne pierde din vedere, pe coasta de sticlă din faţa lui Gogu. Ne ducem vâjâind în cea din urmă cursă. Când ne ridicăm din vale, urcuşul e munte acum spre casă, unde nu ne mai aşteaptă nici o altă „dată".

Ce grea-i sania de ghiaţă! Picioarele mi-au amorţit, de-abia le port. Şi-abia acuma bag de samă ce obosită sunt, cu mădularele de plumb, c'un somn adânc şi nesfârşit în aburul nopţii care m'aşteaptă acasă, colo sus, în capul străzii Rădăşeni.

V.

Sf. Vasile. Banda pestriță.

Și deodată, a început să însereze; funingene căruntă a căzut pe nesimțite de sus, peste movila noastră de omăt, pe care ne dăm de ceasuri cu săniuța.

Teofil a isprăvit de mult rânduiala în ogrăjoara dintre cerdacuri unde vor dansa „damele"; a ras și-a măturat toată ghiața și zăpada și-acum trece cu felinarul aprins să-l agațe în stâlpul din fața ușii, ca să sclipească roșcat chelia albă a locului care așteaptă musafirii Sfântului Vasile.

Am aruncat sania subt cerdac. E târziu, trebuie să 'nceapă a veni urătorii.

Cu inima deodată împresurată de presimțiri neliniștite și vagi, mă reped în casă să-mi încălzesc la foc mânile ude și să văd dacă tata a pregătit bani mărunți pentru urători; altfel ce mă fac eu, cu ce plătesc?

Tata și mama sunt nu știu pe unde, ocu-

paţi cu nu ştiu ce fel de lucruri cu totul fără rost acuma. Bunica e la bucătărie, mama înfaşă pe Mircea cel mititel şi stă de vorbă cu Anica.

— Tată, nu mergi s'asculţi urătorii? Au şi început să vie!

De-abia a pălit ziua şi pe poartă au şi prins a suna zurgălăi subţirei. Două fetiţe de ţară şi Adriiţă Stoleriu au apărut la colţul casei, s'au suit pe cerdac şi-au început să ure la geamul luminat al Sufrageriei.

Hopuri hopuri hopurele,
La mulţi ani cu viorele.
Hopuri hopuri hopurate,
La mulţi ani cu sanatate!

Clopoţelul se zbate mărunt şi neregulat, într'una, în ţipăt speriat.

Logofete, logofete,
Pune spata la părete
Şi urechea la fereastră
Şi-ascultaţi povestea noastră!...

Alţi copii pe care nu-i cunosc au răsărit furnicat, au trecut pe cerdac şi-au spus dintr'o suflare ce-aveau de spus. Apoi s'au retras la o parte, aşteptând în linişte, cu priviri sfioase.

— Tată! Tată! Au urat o mulţime de copii! Aşteaptă!

Tata, într'un cot pe divanul cel roş, mută

regina în colţ, mânâncă turnul, mişcă în fund pe regele cel negru, aşteaptă o clipă nemişcat, apoi deodată răstoarnă piesele fără veste clinchetind amestecat pe podeaua şahului şi se scoală.

— Cum?

— Au venit urători şi-aşteaptă să le plătim!...

— Ce să le plătim? Eu n'am auzit nimic. Să-mi mai ure mie odată ca s'aud şi eu.

Aşa mă necăjeşte tata pe mine totdeauna.

— Eu ţi-am spus matale să vii s'asculţi, dar mata n'ai răspuns nimica. Şi cei de-afară aşteaptă decând! Ce-au să zică, saracii? Te pomeneşti că pleacă aşa.

— Da? N'am răspuns nimica? Ei, atunci e altă chestie.

Tata a tras saltarul din mijloc al biuroului şi a scos la iveală câteva fâşicuri învelite în gazetă.

— Câţi-s?

Nu i-am numarat. Mă reped în goană spre cerdac. Au mai venit o mulţime; în întunericul care creşte repede, ograda şi cerdacul e plin de urători de toate mărimile. Au început să vie şi de cei mai mari şi 'n vreme ce tata se instalează la masa din Sufragerie c'o movilă de bani în faţă, eu mă frământ într'una dela fereastră la uşă, dela uşă la tata, dela tata în antret, cu inima plină de grijă ca nu cumva să

rămâie unul neplătit şi mai cu samă ca să nu-mi fie ruşine că-i dau unuia prea puţin. Mă duc şi mai cer şi dela mama când banii dela tata îmi par neîndestulători.

A venit şi Gică. Impreună cu Octav şi cu Fănică Mihăilescu spun o urătură mai lungă. Gică trage într'una din muzicuţă dela un capăt la altul al gurii, fără nici o melodie. Octav trage cu clopotul.

Vine şi Tucă şi Guriţă şi sumedenie de necunoscuţi. Sunt mulţi, că nu mai au rând. Se duc, vin, se duc, vin, în vreme ce întunericul creşte măreţ şi glasuri de buhai încep a mugi la fereastră.

Copii au dispărut. E negru acum afară şi nu se mai zăresc decât feţele roşcate când trec în lumina geamului. Au început a veni băieţi mari. Urăturile-s mai lungi, glasurile mai groase, clopotul sună mai tare şi mai rar şi răcnete de „hăi! hăi!" tresar într'una în mijlocul urăturii care nu se aude deloc.

Sufletul a început să se neliniştiască. Bătăi grele şi rare se leagănă fricoase pe inimă. Buhaiul, cu mugetul lui profund şi zbârnâit, nu-mi face nicio plăcere. Ştiu că n'are de ce să-mi fie frică — tata ascultă cu tâmpla lipită de geam — dar nu ştiu dece mă scormone şi fără să vreau mă duc în fund, tocmai în odaia mamii, ca să aud cât mai puţin.

*

— Vin damele!...

Cu inima gâfâind încordat, mă arunc în casă prăpăstios, să nu m'apuce din urmă dracul. Din întunericul drumului s'au spart deodată strigăte şi chiuituri, izbindu-mi pieptul în spaimă ruptă. Caşicum nişte dihănii înfricoşătoare, hoţi ori balauri s'ar fi apropiat de poarta noastră, s'o găsească deschisă şi să intre în furtună, pocnind şi zuruind.

— Hei! La mulţi ani!... Primiţi nunta?...

— Să treacă şi să joace! porunceşte vocea groasă a tatei.

Au ieşit cu toţii pe cerdac. Şi Bunica şi mama; în faţa bucătăriei Teofil priveşte amuzat, cu mânile în bondiţă. Mă împinge şi pe mine tata înainte.

In lumina felinarului, pe albeaţa zăpezii, o harmalaie colorată se zbate şi răcneşte sălbatic. E un fel de nuntă. Uite pe mire, cu haine de sărbătoare, cu beteală în piept şi la pălărie. Mireasa, un flăcău îmbrăcat în rochie albă, are mâni mari roşii şi ghete negre ce se zăresc băieţeşti când se rotesc fustele în vârtejul sârbei. Este şi capră înzorzonată cu tot felul de mărgele, salbe şi panglici; clămpăneşte lemnos din fălci lungi şi se smunceşte în tact într'o parte şi 'ntr'alta. Lăutarii, ţigani adevăraţi, cântă cu foc, scârţâit, în vreme ce nuntaşii chiuie din toate puterile, făcând un zgomot asurzitor.

Stau la o parte şi aştept cu frică să contenească jocul şi să înceapă teatrul, când *Jidanul* — dihania aceia urîtă cu nas bleg şi greţos spânzurând în moţ de curcan — va începe târguiala cu ţăranul, ca să cumpere capra cea lăptoasă. Mai sunt şi alţi caraghioşi, mânjiţi cu cărbune pe faţă, cu tot felul de zdrenţe şi de cozi animate, cu cioare moarte în mână, cu jobene rupte şi mănuşi albe.

In vreme ce ceilalţi râd şi fac haz, eu sufăr cu inima mititică ca nu cumva să m'atingă prin surprindere vre-una din dihăniile. Am impresia că mi s'ar despica sufletul de groază, într'un spasm smuncit.

— Nu te teme, Profiriţă, că nu-ţi face nimic!

M'am zvârlit îndărăt, apărându-mă. Jidanul era cât pece să m'atingă cu cioara; a trecut pe lângă mine, hoţeşte, vânturându-şi răutăcios chiar pe subt nasul meu maţul lui de petică.

Tata râde de mine cu glas mare.

„Parcă eu nu ştiu că n'am dece mă teme! Dar ce-are a face?"

— Sărut mâna, cucoane Mihai! spune o voce omenească la sfârşit, apropiindu-se de stâlpul cerdacului. La mulţi ani cu sănătate!

— Să trăieşti, Costane! spune tata şi-i dă cinci lei de argint.

Şi nunta porneşte iar, în chiote sălbatice şi 'n hămăituri întărîtate de câni.

E noapte adâncă. Când tac o clipă urătorii şi nu se aude decât zgomotul mesei din Sufragerie, în jurul casei pândeşte parcă tăcerea tupilându-se şi dând târcoale viclene.

— Bagă de samă să fie bine închis la poiată şi la grajd şi vezi de fă strajă în jurul casei! — am auzit pe Bunica spunând lui Teofil decusară şi-acuma cuvintele mă înţeapă pe inimă ca nişte cuie înroşite. E bine să fie Sf. Vasile dar de-ar trece mai repede noaptea, ca ziua să topească imaginile urîte şi strigătele sinistre care-mi zbat în fior suflarea.

In cotlonul ferit al cerdacului, chiar subt geamul odăii noastre, a venit o capră să ureze. Prin geamul aburit se vede o jucărie frumos colorată, cu panglici atârnând în jurul capului. Clămpăneşte în tact, făcând semne de înţelegere în dreapta şi 'n stânga. Nu mi-e frică; se vede bine cum o poartă de fălci flăcăul tânăr cu suman şi căciulă de oaie. Mă duc chiar în cerdac, apropiindu-mă de el; de-aici aud bine urătura:

— Ţa-ţa-ţa! Căpriţă ţa! Că căpriţa i-a fătat!...

Grozav clămpăneşte. Imi place foarte mult.

Apoi vin iar „damele"; da data asta e cu calul: o capră mai înaltă, cu cap lungăreț, pe care stă călare un flăcău.

Și târziu de tot vine și ursul, mormăind greoiu și jucând vesel împreună cu nuntașii. Sunt cele din urmă „dame": e unsprezece și tata poruncește să se închidă porțile.

In așternutul proaspăt ne-am îmbrățișat în căldură și odihnă, în casa obosită, în vreme ce 'n întunericul Sfântului Vasile, undeva în depărtare, chiotele umblă forfota, jucând neliniștit pe inima mea atentă. Luminile s'au stins; în jurul Balconașului de sticlă s'a subțiat tăcerea și 'n somnul care se lasă tihnit peste trupul ostenit, Teofil se plimbă fără zgomot, cu puşca la umăr, pândind frica mea. Se cufundă gândul, aburit: se lasă greu târzia, dispar în urmă fantomele cu chipuri țupăite, undeva departe...

Unde-s dobele, bătând tainic și 'nfundat pe dealuri? Unde-i sufletul nerăbdător de înserare, să se apropie mai iute măștile, tremurarea inimii, zgomotul de iarmaroc nebun, forfota necontenită cu ochi iscoditori de frică, Șandru cu glas murat de poloboc dogit și cu clămpăneala gâtuită și groasă a tălăngii dela vaci? Au venit și s'au dus, zburând în tremur peste suflet

şi s'au stins în aşternutul trudit. Ceasul din Sufragerie cântă liniştit spre dimineaţa limpede şi ograda nu mai spune nimic, adormită în căscat de miez de noapte...

Ce se aude? Târziu de tot, capul greu s'a distrămat în murmur monoton şi 'n limbă muşcată de clopot. Trebuie să fie târziu de tot, spre dimineaţă, noaptea albă se uită subţire pe geam.

...Cea de moară
. . . . . cară...
Incărcate cu povară...

Glasul se deslueşte rar, picurând mirat pe despoierea nopţii. Un urător. Pe gea-înalt am zărit o clipă în vale o umbră lungă. Cineva. Tata îl ascultă în cămaşa de noapte, cu capul aplecat pe ureche. Ură foarte frumos, cum n'a urmat nimeni, dar mie mi-e somn şi ochii mi se 'ncleie în tăcere.

— Grozavă urătură! Şi ce lungă! Ţine ceasuri! Eu adorm şi ea murmură înainte, până dimineaţă...

*

— Te cunosc; tu eşti Holmes!...

— Holmes, omul care se amestecă unde nu-i fierbe oala!

— Holmes, văcsuitorul de ghete din Scotland Yard...

In uşa care dă în Salonaş, omul înalt, cu nasul coroiat de vultur, cu pălăria cucuiată în cap şi cu jambiere de piele până la genunchi, se răsteşte furios ameninţând cu cravaşa. Apoi, ca să-şi arate puterea se pleacă deodată la sobă, apucă vătrarul şi c'o mişcare fudulă şi sfidătoare îndoaie în unghiu ferul.

— Păzea!...

A ieşit, trântind uşa.

Sherlock Holmes se scoală râzând, se duce la sobă şi c'o singură încordare a muşchilor lui de oţel desdoaie vătrarul.

— Păcat că n'a mai stat. I-aşi fi arătat că, deşi nu sunt aşa de masiv ca dânsul, pumnul meu valorează tot atât cât al lui...

Vocea Liei a tăcut în tăcerea crispată a inimii mele care ascultă botforii doctorului coborând pe treptele Balconaşului şi ieşind în Beker Street. Sherlock Holmes a rămas cu Watson în fotoliile lor.

— Ei, Lie! Nu traduci mai departe? Apoi aşa, dacă ceteşti singură înainte...

Lia zâmbeşte în colţul gurii, urmărind surd rândurile negre, chinezeşti pentru noi.

— Apoi aşa nu mă mai joc! spune Didica, bătând cu pumnişorul în carte.

Vrem să ştim mai degrabă ce-i cu şuieratul tainic în noapte, ce-i cu *banda pestriţă,*

ce-i cu moartea misterioasă a Iuliei — sora doamnei voalate care a venit să ceară protecție lui Sherlock Holmes. — Eu pe Doctorul cu nas coroiat nu pot să-l sufăr. *Sigur* că-i amestecat și el în omorîrea fiicei lui vitrege...

— Ei, hai, hai! Stai, că vă traduc!...

Am încolțit-o toți din toate părțile.

Și vocea povestirii începe din nou, picurând imagini și spaimă pe sufletul meu adânc deschis.

...Sherlock Holmes și Watson au pornit la fața locului, să deslege misterul. Îi văd în cilindrul cenușiu și lung al unui tren, zburând spre „acolo".

Au ajuns. O casă mare și veche, un parc încâlcit și 'ntunecat. Umblă în jurul casei, cercând pela uși și la ferestre. — Sherlock Holmes vra să știe dacă n'au putut să se strecoare prin obloane țiganii, cu basmale pestrițe pe cap, care se adăposteau în grădina doctorului. — Îl aud ciocănind în paravanul nostru de lemn, drept în spatele meu.

Au intrat în casă. Dama voalată e cu ei. Pătrund în sufragerie. E pe 'nserat. Aici e odaia în care a murit Iulia, zbătându-se în spasmele agoniei și strigând: „banda pestriță!"

Sherlock examinează patul, moțul de curcan al soneriei care cade pe pernă,

gaura de sus din părete, dintre cele două odăi. Şi află că patul e fixat de podea, că soneria e falşă şi că gaura de ventilaţie n'are nici un rost.

— Poţi să juri c'ai auzit astă noapte cu adevărat şuieratul acela slab şi zgomotul de bufnitură metalică?

— Da, cu siguranţă.

Ies din sufragerie, trec prin antret şi salonaş şi intră aici la noi, în odaia naţională — odaia Doctorului.

Un fotoliu lângă masă. Un biciu cu şfichiul înodat atârnat pe perete lângă pistoalele tatei. O farfurioară cu lapte lângă sipetul cel mare al bunicăi legat în cercuri şi bumbi de metal.

— Ce-i în lada asta?

Hârtii de-ale Doctorului? Bun!

— Dumneata ai să dormi în noaptea asta în camera dumitale veche — îi spune domnişoarei Stone maestrul. Eu cu tovarăşul meu vom veghea în camera crimei.

Noapte. De departe, dela hanul la care au tras, Holmes şi cu Watson pândesc geamul sufrageriei la care trebuie să apară semnalul Damei voalate. O lumină roşie printre obloane. Acuma. Se strecoară prin parc şi pătrund în odaie prin geamul lăsat întredeschis.

— Nici o mişcare, suflă Sherlock la urechea lui Watson; ori suntem morţi!

El se așează pe pat, cu bastonașul subțire alături. Watson pe-un scaun.

E întuneric pâlpâitor. Lumina s'a stins. In tăcerea neclintită ce se rostogolește în cercuri, inima mi s'a rărit în ciocane de piatră. Nu fac nici o mișcare. Ochii și urechile așteaptă larg și îngrozit. Ce se va întâmpla?

Se aude sunând douăsprezece. Unu. Două. Trei.

A clipit o lumină pe gaura ventilatorului. Apoi s'a stins. A tresărit un zgomot. Iar liniște. — Urechea se-ascuță, crispată.

Atunci, un zgomot ușor și mângâios — ca un sul de aburi ce ese prin presiune — fâsâie deodată și 'n aceiași clipă Sherlock Holmes zbucnește în sus, fulgeră un chibrit, și 'ncepe să lovească din toate puterile cu bastonașul moțul de curcan al soneriei.

— O vezi, Watson? O vezi?

Watson nu vede nimic, decât fața galbenă ca de mort al lui Sherlock, urcată plină de groază și desgust spre gaura ventilatorului — în sclipirea chibritului.

Bastonul s'a oprit, încremenit o clipă în noapte.

Și-atunci, un răcnet fioros despică deodată tăcerea, pătrunzând ascuțit până 'n măduva de ghiață a adâncului meu. Un răcnet fioros, urmat de-un urlet lugubru de agonie, pătruns de spaimă, durere și mânie.

— Ce-i asta? Tăcerea nu răspunde. Ascultă vibrarea urletului stâns.

— S'a sfârşit!

Spune Holmes.

— Watson, ia-ţi revolverul. Vom intra în camera Doctorului.

Vocea lui e scăzută şi gravă.

Au intrat în odaie. Nici nu vrau să mă uit. Inima s'a dezgheţat brusc din încremenire şi-acuma zvâcneşte rostogolit şi strâmb, ca un puhoiu nebun. Pe fotoliul de lângă masă, Doctorul zace pe spate, cu capacul sipetului deschis lângă el, cu biciul pe genunchi. Faţa i-i încremenită în groază. In jurul frunţii o bandă galbenă pătată pestriţ cu cafeniu îl strânge rotund şi fantastic.

— Banda pestriţă... murmură Holmes.

Watson face un pas.

Cununa ridică spre el un cap triunghiular, de viperă de baltă.

— Cel mai periculos şarpe din India, lămureşte Holmes.

Afară e alb şi clar, cu lumină de soare zâmţat.

Cobor cu Miti, pe trotuoarul de ghiaţă netedă, pe care sclipesc steluţe colorate.

E frig grozav.

„De crapă ouăle corbului..."

Treizeci şi două de grade.

Nările se lipesc una de alta, parc'ar avea cleiu.

E bine însă, căci mi se rade și mi se pitrocește cu ghiață spaima și se distramă în lumină imaginile groazei — macar pentru o clipă...

VI.

Curg pâraiele. Viorelele.

A izvorît deodată lumină galbenă şi tare peste clasă, streşinile s'au muiat şi-au început a picura rar stopi de soare. Şi când ieşim la douăsprezece, în puhoiu gălăgios, ulucile curg săltăreţe în duruit de tablă, prelingând de pe acoperişuri zăpadă lucitoare. Te zbârleşte cald vântul ijlav; sforăie dezgheţul în jur adulmecând cu nările larg deschise văzduhul. Cerul se topeşte albastru curgând în pâraie late pe lângă trotoarele dejghiocate proaspăt. Calc pe-o bucată de ghiaţă subţire: sticla se sfarmă mărunt, apa glodoasă năvăleşte hulpav umplând gaura. Se desprinde şi se preface în apă iarna drumului, dând din coate cu grăbire şi şuvoind întortochiat printre sfărîmăturile gheţei. Lucreşte tot, în oglinzi de soare şi-ţi mângâie orbitor ochii.

...Pe lângă trotuare, pe lângă pârâiaşele repezite, ce clipotesc argintiu, mişcând mărunt din lăbuţe nevăzute... In deal sunt mai mici şi mai înguste dispărând pe subt

ghiață; la vale curg greoiu, ducând saltat pe valuri paie și gunoaie.

— Ce faci, Profiră, pe-aici? Nu mergi acasă?

Miti urcă la deal, cu paltonul descheiat, cu șapca dată pe ceafa asudată.

— Mă joc cu pârâiele...

Lucește aur, răsuflă proaspăt, te mângâie cald, picură soarele stropi de cer topit.

*

Iarna s'a dus. Am auzit Sâmțavara cântând pe vârfurile uscate ale copacilor, subt cerul proaspăt. Strigătul ei ascuțit și clar nu 'nșeală niciodată:

— Sâmț-a-vară! Sâmț-a-vară!...

O aud în fiecare an, dar n'am văzut-o niciodată. Parc'ar fi glasul primăverii.

Soarele a început să încălzească. De câteva zile mă duc regulat să inspectez cornii dela vale; acolo, la rădăcina copacilor cu coaja solzită auriu, răsar în fiecare an câteva viorele. Le văd întâiu frunzișoarele de catifea verde-fumuriu, apoi boboceii pufoși de umbră albastră și 'ntr'o zi, când mă reped gâfâind, întoarsă proaspăt dela școală, găsesc prima viorică deschisă timid, zâmbind albastru din cupa-i gingașă de cinci petale mângâioase. O duc mamei.

— Pune-o repede în apă, să nu se ofilească, îmi spune ea, buna.

O aşez într'o ceşcuţă de cafea neagră şi-o sprijin de marginea faianţei, ca să nu cadă 'n apă şi să se 'nece. O privesc apoi cu dragoste, cerându-i iertare c'am rupt-o, o miros cu ochii închişi, trăgând până'n suflet dulceaţa-i suavă, apoi mă reped iar afară, în viaţa luminoasă a soarelui. Casa parcă-i o hrubă rece şi moartă.

Trebuie să mergem numaidecât „la viorele". De când aştept eu fericirea asta. Huciul, cu ochişorii lui albaştri de floare, îmi face într'una semne să vin la el. Şi trebuie să mă duc.

Sunt fericită. Pornim la viorele. Indată după amiază, când soarele e arzător, ne pregătim de plecare. Imi pun pelerina, aşa cum m'a sfătuit mama, îmi iau bereta şi nu uit nici aţa de macara cu care voiu lega bucheţelele.

Ieşim pe portiţa de lângă mălin şi pornim la deal, pe şanţ. E soare peste tot — nu sunt frunze ca să ţie umbră. Dealurile-s gălbii, brăzdate pe-alocuri de pământ negru întors de plug. Ogorul pe lângă care trecem e tot auriu, în razele primăverii. Iarba şi trunchiurile goale sunt tot de coloarea aurului palid. Numai cerul e albastru şi Şomazul care şerpuieşte în depărtare.

Păşim veseli, în adierea caldă şi rece a vântului de primăvară. Trecem pe lângă

hucişorul din capătul grădinii — aici nu creşte decât floarea-paştelui — şi ne-apropiem de huciul lui Cocârţă. Aşi vrea s'o iau la fugă ,ca s'ajung mai iute, dar singură nu pot; ceilalţi merg cu pas egal, vorbind şi râzând. Am ajuns la şanţul mărginit de gard viu; o luăm la stânga, de-a-lungul grădinii şi trecem la Cocârţă prin locul ştiut, pe cărăruşa primejdioasă plină de glod. Mai avem numai oleacă. Traversăm livada cu vişini şi cireşi şi scoborîm în drumul dela Oprişeni, drept în faţa bisericii. Am ajuns. Dincolo de calea bătută de cară, e marginea huciului care se prăpăstuieşte în vale.

Mă reped în goană, cu pelerina fâlfâind în vânt, ca să ajung cea dintâiu. Am pus piciorul, c'un chiot de bucurie, în huciul prăvălat, în care stau pitite viorelele. Mă arunc în toate părţile, ferindu-mă cu disperare de crenguţele încâlcite care mă plesnesc, împiedecându-mi mişcările; lunec pe frunzele moarte şi mă duc la vale pe pământul sfărîmiţat şi umed. Unde-s viorelele? Eu vreau s'o găsesc pe cea dintâiu.

Strigăte de izbândă au izbucnit din toate direcţiile:

— Am găsit! Vai, ce multe sunt! Veniţi aici!

Eu culeg tăcută, cu inima bătând şi privirea lucitoare, floricelele albastre ale hu-

ciului, care mă privesc dulce dela rădăcina crenguţelor aurii, din ţesătura mucedă a frunzelor moarte. Una, două, trei, patru... multe floricele catifelate se adună în pumnişorul meu stâng. In curând nu mai pot să le ţin în mână. Le deşert în beretă şi 'ncep să adun iar.

Huciul e clar şi gol; se vede până la celălalt capăt al lui. Cântă ciripit în lumina soarelui. Împrăştie o mireazmă de pământ umed şi cald, de soare, de viorele, de primăvară. Sunt fericită, cu toate că n'am vreme să mă gândesc că sunt fericită. Culeg cu lăcomie, respir cu plăcere, privirea mi-e plină de lumină.

Târziu, ne adunăm sus pe marginea prăpăstiei, să aşezăm în bucheţele floricelele încâlcite pe care le-am smuls vieţii. Acum, când le privesc rupte, mi-e milă de ele. De ce le-am despărţit de huciul lor? Dacă mor până acasă? Le leg cu băgare de samă, ca să nu le curm codiţele. Eu sunt de părere să mergem mai iute, ca să nu se ofilească viorelele. Vrau să le ştiu mai iute în apă, lângă viorica dela corn.

Soarele a apus. Toate au devenit cenuşii şi moarte. Imi strâng pelerina la piept, căci vântul e rece şi posomorît. Primăvara a dispărut şi din ea n'au mai rămas decât ochişorii albaştri ai huciului, pe care îi duc în pumn, spre casă.

VII.

Ne-a dat vacanţă. Maria şade pe o piatră, cântecul pe care nu-l poate suferi Miti. Mă descalţ întâia oară. Facem minge de petică. După ploaie. Meta. Denie. Bunica face cozonaci. Cristos a înviat. Oul lui Tucă. Scrânciobul.

Mă 'ntorc dela şcoală, zburând la deal, pe strada Rădăşeni. Ne-a dat vacanţă! Mă simt uşoară şi fără griji, parcă deodată n'au mai rămas în lume decât primăvara şi cu mine. Inaintea gândului se-aşterne cale de zile fericite, cu pajişti pline de soare pe care alerg dusă de vânt, cu scrânciob de lemn care se 'nvârte pe cerul albastru, cu dimineţi calde în patul care nu mă trimete la şcoală. Inima-mi bate mai viu ca de obiceiu, parc'ar sări şi ea zburdalnic cuprinsă de bucurie. Capul mi se 'nvârte de fericire; ameţesc ca atunci când ieşi pentru întâia oară în apa vie a aerului după o boală lungă. Ne-a dat vacanţă.Aşi vrea să sar,

aşi vrea s'alerg nebuneşte, să ţip până la istovire, aruncând spre cer bucuria mea. Elanuri mari vin din adâncuri şi se izbesc neputincioase în lăuntrul trupului, încătuşat de stradă.

Am ajuns. Intru pe poartă. Mă izbeşte în faţă şi-mi umple apoi toată fiinţa o boare mângâioasă, cu suflet de pământ cald şi parfum de iarbă. E alinare, e fericire; te priveşte Dumnezeu blând, trecându-ţi uşor mâna pe frunte.

— Hoo! Sălbateco! Doar nu eşti în târgul lui Cremene!

— Ne-a dat vacanţă, bunică! Ne-a dat vacanţă!

— Ei, şi dacă ţi-a dat vacanţă trebuie să laşi toate uşile deschise în urma ta?

Taşca a zburat într'un colţ, bereta într'altul. Uşoară şi răcorită, mă azvârl în grădină, cu braţele desfăcute şi ochii pe jumătate închişi, dându-mă adânc primăverii fragede. Vântul îmi flutură haina şi-mi infioară răcoros pielea trupului. Mă 'ndrept spre plop; mă duc să văd ce mai fac toporaşii cei care înfloresc întâiu, în tufuşoarele lor cu frunzuliţe dantelate.

M'aplec asupra lor. Eri erau îmbobociţi; azi îşi deschid în soare guriţele lor violete, de creastă de cocoş. Tare mi's dragi! Imi vâr năsuşorul în grădiniţa lor înflorită şi trag până 'n suflet parfumul dulce şi ne-

liniştitor. Cu fiinţa pătrunsă de veninul lor suav, m'arunc în aer, sărind şi ţupăind, învârtindu-mă şi ţipând, pânăce stoarsă — cu sufletul răcit la gură — mă prăbuşesc la pământ, ameţită. Primăvara îmi pipăie degetele cu ţepişori reci de iarbă copil, pământul ridică subt mine aburi călduţi, soarele şi vântul îmi trec pe faţă răcoare şi arsură. Parfumul violet al toporaşilor ciripeşte aiurea, sus.

*

Vocile ascuţite ale fetelor cântă, tăind acru din ferăstrău:

Maria şade pe o piatră
Pe o piatră
Pe o piatră,
Maria şade pe o piatră
Pe o piatră!...

Luciul fierbinte al trotuarului mi se striveşte de genunchi, soarele se lasă greu pe cap în pânză portocalie peste ochii închişi, mâni nenumărate netezesc şi piaptănă părul blond de cânepă.

...In cămaşă lungă albă, pe piatra din marginea drumului cotit ca un şarpe, subt o zare adâncă de abur presarat cu stânci ca de figuri de carton la Geometrie, şade Maria cu sufletul plecat în jos. E spre o

sară de țară străină, subt vânt aspru și roș pe înălțimile cerului.

Din fund, mititică ca un pumn, apoi polobocel cu fustă albastră creață și cu tulpan negru peste gură

De-odată vine Mama-Bătrâna, rostogolindu-se spre aproape, cu picioarele-i scurte și groase ca niște butuci de lemn.

O întreabă de ce plânge: „Mario, de ce plâângi tu?"

Iar Maria răspunde cântat de cinci ori, cu sufletul zburînd trist, ca o porumbiță strivită:

Eu plâng pentrucă trebui' să mor
Trebui' să mor,
Trebui' să mor,
Eu plâng pentrucă trebui' să mor
Trebui' să mor...

... să mor; să mor...

De ce trebuie să mor? Cămeșuța albă își plânge viața de-alungul trupului, cântând încet din drâmbă tremurată în suflet. E-așa de trist! Să mori așa de tânără!...

— Uite-l Uite-l!

Nasul de polipi al Minei Scorțaru s'a pitulat spre noi, anunțând bucuria.

Deschid ochii; Maria se depărtează în vârtej, spre stâncile de abur.

— Hai! Acuma! Mai tare și mai apăsat, fetelor!

De-odată vine fratele Carol,
Fratele Carol
Fratele Carol
De-odată vine fratele Carol,
Fra-te-le Carol!

In loc de sara țării străine, ochii străluc esc clipind pe imaginea luminoasă a teilor de-asupra porții noastre de lemn, prin care se zărește Miti stând încremenit, cu pumnii strânși și cu picioarele înfipte tare în prundișul aleei, înecat în ploaia de ciocane ascuțite a glasurilor răutăcioase care-l toacă fără milă. Soarele e fierbinte și roș. Miti e cărămiziu, cu fața scrâșnind de mânie.

De-odată 'nfinge cuțitu 'n ea
Cuțitu 'n ea,
Cuțitu 'n ea,
De-odată 'nfinge cuțitu 'n ea
Cu-ți-tu 'n ea!...

Miti s'a plecat brusc spre pietre.
— I-ha! I-ha!...
A zbătut din aripi și din glasuri și stolul de păsări s'a risipit pe dată, în toate părțile.
Am ramas de piatră, cu inima burete uscat. „Oare Miti are să arunce cu cuțitu 'n mine?"

Sora Maria e-un îngeraş
Ingeraş,
Ingeraş,
Fratele Carol e-un ucigaş
U-ci-gaş!...

De departe, din adăpost, răsuflă precipitat şi fericit gaiţele fricoase.

M'am apropiat de Miti şi parcă aşi vrea să-i cer iertare. Ii ajut şi eu să culeagă pietre rotunde pentru jucat „în flori".

— Miti! Ele au zis să mă joc. Eu nu vroiam.

Oare cum de nu se supără Regele Carol şi Principesa Maria de cântecul acesta? Chiar aşa! Să-l facă pe rege ucigaş!

Sus, în evantaiul cerului, Sora-Maria pluteşte fericită — îngeraş albastru cu aripi albe, de pe pozele de carton cumpărate dela Iancu Reis.

*

De mult mă rog de mama să mă lase să mă descalţ. E cald tare şi pământul e uscat. Nu mai pot să răcesc.

— Bine, îţi dau voie, îmi spune astăzi; dar să nu stai prea mult cu picioarele goale, că 'ndată coriul sau vărsatul de vânt e gata!

Imi desfac repede ghetele şi le scot, îmi smulg colţunii şi-i arunc; vântul îmi suflă primăvară pe picioare. Mă scol pe tălpile

de iarbă rece şi, cuprinsă deodată de bucuria eliberării, mă arunc în zbor pe pajiştea de muşchiu verde. Picioarele sorb fericite firele de iarbă, razele soarelui, adierea lui April.

Miti a cerut la mama nişte bucăţi de pânză. Cu feţele de pernă slăbite pe care le-am căpătat, ne refugiem în Balconaş. Fratele meu rupe cu mare luare aminte, din colţ în colţ, băgând de samă să nu întrerupă continuitatea fâşielor, materialul preţios; din mânile lui curge într'una pe podea coadă frântă de smeu.

Pe-o bucăţică de carton, adusă în grabă, meşterul începe a înfăşura strâns panglica albă. Ghemul creşte nesimţit, rotund şi tare.

Mai trebuie pânză. Mă duc şi năcăjesc iar pe mama. Mingea creşte iar... A ajuns cât o portocală.

Acuma trebuie igliţa de încheiat ghete. O aduc. Aşa.

Degetele lui Miti, ajutate de cârlig, leagă solid în sfoară bulgărele, împărţindu-l întâiu în şaisprezece felii de portocală, apoi în pătrăţele din ce în ce mai umflate către mijloc.

Gata. Părăsind în Balconaş rămăşiţele operaţiei, ieşim în soarele rece al dimineţii.

— Aruncă în mine cu mingea cât ce poţi! îmi spune Miti, încredinţându-mi jucăria

nouă. Eu mă codesc. Miti strigă la mine, nerăbdător.

Arunc din toate puterile, fetește, cu mâna strânsă. Mingea a plesnit scurt în palmele întinse a apărare.

— E numai bună — spune băiatul, cântărind-o în mână.

Dumineață proaspătă, spălată de ploaia de ieri. Toate-s bogate, strălucitoare și râd în soarele puternic.

Caișii și zarzării sunt înfloriți roz-alb pe cerul albastru închis, mai închis decât viorelele, mai închis decât ochii Didicăi, mai închis decât rochița mea cea nouă de Paști; albastrul lui îți ia ochii, iar nourii par de vată pe el.

Livada toată e de aur verde; dantelă de frunzulițe pe copaci, valuri de iarbă care tremură ușor în vânt, violet de țigări de urzică moartă, lac galben de picior de cucoș, ici și colo câte-un cănăfior de păpădie.

Pe dealuri, șuvițele de brazde întoarse de plug parcă-s omizi umede. Covorașe verzi se prăvală la vale, moi și catifelate; aș vrea să mă dau pe ele de-a tăvălucul; mă văd rostogolindu-mă — sulișor fericit — din culmea dealului până 'n valea adâncă.

— Boc! boc! — Neculai Tărăboi bate'n poloboc; loviturile ciocanului răsună clar,

până departe. Răspund de pretutindeni bocănituri de tablă, de gard, de sapă...

O păsărică măruntă și subțirică cântă tare, de-ți sparge urechile, pe-o creangă de vișin. „Chitic! Chitic! Chitic, Chitic!" Cât e de mică și ce tare cântă.

Culeg câțiva toporași închiși. Ciuboțica cucului îmi iese de-odată în drum, cu frunzele lățite la pământ; miroase a piper. Ce ghetuțe mititele are cucul!

Diana aleargă după mine cu limba scoasă; nu știu pe unde a fost că albul ei e plin de pământ; se așează jos, gâfâind, apoi se scoală și se duce la umbră. Și mie mi-e cald; soarele mă prăjește în spate, ca Mama-Pădurii pe Făt-Frumos când îl alungă din urmă. Mă trântesc pe iarba răcoroasă. — Vântul trece ca o apă prin crengi, sus, de-asupra. Ciripiri mici ici și colo, răspunsuri, întrebări... O fâlfâire grăbită de aripi se zbate aproape.

— Tiui! Tiui!

— Profira! scoală de jos! Pământul e încă umed.

Sar în picioare. Tata a ieșit să-și inspecteze altoii; cu pelerina în vânt, trece pela fiecare pomișor și-l cercetează cu grijă. Un fluture galben îmi trece pe dinainte; mă fac că nu-l văd, căci altfel am să fiu galbenă tot anul. Vrau să văd unul roș. Miroase dulce. La rădăcina teilor stau ciu-

cure bouleții domnului. Îi dau c'un beți-șor jos; nu pot să-i sufăr; mă enervează ochii lor negri și mișcările repezite și viclene.

Dimineața se scurge, tot mai caldă; vântul aburește fierbinte dinspre Miază-zi, roua a dispărut de mult. Cerul s'a uscat și nouroșii albi s'au strâns pe de margini, la orizont.

Indată după amiază, mă reped la Liza Gogu s'o chem, căci acuși vin jucătorii la minge. Când mă întorc cu ea, gâfâind și cu fruntea asudată, pe covoraşul din dreapta teilor, băieții se pregătesc să joace meta.

— Jucăm și noi! Primiți-ne și pe noi! strigăm din fugă, alergând spre ei, cu inima înspăimântată că era să ajungem prea târziu.

— Nu, că voi plângeți dacă vă păleşte mingea! spune Miti, cu lehamite.

Protestăm indignate. Noi să plângem? Ferească Dumnezeu!

Bine. Fetele trec de partea lui Guriță, cu Miti. Vasile Gogu cu Tucă, Gică și Octav sunt în cealaltă partidă. Aruncăm banul în sus. Pajura! Noi suntem la bătaie!

Sprintene și fericite, ne repezim la tei și lăsăm lângă un trunchiu colțunii și ghetele. Apoi, cu picioarele goale pe mătasa ierbii, zburăm în spre Domnie, ca fulgerul.

Guriță ne dă instrucții: noi fetele batem întâiu ca să fugim, Miti e de trei, el rămâne de șapte. Dușmanul s'a aranjat și el și stă gata, la pândă.

Eu și cu Liza am dat câte-o lovitură în vânt, de formă și-acuma așteptăm emoționate, c'un picior înainte, un prilej bun ca s'o luăm la fugă.

Miti bate. Un elan rupt; mingea s'a oprit la Gogu. Am rămas tot pe loc, cu inima 'n aret.

O lovitură 'n vânt...

Acuma!... O luăm la sănătoasa, cu călcâile sfârâind, într'o încordare a tuturor mușchilor, cașicum din urmă ne-ajunge dracul. Când atingem cu mâna scaparea teiului din capăt, mingea mai rătăcește încă printre picioarele lui Tucă; am fi putut să ne și 'ntoarcem. Răsuflăm fericite, uitându-ne una la alta, apoi privim spre ai noștri.

Guriță pune mâna pe bătea. Mingea pornește ca din pușcă, odată cu Miti. Vrem să ne avântăm și noi, dar șeful ne face semn să rămânem pe loc.

— Vă întoarceți odată cu mine, ne spune Miti ajungând la noi. Eu rămân de șapte.

— Măi, Tărăboi, măi! zbiară înciudat Vasile Gogu. Bagă de samă la minge, că te cotonogesc!

Două!

Trei! C'un chiot de vitejie, o pornim epureşte, cu vântul vâjâind în urechi. Cucul a scăpat la iarbă în livadă.

— Mingea, măă!... răcneşte cât ce poate Gogu, făcând semne disperate cu mânile. Dar când izbuteşte Gică să i-o arunce, noi am ajuns demult la loc şi sfătuim infierbântaţi, fuduli şi fără grijă.

— Măi! da' din trei lovituri, măi, ne-am întors!

— Bre Guriţă! straşnic cuc!

— Da' nu ne mai scot ei dela bătaie, măcar să crape Vasile de ciudă!

Intr'adevăr, Gogu crapă de ciudă, are urechile ca sfecla. Mă uit cu mândrie împrejur, caşicum aşi făptuit cine ştie ce vitejie. Sângele îmi aleargă zburdalnic în vine, dinţii îmi clănţănesc de emoţie. Sunt foarte fericită şi mai cu samă mă simt frate cu Guriţă Borş şi-i sunt atât de recunoscătoare că-mi vine să-l sărut pe faţa lui smolită.

Apuc băteaua şi-i trag un cuc săltăreţ. In clipa aceasta mă simt în stare de orice Işi face şi Liza datoria. Miti a rămas de şapte.

— După mine! strigă Guriţă, apucând-o la goană.

M'avânt şi eu, dar prea târziu; mingea e în mânile lui Tucă

Sunt nemulţămită; de ce-am ezitat să

fug? De data asta, fie ce-o fi, am să mă pornesc.

Mingea a sunat scurt. Fără să mai judec, mă arunc înainte, cu rochiţa fluturând.

— Inapoi! strigă Guriţă înspăimântat.

Dar e prea târziu; am văzut mingea în mâinile lui Gică şi-apoi zburând pe sus spre Gogu; nu mă mai pot întoarce. Alerg înainte, oarbă, cu rochiţa fluturând în vânt...

Un ţipăt.

— Lovit! Lovit! strigă duşmanii, bucurându-se feroce de pecetea arzătoare şi dură care îmi intră adânc în carne, în partea de sus a piciorului.

— N'am spus eu? zice Miti, enervat. Parcă dacă te-a lovit oleacă cu mingea trebuie numaidecât să plângi!

— Ba chiar, ştii ce tare m'a lovit? Nici nu pot să merg!

Eu plâng însă de ciudă. Şi nimeni n'ar putea şti ce mult mă costă pe mine mingea asta, care ne-a scos dela bataie.

*

Zilele trec încet, subt dragostea luminoasă a soarelui. Când cade umbra, ţesută subţire pe cer, glasuri adânci de aramă chiamă tăcerea risipită.

„Bat clopotele la „Adormire".

Le-ascult, cu privirea plecată departe, cu

inima cuprinsă deodată de strânsoarea presimţirii şi-a amintirilor triste.

Sunet grav care înfioară sara. Cântec bătrân ce-şi stinge lovitura în inimă.

De ce mă gândesc fără voie la moarte?

Mâncăm mai devreme, cu lampă; fereastra e încă cenuşie. Lia şi Miti se duc cu Teofil la „aer". Eu nu merg, sunt prea obosită: toată ziua m'am zbânţuit şi-mi simt capul şi picioarele de plumb. Şi-mi pare rău, pentrucă n'am fost niciodată. Imi închipui „aerul" ca un gol, ca un aer, ceva nedesluşit şi uşor. Toată lumea trece pe subt el — eu îi văd strecurându-se pe subt o masă — şi pe urmă înconjură biserica de trei ori, cu „aerul" în frunte.

Mă uit cu jind la Lia şi la Miti care se 'mbracă.

— Hai! Tu nu mergi?

— Nu, sunt prea obosită, mă scuz eu. Dar la Inviere vreau să mă duc numaidecât.

Paşi pe cerdac. Intunericul ogrăzii îi primeşte şi le-alătură pe Teofil. Au plecat. Aud depărtându-se începuturi de glasuri. Linişte...

Bunica face cozonaci. A răsturnat în covata cea scurtă şi adâncă o movilă de făină şi a turnat în străchinuţa săpată în

vârful muntelui alb o ceşcuţă cu apă lăptoasă. A pus apoi multe ouă, sare, zahar şi rom, le-a amestecat pe toate la un loc, până s'a făcut aluat. Apoi a chemat pe Teofil.

Prietinul nostru şi-a suflecat mânicele cămeşii, şi-a spalat mânile şi-a început a călca şi-a ghigosi cu mânie bietul aluat, cu pumnii lui mari de piatră. Ştiu că nu-l doare, dar parcă tot mi-e milă de clefăielile şi scâncetele lui înspăimântate. Braţele lui Teofil, cu muşchi tari frământă într'una, neobosite.

Umflătura albă a coveţii creşte încet, sus, pe cuptorul cald.

Din podul prăfuit al bucătăriei s'au scoborît formele de cozonac şi-aşteaptă pe masă, spalate, aluatul lor. Mă interesez şi eu de văsuşorul meu — o ceşcuţă albastră de tuciu — în care va lua fiinţă un cozonăcel. Cuptorul duduie subt focul uriaş care-i arde măruntaiele.

Bunica a scos tot jaratecul din căsuţa arsă şi vâră în căldura nevăzută cozonacii albi. Ii împinge cu cociorva până 'n fund, huruind gros pe podeaua de cenuşă a cuptorului. A intrat şi ceşcuţa mea.

Vin iar cu Miti, să văd de nu s'au copt cozonacii.

— Inchideţi uşa!

Loviți de tunet, ne prăvălim îndărăt, ciocnindu-ne cap în cap.

De de-asupra cuptorului, Bunica s'a ridicat amenințătoare, cu cociorva 'n mână.

— Ardă-v-ar para focului și n'ați mai ajunge!... Căpcăunilor! Vreți să-mi răciți cuptoriul? Ian stăi, că v'arăt eu vouă!

Ne avântăm afară, cu călcăile sfârâind. Bunica vine după noi, ca un balaur, cu cociorva ridicată. Zburăm ca vântul, cu spaima strechietă că pune mâna pe noi. Din urmă ne-ajunge cociarva, zuruind și pocnind.

— Iaca vezi, n'a fost bună drojdia. N'a prea crescut.

Vocea bunicăi e căzută și alinată, după trudă.

Mirezmă caldă, de rumeneală dulce. Pe masă stau înșirate ciupercile dolofane ale cozonacilor, cu capetele lor prăjite brun de soarele cuptorului, cu stâlpișorii aurii dungați de calapodul formei.

— Iaca și puișorii voștri.

Sunt mititei și grași, cu capul mare. Îl port în mâni cu lăcomie și plăcere, cântărindu-i greutatea proaspătă. L'aș mânca, dar e-așa de frumușel că-l las să mai trăiască oleacă. Totuși, tare-aș gusta din trupul lui cald.

— Miti, dă-mi şi mie o bucăţică, c'am să-ţi dau şi eu când am să-l tai.

E dulce, moale şi parfumat.

— Luaţi sama să nu vă vadă tata — că se supără... spune mama.

— Hristos a înviat!

Sar din pat, înpinsă de bucuria de a fi prima care anunţă mult aşteptatul eveniment.

— Adevărat c'a înviat! îmi răspunde bunica blând, din alinarea fericită a ostenelii de-o săptămână întreagă.

Prin geam, Paştele îşi revarsă în casă lumina curată, deschisă în zâmbet de soare. E linişte, e odihnă, murmură cu mânile subpuse tăcerea cucernică. Cu sufletul zurgălăi în clarul dimineţii, îmi îmbrac rochiţa cea nouă, care aşteaptă demult, albastră, fericirea mea. Cozonacul! Ouăle!

Mă reped cu Miti la panerul cu ouă înflorite din cămara întunecoasă.

— Cioc-cioc! Cioc-cioc! le cercăm de dinţi, aş acum ne-a învăţat bunica. Care sună mai gros şi mai metalic acela e mai tare. După multă chibzuinţă şi socoteală mi-am ales un ouşor verde, cu ciocul subţire şi dutca solidă. Acum avem să vedem care pe care.

Oştile stau faţă 'n faţă.

— Hristos a înviat!

Cioc!

— Adevărat c'a înviat!

Vârful verde al oului meu a intrat victorios în coaja roşie a oului lui Miti.

— Hai şi cu dutca, spune învinsul încruntat.

Intind cu modestie fundul plat al războinicului.

C'un ţipăt dogit şi spart, dutca mea s'a sfărmat în ţăndări mărunte.

— Da, dar vârful meu e mai tare!

— Şi ce-mi pasă! Ţi-am spart dutca!

Urmează câteva replici cam repezite, după care convenim să ne mâncăm fiecare oul nostru.

Bulgăre alb, lucios şi alunecos, întins în sare şi hăpăit la repezeală. Gustul acesta rece şi tare nu-l mai găseşti niciodată peste an. Merge pe gât cam greu şi cade ca un petroiu în stomah. Tata spune că-i indigest; dar noi putem mânca oricâte, şi nu păţim nimic.

— Hristos a înviat!

— Adevărat c'a înviat!

Cioc! cioc!

Au venit golanii la ciocnit. Ştiu că la noi se fac întotdeauna ouă roşii din belşug şi nădăjduiesc într'un câştig gras.

Ne-am adunat cu toţii pe câmpuşorul însorit, unde batem mingea. Tucă Tărăboi

are un ou minunat cu care sparge pe toate celelalte. Ne-a câștigat până acuma șase și, dacă ne-am potrivi, întreg panerul din camară ar trece în buzunarele lui. Cu toate acestea, oul lui nu-i nici de pichire, nici de lemn; l-a cercetat în de aproape Guriță, mare cunoscător în șmecherii de-acestea.

Tucă e foarte fericit de succesul lui. Se umflă în hainele-i din proaspăt peticite de Paști și 'n pielea-i pistruetă; iar ochii lui de-un albastru spălăcit sunt împărați.

— Măi bre! spune el; ou ca al meu nu mai are nimeni. Pe ce vă puneți ramașag că-l azvârl în sus și nu se sparge?

Urmărim uimiți saltul oului de piatră roșă. A căzut la pământ și nu s'a spart.

Măi, mare drăcie!

— Nu se poate, măi Tărăboi! E ou de lemn!

Tucă protestează. Indată juriul se apropie din nou și examinează iar minunea. Nu, e ou ca toate ouăle: nici prea mare nici prea mic, cu coaja boită în băcan, de greutate obișnuită.

— Ia mai aruncă-l odată!

In modul cel mai natural din lume, vrăjitorul asvârle oul în aer, mai sus ca întâia oară. Dar nici de data asta nu se sparge.

Nu mai știm ce să credem. Asemenea lucru n'am mai văzut de când suntem. Se vede că-i fermecat.

Privesc c'un început de frică la Tucă Tărăboi care, răsfățat și fericit de uimirea spectatorilor, a început să facă diferite jonglerii cu oul lui comedianț.

In lumina, gătită, de Paști, cu tremurări de vânt subțire, drăcușorul roșu sare nebun, tot mai sus, tot mai sus, sticlindu-și ochișorii în soare. Băiatul butnarului e cuprins parcă de nebunie; vra cu tot dinadinsul să atingă vârful teilor cu mingea lui curioasă. Se avântă în sus, se apleacă, la nesfârșit. Privirea noastră îl urmărește încordată, ca o bubă coaptă care stă gata să spargă.

— Poc!

Ce s'a întâmplat?

Oul s'a oprit, pe veșnicie.

O clipă de încremenire; apoi, sărim cu toți în sus, îngroziți.

— Păziți nasurile, mă!... zbiară Guriță, din goana-i înspăimântată.

Intr'o clipă n'a mai rămas picior de copil. Pe pajiștea verde, zace singur drăcușorul zdrobit, dându-și duhul cu miazme puturoase care au înveninat livada.

Era un ou clocit; am aflat dela mama, în urmă, că acestea au coajă tare, de cremene.

*

Indată după masă, mușcând încă din feila de cozonac, mă reped să văd dacă au

început să umble scrânciobele. Pe cel dela Vasiliu nu-l pot vedea, însă pe cel dela Hoişii îl zăresc depe şanţ, prin spatele străzii Rădăşeni. Deschid portiţa de sârmă şi urc în fugă cărăruşa bătucită a şanţului. In vale, departe, pe albastrul vioriu al cerului, printre copacii încă săraci ai livezilor, se dă grăbită de-a tumba gângania fantastică de lemn, bălăbănindu-şi cele opt braţe încărcate de lume. Un fior mi-a trecut prin inimă. Trebuie numaidecât să mă duc acolo. Sunt trasă parcă de fire nevăzute spre învârtirea atât de mult aşteptată a scrânciobului, ca Simbad Marinarul spre muntele de magnet, din „Halima".

Emoţionată, mă 'nvârt fără astâmpăr, întorcând un singur gând în capul golit parcă deodată. „Cum aşi face să mă duc la scrânciob la Hoişii?" Mama şi tata nu ne dau voie — zic că acolo nu vin decât soldaţi şi servitoare. La Vasiliu da; acolo e horă frumoasă ţărănească şi lume bună din oraş; dar ce folos că-i prea departe şi nu mă pot duce singură. Şi-afară de asta porneşte scrânciobul mult mai târziu şi eu vrau să mă duc acuma.

Intru în casă, ies iar afară; mă duc şi mă uit pe şanţ, strângând asudat în mână cei optzeci de bani, pe care am izbutit să-i adun. Stau ca pe jaratic. Neliniştea nerăbdării îmi scociorăşte sufletul. Ce să fac?

Nu mai pot răbda. Mă duc să mă încredințez că tata s'a culcat ,ca totdeauna după amiază, și-o pornesc furișat pe poartă.

— Bum! bum! Bum, bum, bum! tună înfundat muzica dela Hoișii. Cu cât mă apropii însă, notele acestea adânci se fac din ce în ce mai zurnuite și mai subțiri iar de-asupra lor se alege firavă o împletitură de note săltărețe. Când ajung, mă asurzește în plin o sârbă îndrăcită, țârlâită și pocnită de o „bantă" cocoțată de-asupra gardului dinspre Dimitriu.

Porțile de lemn ale ogrăzii crâșmei sunt larg deschise. Pe ele intră și iese într'una mulțimea pestriță, tălăzuită până departe în drum. Căruțe și cai așteaptă odihnit lângă fântâna acoperită ca tablă roșie de peste drum. Orbi și schilozi pândesc pe laturi, cerșind cu glas stăruitor.

— Fie-vă milă și pomană!

Lângă mine, un schelet acoperit cu zdrențe îmi vâră subt ochi montul brațului său tăiat dela cot. Intorc capul cu groază și mă arunc înot spre poarta scrânciobului. Miros de cojoc, de iuft, de carne asudată, de rachiu, praf, stambă și depărtat și uimit toparaș. Mă frec, mă izbesc, mă ghiontesc de oameni necunoscuți, mititică și pierdută în pădurea vie.

— Bragă recee!

În laturile bolții de piatră dela intrare, sunt instalați doi negustori ,cu putinele lor cu capac de tablă, având lângă ei și vitrinele cu tot felul de acadele. Mie braga nu-mi place, dar susan aș cumpara. Inghit în sec și înot mai departe.

O slobozire bruscă. Strâmtoarea trecută, zăgazul s'a rupt, împrăștiind mulțimea. Luată 'n umeri, mă reped într'o parte fără voie. Răsuflu ușurată și privesc în jur, aiurită.

Cântec, vorbă, râset, chiuituri și bufnituri.

Scrânciobul e la câțiva pași de mine. Se învârte amețitor de înalt, legănând în roata-i imensă pe fericiții din el. Urmăresc în depănarea circulară scaunele încărcate: servitoare, soldați, mahalagii. Nu cunosc pe nimeni. Mă uit cu jind, cu gâtul strâmb și și ochii creți. S'a oprit; nu văd cine se dă jos; în cruce au rămas cocoțați, bălăbănind picioarele în vânt, un soldat cu bocanci și o slujnică cu ciorapi albi și pantofi negri.

— Poftiți la scaun!... strigă Vatavul, din mulțime.

Cum aș vrea să poftesc eu, dar nici nu pot străbate, și nici n'am cu cine mă sui. Scrânciobul se 'nvârte din nou.

Jos, lângă muzică, spre dreapta mea, patru flăcăi, cu chimiruri late și cu pălării negre împodobite cu hurmuz și pene colo-

rate, frământă pământul cu foc, ţinându-se strâns de după cap.

— U-iu-iuuu!... răcnesc sălbatic, stacojii şi 'nverşunaţi. Bătucesc ţărna cu atâta turbare, adânc aplecaţi asupra duşmanului pe care-l calcă în picioare, că-ţi face impresia c'au să joace până au să cadă jos, morţi.

Alăturea, mai la o parte, bărbaţii ciocnesc şi răstoarnă pe gât pahare de sticlă groasă în muchi.

Banta lămureşte nebună stârnind praf. şi durere de cap. Sunt singură şi părăsită. In scrânciob nu pot să mă dau, în drum nu pot ieşi. Nu ştiu ce să fac.

— Profiriţă!

Intorc capul, tresărind fericită. Din partea cealaltă a ogrăzii, de lângă oaza cişmelii, Liza Gogu îmi face semne să viu la dânsa. E şi Fetica acolo.

— Te-ai dat în scrânciob? o întreb, cum ajung lângă ea.

— M'am dat; dar să-i iee dracul! Trei roate la zece bani... Mai bine mergem la Vasiliu.

Mai stăm de vorbă, uitându-ne la învârtire; beau apă din ceşcuţa de tuciu, având grijă s'o întorc pela toartă; ne numărăm banii ,apoi o pornim spre larg, prin grădina lui Hoişii, ca să nu mai străbatem lumea.

Liza Gogu cunoaşte locurile. Eu privesc cu uimire livada verde şi îngrijită, cu pa-

jiştea curată şi mătăsoasă, nevenindu-mi să cred că a existat până acuma grădina asta a lui Hoişii prin care calc.

Urcăm pe şanţ, spre casă, privind ceafa necunoscută a caselor de pe strada Rădăşeni. E curios cum tac, dosite, livezile pline de bălării, cu gard parcă de prisos.

Zgomotul şi mişcarea se sting în urmă; înainte ne întâmpină liniştea şi indiferenţa odihnei de Paşti.

*

Dupăce m'am repezit până în casă să-i spun mamei că mă duc cu Liza la Vasiliu, o pornim repede la deal. Capătul gardului... Ciuciu... Vasile Ţiganul... De-asupra acoperişurilor de draniţă şi-a gardurilor de răchită, se 'nvârte scrânciobul, încărcat cu flăcăi şi fate. Banta ţipă şi bufneşte, pe hambarul crăşmei.

Intrăm pe poartă; haine albe, bondiţe de miel frumos cusute, tulpane colorate, catrinţe, fuste creţe... Pe prispa crâşmei stau înşiraţi, cu mânile subpuse, uncheşi şi neveste uitându-se la hora tineretului, care se mişcă lin, abia fluturând fustele fetelor şi cămăşile flăcăilor.

Ne îndesăm spre scrânciob, aşteptând înfrigurat un loc liber.

— Poftiţi la scaun!...

Uriaşul de lemn s'a oprit. Inaintăm cu

grabă, dar până să ajungem noi, un flăcău cu suman cafeniu s'a şi urcat în scaun.

— Maria a lui Gavril a lui Iordachi a Tănăsoaei!... strigă Vătavul, făcând cu ochiul.

Işi face loc prin mulţime şi iese la iveală, îmbujorată şi privind încurcată în jos, o Oprişancă drotată; are mănuşi albe până la cot şi umbrelă neagră. Se suie lângă cel care a chemat-o, fără să-l vadă şi pornesc în sus, în vârtejul scrânciobului. Ii privesc cu ciudă o vreme, căci mi-au furat scaunul, apoi încep a pândi iar oprirea. Sunt nerăbdătoare, neliniştea mă chinuieşte, îmbolnăvindu-mi inima.

— Poftiţi la scaun!...

Intr'o năvălire disperată, am ajuns la scrânciob. Punem stăpânire pe banca de lemn cu spatar. Mă urc emoţionată şi uluită, fără să mai văd nimic înaintea mea. Vătavul ne-a aşezat bine, a mai chemat-o şi pe Maricica — una din fetele crâşmarului — pentrucă suntem prea uşoare, apoi ne-a închis subt bărbie drugul de fier cu cârlig la capăt. O smuncitură şi pornim în văzduh, legănându-ne. Părăsesc pământul, uşoară ca o pană, parcă nu mai am trup, ţinându-mă fără voie convulsiv de scrânciob. Lumea a rămas jos, stăpânesc depărtările cu ochii, mă urc parcă spre cer...

Am ajuns în cruce; dar nu ne oprim: ne prăvălim în vârtej, pe spate, cu vântul zbătându-se subt noi. Fiori gâdilaţi îmi alunecă de-alungul spinării, Imi face impresia că ne prăbuşim în fundul pământului. Fericită şi străpunsă de frică, ridic iar urcuşul senin, în smuncitura flăcăilor de jos. „Acuşi îmi cere parale", mă gândesc cu neliniște.

— Poftiţi la dumneavoastră!... strigă flăcăul cu obraji trandafirii şi ochii negri, întinzând spre noi pestelcuţa-i de pânză albă lucrată cu pui.

Desfac nodul dela batistă şi când mai trec prin dreptul lui, îi azvârl douăzeci de bani. Acuma nu mai am grijă câteva învârtituri.

Prima zbatere trecută, mă pătrund cu ochii închişi de senzaţia plutitoare şi rostogolită, cuprinsă de beţia văzduhului, dorind să nu mai pun piciorul pe pământ niciodată. Banta zbucneşte neistovită, jos mulţimea se frământă, mică şi neînsemnată.

— Pachiţa lui Toader al Ilenei lui Neculai Ţibulcă!...

„Ce, nu cumva vra să ne dea jos?" Un scrânciobar s'a aninat de scaunul nostru şi urcă agăţat, odată cu noi. Nu; ajuns în cruce, se lasă pe butucul scrânciobului şi coboară apoi vijelios, sărind din schiţă în schiţă. Il privesc cu admiraţie, răsuflând

ușurată după spaima trasă. Insă, când trec prin dreptul Vatavului, îi arunc iar douăzeci de bani; mai bine să fiu liniștită și să-mi tihnească datul.

„Ne oprim în cruce! Ba nu ,ne coborîm c'un scaun mai jos" Așa parcă e și mai rău, căci stăm atârnate în înălțime, legănându-ne de-asupra pământului. In cruce cel puțin ești în echilibru și ai butucul de-desubt.

Ne învârtim iar.

— Poftiți la dumneavoastră!... strigă neîndurător vatavul.

Nu mai am nici un ban. Aș vrea să-i spun că chiar acum i-am dat dar nu îndrăznesc. Ne mai învârtim o roată, cu inima ruptă de apropiatul sfârșit. Apoi, când ne oprește din zbor, ne scoborîm umiliți și ne amestecăm în mulțime. S'a isprăvit. Acuma nu mai putem decât să privim la fericirea altora.

Zgomotul și forfota parcă e mai mare decât înainte. Au început să vie și târgoveți și țăranii s'au tras mai la o parte. Mă uit cu ciudă la o cucoană cu rochie de matase liliachie și-un domn cu jiletcă și surtuc care au aruncat un leu în pestelca vatavului și-acum se 'nvârt fără grijă, fudui și nesuferiți.

Ne dăm pe lângă cișmeaua de lângă gard și privim la horă. E cald și praf. Soarele s'a

copt spre asfinţit şi aureşte drumul, pe care se ivesc trăsuri boiereşti. De-acuma nu mai este rost pentru noi, putem să ne ducem acasă.

La noi în livadă, e tăcere mare. In ultimele sclipiri ale soarelui, culegem toporaşii şi floarea paştelui. Vocile noastre sună stranii şi uimit în umbra depărtată a nebuniei stridente a scrânciobului. Sunt melancolică şi obosită. Ziua se stinge, după deal.

VIII.

Emoţie veche. Chinina. Cărăbuşii. Oină adevărată. Dracul. Când te trezeşti după amiază şi ţi se pare că e dimineaţă. Haraşpuc. Carusso.

Riţă Tănăsescu : un băieţel blond, cu obrajii bucălaţi şi rumeni, cu ochii albaştri ca două cicori.
Liza Gogu: un dopuşor cu nasul cârn şi obraznic.
Eu: o rochiţă *ecru,* decoltată patrat, şi ghetuţe galbene.

Mă scobor pe strada Rădăşeni. Imi privesc satisfăcută rochiţa şi ghetele. Mă gândesc cu inima bătând că-mi stă bine şi, nedesluşit, am o undă de cochetărie.

La Liza Gogu. O grădină cu multe bălării. Ne zbânţuim, alergăm, cu capul întors spre gardul din vale, unde se află emoţia ce-mi încălzeşte inima şi mi-o zbate: Riţă... Imaginea lui...

Ne-am cocoţat pe poarta din fundul grădinii, care dă în strada Cuza-Vodă. Ne ui-

tăm pe furiș în vale; ghetuțele mele galbene stau aruncate jos, lângă stâlpul porții. Așteptare. — O arsură de foc, o lovitură în inimă. Capul îmi vâjâie, ochii îmi ard. O căldură de friguri mi se lasă în toată ființa, inima îmi bate până la durere.

Imi privesc aiurită picioarele goale, mă uit înspăimântată la ghetele de jos. Aș vrea să mă scobor, să fug, dar o emoție de plumb mă ține pe loc, ca 'n visurile rele, când te urmărește cineva.

La poarta din vale a apărut așteptarea mea.

Stau cu Liza lângă mălinul cel mare de pe șanț. Soare mult. Impletim cununițe de liliac. Cu răbdare evlavioasă vârîm una într'alta floricelele mărunte liliachii. Amândouă avem același rege pentru coroanele noastre de tandrețe.

Suntem în livada noastră. Alergăm cotit, ne fugărim, cu vântul în față și dușmanul în urmă. După mine fuge Riță Tănăsescu. Zbor, dusă de frica spasmodică a momentului când va pune mâna pe mine. Alerg cu disperare, cașicum aș avea moartea în urmă.

O lovitură de agonie a spaimei; urmăritorul a pus mâna pe mine. O voluptate dureroasă se revarsă în mine — mi-e rău.

...Dar cine-ar putea bănui dece nu mai vreau eu să mă joc?

*

— Hai, Profiriță! Ia-o odată că n'am vreme de pierdut!

Legată tare la gât de-mi ies ochii din cap de groază, mă uit chiorîș la bulina de chinină care-și ține strâns în bucceluța de hârtie albă praful de otravă amară ca pelinul.

— Nu pot, mamă! Mata nu știi că eu nu pot lua chinină?

— Ei, nu poți! Trebuie să poți! Altfel te îmbolnăvești. Hai, uite-așa: pune-o pe limbă, tocmai în fund, și 'nghite apă multă și repede.

— Nu pot, mamă! Zău nu pot!...

Degeaba o apuc de vârf și trag, limba se covățește fricoasă — gâfâind și lăsând spumă cleioasă — de-mi umple gura și mâna. Și bobița nu are loc să intre.

— Nu pot, mamă! Cum s'o pun pe limbă dacă nu pot?

— Cum nu poți, drace? Pune-o fuga pe limbă și bea apă multă... Așa!... mai în fund! Bine... Acuma, iute, paharul!...

Inghit repede și hulpav, ca 'nainte de moarte; apa se zbate, ghiorțăind disperată și trece în valuri peste bobița care se lipește tot mai moale de limbă pânăce 'ntr'un țipăt ascuțit se crapă amară până 'n cap

şi inimă — şi se prăvale 'n fulger la găleată.

— Vai! Vai!...

— Ce este? Ce s'a întâmplat?...

Tremurând şi picurând din mâni şi trup, scuip într'una asudat, oţărându-mă şi plângând. Sunt plină toată cu chinină, sunt otrăvită şi nenorocită.

— Nu pot să iau! Eu am spus că nu pot să iau!...

— Nu poţi să iai? Ai să vezi tu cum ai să iai de repede! Ce 'nseamnă urletele acestea sălbatice?

Tata a apărut deodată printre painjenii lacrimilor.

— Tată! Nu, tată!... Te rog, tată!...

— Stai pe loc! Apucă bulina pe care ţi-o face mama! Pune-o în fundul gurii!... Naaa!... Lasă mâna jos!...

— Tată!... Te rog, tată!... gâlgăi bolborostit printre degetul cel mare al tatii, care mi se 'nfundă în gură.

— Apucă paharul şi bea!... Repede!...

— Mamă!

— Dă-l pe gât când îţi spun!...

Paharul îmi clănţăneşte de dinţi, apa mă îneacă şi mă murează şi chinina ţâşneşte la găleată.

— Ptiu!... face tata, minunându-se pieziş. Dacă într'un ceas n'ai luat doctoria, să ştii că ai de-aface cu mine!...

În salonaș e umbră de amurg, e cenușiu. Sunt singură și nenorocită, cu paharul în care am topit chinina în fața mea, pe masă. Nu mi-a mai rămas altceva de făcut. Trebuie să beau otrava, ca să scap de chinul bătăii.

Intind mâna iar, pentru a suta oară, cu lacrimi de friguri pe obrajii scorojiți.

Plâng în tăcere, dârdâind.

„Oare dece trebuie să mă chinuiesc așa?"

Acuma! Repede! Una, două...

— Trei!...

Inhăț paharul...

Degeaba! Nu pot!... Cât sunt de nenorocită! De ce trebuie numaidecât să iau chininā?

E trist, e 'ntunecat, lumina e afară, în gât mi-e roșu și umflat.

*

Au început cărăbușii.

Ies din casă în răcoarea iute a dimineții. Ograda s'a sculat de mult, s'a spălat pe ochi cu soare și-acuma a început să trebăluiască, harnică și tăcută. Mă uit o clipă după Teofil care se duce cu cofele la fântână, apoi o apuc pe cărare, spre vișinii cei tineri din fundul grădinii.

E rouă; calc pe tălpi de gheață umedă. Soarele lucește în licurici albi care atârnă

greu pe firele de iarbă şi pe mine mă înţeapă arzător, gâdilându-mi nasul.

— Hapcea!...

Am strănutat cu ciudă, cutremurându-mă, cu pielea încreţită rece subt umbrela de foc a Sfântului de aur.

E linişte clară. Văzduhul livezii e neted, ca de cristal. Pe drum trece trăncănitul asurzitor al unei căruţe grăbite. Un cal nechează, tânăr.

Părăsesc cărarea şi intru în iarba udă. Cei doi vişini sunt plini de floare albă şi în podoaba asta dorm desigur cărăbuşi mulţi. Las cutia de bomboane în iarbă, mai la o parte şi m'apropii de trunchiurile subţirele ale copăceilor.

Scutur din toată puterea şi mă reped în laturi, ca să nu-mi cadă gângăniile în cap. Vişinul a nins floare şi-a plouat greu cu grindină de cărăbuşi. Cu inima plină de lăcomie, încep a culege de pe jos fructele vii, care mi se prind de degete cu spini gâdilitori. Ii pun la închisoare, apoi smuncesc iar celălalt copăcel. Mulţi, mai mulţi...

Am umplut cutia de bomboane „Alexe Popovici". Ascult cum zgreapţănă şi forfotesc prizonierii mei, căutând să iasă.

Cu toate că mi-i milă de ei, am o mare satisfacţie că i-am putut stăpâni în cutie şi că nu mai pot să se agaţe de mânile mele, să zboare şi să se zbuciume aşa cum

li-e obiceiul. Dar n'aşi putea să le fac nici un rău, măcar că nu-i pot suferi şi mi-e greaţă de ei.

Imi aduc aminte cu câtă plăcere îi toca Lia cu piatra şi mă cutremur.

„Stă cinchită lângă cerdacul dela „odaia Lenţei". Are lângă dânsa două pietroaie şi-o cutie cu cărăbuşi. Cu-o bucurie crudă, pune unul câte unul condamnaţii fără vină pe trunchiul de cremene şi-i zdrobeşte mărunt cu măciuca bolovanului.

Mă uit cu groază, din cerdac. Faţa Liei e strâmbată de cruzime şi tocatul sângeros al nevinovaţilor mă 'ncrâncenă. In fund, mălinul cel mare înflorit îmbrăţişează în primăvara lui copil şi masacru...

Pe câmpuşorul din dreapta teilor, tata face morişcă de cărăbuşi. Mă uit şi eu curioasă şi plină de milă cum meştereşte, ajutat de Miti.

Au prins un cărăbuş şi i-au smuls o aripă. Au mai prins unul şi i-au rupt jumatate de picior până la genunchi, de i-au lasat numai cealaltă jumătate goală pe dinăuntru, ca o teacă. Au fixat c'un bold un capăt al aripioarei cafenii au trecut un cuişor de lemn care intră în teaca piciorului rupt. Şi morişca e gata.

— Ţine! îmi spuse meşterul, întinzându-mi-o, în timp ce se pregăteşte să facă alta.

Întind o mână miloasă, care se oprește la jumătatea drumului.

— Ia-o! mi se adresează tata nerăbdător, a doua oară, prezentându-mi fără replică jucăria.

O apuc în silă și rămân așa, privind-o.

— Ține-o sus și aleargă! îmi mai spune vocea autoritară.

O iau la fugă, cu mâna crispată pe mânerul moriștei. Vântul vitezii mă împinge în piept. Cărăbușul a zbârnâit, a întins aripile și-a început a alerga în cerc, în jurul boldului înfipt în capul bețișorului. Zboară disperat, din ce în ce mai iute — fluturare gălbie în capătul cuiului de lemn. Mă uit la el cu admirație, cu milă, c'un început de plăcere poate.

Am ajuns la mălin. Mă opresc cu ochii țintă la morișcă. Cărăbușul mai zbârnâie o clipă întărîtat apoi, încetinându-și zborul, apleacă tot mai moale în jos cercul învârtirii, până când, spânzurând bleg, cade greoiu de-alungul mânerului. Din aeroplan auriu, a devenit iar gângania păcătoasă fără un picior. Mă uit la sforțările pe care le face, vrând să se agațe cu labele de lemnul moriștei. Săracul șchiop! Ce-are să facă el de-acuma? Oare mai poate merge?

Îi scot cuiul din picior și-l pun pe palmă. Se mișcă smuncit, clătinându-se. Ce-ar fi să-i dau drumul?

L-am ridicat sus, în soare, pe muntele unui deget. Suflu uşurel asupra lui. Şi-a încercat de vre-o două ori aripile, apoi a pornit în văzduh, zbârnâind grăbit.

Dar ce spun eu dacă mă întreabă tata ce-am făcut cu morişca?

In potolirea înserării, ies din casă cu Anica. Ne-am oprit în prag.

Ograda, livada, profilate negru pe zarea roşiatică a amurgului, se zbuciumă subt zborul nebunesc al cărăbuşilor. Roiul imens, care fulgeră în toate părţile — bâzâind încordat — a întunecat parcă soarele într'o noapte fantastică şi nefirească. Se izbesc în pereţi — proectilele negre cu aripi — pocnesc în acoperişul casei, cu glas de tablă, parc'ar bate rar grindina.

Nu îndrăznesc să înaintez. Parcă vâjâie dracul, aruncând cu praştia.

— Ce, ţi-e frică, duduie? îmi spune Anica — ridicând dintr'o sprânceană. Hai să ne jucăm de-a prinsul!

„Mie să-mi fie frică?"

Mă arunc cu capul înainte, în ploaia vie. Un cărăbuş mi s'a izbit de cap, altul m'a pocnit în picior. Anica vine după mine, dupăind, cutremurând pământul subt ea. Cu toatecă-i aşa de îndesată — putinică cum îi spune bunica — e sprintenă şi aleargă repede. Mai mai să puie mâna pe mine.

Fug din toate puterile, apărându-mă cu mânile de cărăbuşii orbi. *Decusară* mormăie şi se frământă în jur, grăbindu-se spre *Miez-de-noapte*.

S'au înmulţit aşa de tare, că trebuie să-i stârpim. Pretutindeni, prin iarbă, în văzduh, pe copaci, numai gângănii cafenii, „care mănâncă şi distrug recolta viitoare" cum spune tata. Floarea castanilor a devenit neagră subt povara celor sortiţi morţii.

Teofil a adus un cazan mare. In el are să puie recolta, pe care apoi va fierbe-o şi va da-o la găini. Subt comanda lui, începem lucrul.

In lumina aurie a soarelui spre apus, castanii îşi cutremură capul şi'mproaşcă spre pământ ploaie grea de cărăbuşi. Sunt aşa de mulţi că jos iarba s'a înegrit. Teofil îi adună cu măturoiul şi-i răstoarnă în cazan. Mă uit cu mirare la grămada de gângănii, care creşte tot mai mult. Şi mă cutremur când mă gândesc la moarte ce-i aşteaptă.

Ograda păsărilor a rămas multă vreme împiestriţată cu sfărâmături de cărăbuşi. Găinile s'au săturat şi nici nu vor să se mai uite la hrana aceasta care le-a căzut din cer, cu grămada.

*

De multe ori m'am întrebat, care joacă mai bine mingea? Guriță ori Vasile Gogu, fratele Lizei? Cu toatecă Guriță e recunoscut ca șef, totuși eu adeseori am admirat precizia cu care „păleşte" Gogu și măestria cu care „se apără". E drept că Borș bate cucuri mai tari, dar Vasile Gogu e cu mult mai iute și mai îndemânatic... In orice caz, amândoi joacă al dracului de bine și întotdeauna sunt dușmani, șefi ai celor două partide adverse. Și 'ntotdeauna se sfădesc și se bat. Uite, desigur că și acuma au să găsească motiv de ceartă, cu toatecă joacă cu-atâția băieți străini oină adevărată și serioasă.

Stau deoparte, lângă alunul din capătul cărării și mă uit la fierberea care se desfășoară chiuind pe terenul mare din fundul grădinii. Eu n'am ce căuta într'atâția băieți mari, la o oină atâta de grozavă. Stau și privesc, minunându-mă înfiorat de cucurile înalte și lungi; de mulțimea de băieți care aleargă ca vântul tocmai până la depărtata scăpare, de care îi desparte un câmp gol fulgerat de primejdii; de purtarea scurtă și precisă a mingii de care se apără zvârcolit și sărit. Îi admir, cu sângele zvâcnindu-mi în piept și cap, luând parte la toate mișcările și la toate țipetele:

— Mingea, măăă!... Mingea! Mingea, măăăă!...

Cucul sprinten a scăpat la iarbă și ceata de băieți care aștepta lângă ruina morii cu piciorul înainte — gata de fugă — a rupt-o la sănătoasa, cu hainele și părul pălălăind în vânt.

Fâșcâituri și chiuituri.

— Iepuroii, mă!... Nu-i lăsați! Pe ei! Nu-i lăsați să scape!

— Mingea, măăă!...

Cucul s'a întors, dar prea târziu. Incă două salturi și iepuroii au cucerit scăparea. Răsuflu ușurată, cu inima scăpând la goană, din încordarea oprită. Eu țin cu cei dela bătaie, căci acolo-i Miti.

Jocul continuă, cu larmă, în aurul fierbinte al soarelui, care se scurge nesimțit spre apusul către care mai este mult. Cât, nu se știe; cerul tace și privește liniștit, purtându-și netulburat pe luciu bărcile albe și străvezii ale nourilor.

Din marginea mea umilită, mă uit curios la zvoana care s'a iscat de-odată, rupând jocul. In inima bătucită a terenului, înconjurați de toți oștenii ambelor partide, șefii stau față 'n față, amenințându-se dușmănos.

— Mă!

— Mă!

— Ce vrai, mă?

— Mă! Nu da, mă! că-ți crăp capul!...

Guriță are în mână „bota" cu care se

răsteşte furios, ridicând-o de-asupra capului.

Gogu, cu urechile-i enorme roşii ca focul de turbare, îşi arată colţii ochilor negri — bandiţi primejdioşi de subt tufăria sprâncenelor îmbinate.

Stau faţă 'n faţă, ca doi câni răi care-s gata să se apuce de beregată. Mie mi-i frică şi nu înţeleg cum de nu sar băieţii să-i despartă.

Ce s'a întâmplat?

Gogu s'a plecat şi-a luat de jos o piatră. Cercul din jur s'a spart în laturi şi Guriţă a izbucnit în goană nebună, cu urmăritorul sfârâind după el. Fuge disperat, caşicum ar avea moartea în urmă. Gogu vine după el, vine ca o furtună, cu pietroiul ridicat în mâna dreaptă.

Zdup!

Piatra a lovit înfundat şi cărnos şi Guriţă a icnit, oprindu-se. Apoi, caşicum blestemul aşteptat s'ar fi îndeplinit, s'a întors scurt, a ridicat în fulger arma şi-a pornit înapoi viforos, întorcând în loc pe duşman.

Acuma Gogu aleargă disperat, cu călcăile goale sfârâind. Guriţă vine, vine ca un zmeu....

— Zdup!

Piatra a lovit din nou, icnit. Pe câmpul cu ţepişori tineri de iarbă, duşmanii s'au oprit gâfâind.

Băieții râd, zgomotos, arătându-i cu degetul. Mie însă nu-mi vine a râde, ci-mi ascult dureros inima care încă aleargă speriată.

*

Apusul încă-i verde în sara de umbră rece. Geamul bucătăriei s'a aprins și clipește peste întunecarea înseratului ca o steluță roșă rătăciță.

Furișându-mă de cei din casă, intru repede în lumea călduță și bogată a bucătăriei, plină de mișcare, de vorbă, de lucruri care îmi plac și mă atrag ca un magnet.

Stau la masă: Teofil, Alexa, Anica, Marița și Varvara dela Mălini. Ileana spală blidele, în colțul ei de lângă sobă. E cald. Aburii de mămăligă se împrăștie aurii, în ceață tremurătoare peste capetele celor care mănâncă. Privesc cu atenție și cu plăcere, urmărind lacom fiecare gest:

Cinci linguri de lemn coboară odată în strachina din mijlocul mesei. Buze umflate rotunzit sorb cu evlavie zama verde. „A! Că acru trebuie să mai fie!" Jumătate în gură, jumătate jos. Lingura stropește cu liniște rămășița ei de zamă pe lutul din mijlocul casei. „De ce-or fi aruncând ei borșul pe jos, dracu' știe!" — Mâni pârlite și noduroase rup câte-o bucată de mămăligă, o ciuciulițesc bine făcând-o glonte; urmele degetelor rămân ondulate pe pasta aurie.

— Ghiogârț! face găluşca şi-alunecă pe gât, scârțâind.

Inghit apa poftei care-mi încreţeşte gura.

„Mămăliguţă fierbinte cu borş acru. A! Că bun trebuie să mai fie!"

Alexa s'a sculat, a luat ulcica cea albastră de tuciu şi-a cufundat-o în apă. A băut cu sete şi ce-a mai ramas a turnat înapoi în cofă. Şi-a şters apoi gura cu mâneca cămăşii şi şi-a făcut trei cruci mari, până la pântece, cu faţa spre răsărit.

— Bogdaprosti! zice şi se îndreaptă şchiopătând spre cotlonul Ilenei.

Lângă dulapaşul cel verde de lângă fereastră, Varvara dela Mălini povesteşte porcării lui Teofil. Râde tare, arătându-şi mărgelele albe ale dinţilor şi se clatină pe spate, în catrinţa-i strânsă tare pe şolduri şi 'n cămaşa-i bătută 'n flori.

Mă fac că nu aud ce spune. Povesteşte despre un călugăr, care a mas într'o sară la o vădană... Despre un pat, despre un episcop. Şi Teofil îi face semn cu ochiul spre mine — când la sfârşit se 'ngroaşă în porcărie cu răcoare şi arsură peste inima mea ruşinată.

In colţul dinspre sobă, Ileana chicoteşte gâdilat, apărându-se cu mâna.

— Teofil, spune-mi o poveste...

— O poveste? D'apoi eu nu ştiu poveşti, duduie. Zău că nu ştiu.

— Inda! Nu ştii! Ba chiar ştiu eu că ştii...

Teofil zâmbeşte poznaş în umflătura-i rotundă de de-asupra ochiului drept.

— Bine. Să-ţi spun. Cică era odată un cioban care avea atâta amar de oi că nu le mai ştia numărul. Odată, având el a trece o apă mare, se nemereşte că puntea să fie aşa de îngustă, că n'ar fi putut trece decât câte o singură oaie pe dânsa. Ce să facă ciobanul? A început şi el să treacă oile, una câte una...

Teofil se opreşte, aşteptând.

— Ei, spune mai departe, Teofil... De ce te-ai oprit?

— Apoi s'aşteptăm întâiu să treacă oile, mă păcăleşte Teofil râzând, în vreme ce şi ceilalţi fac mare haz de ciuda mea.

— Ei, nu, Teofil. Zău! Spune-mi o poveste. Ce-i asta?

Teofil ştie multe „istorisiri adevărate". Mi-a spus el şi altădată. Macar de-acelea să-mi povestească, las eu mai ieftin, rugându-mă.

— Bine. Să vă spun atunci o întâmplare adevărată care mi s'a întâmplat chiar mie, nu de mult, pe când eram în pădurile de pe la noi. Da' mata să nu te sperii, duduie...

...In grădină e întuneric. Se zăresc abia copacii încâlciţi şi gardul de draniţă dinspre Tărăboi. Parcă sunt singură. Ba nu,

parcă sunt şi ceilalţi, dar undeva departe, în umbră. Bate vântul încetişor — fâş-fâş!... foşnesc în taină frunzele uscate de nuc şi inima începe a-mi bate tare de-odată, fără să ştiu de ce.

Dracul! Dracul e undeva pe-aproape ascuns după scaunul de lemn uitat de mine asară în grădină. Mă strigă. Mă chiamă. Uitându-se pe furiş şi viclean la mine, cu ochişori mici de mărgele subt corniţe roşii ca focul.

— Profiră! Profiră! Profiră!...

Mă cheamă de trei ori, cu glas înăduşit, picurând tainic peste sufletul meu zăpăcit ce mi se ridică în valuri fierbinţi spre ochi şi urechi asurzite.

Nu trebuie să răspund. Dacă răspund, muţesc. Mă ţin din toate puterile, cu inima tremurând închegat, în vreme ce spaima mă pătrunde ca un cuţit de ghiaţă...

Mă trezesc lac de sudoare, în crivăţelul meu de lângă fereastră.

Ce-i?

Inima îmi aleargă îngrozită, zbătându-se să-mi iasă din piept.

Vai! Ce bine! In odae e o candelă aprinsă!

In fluturări fripte, spaima se cufundă treptat, alungată de valul uşurării.

Am visat. Am visat urît... Vezi dacă ascult poveştile lui Teofil? Poveştile lui Teo-

fil... Am stat în bucătărie... A început să-mi istorisească... O pădure, Teofil cu puşca... Fâş! fâş! prin întuneric... Dracul!...

Cu imaginile năvălite proraspăt, sufletul se înroşeşte iar brusc, în zbucniri tari.

Dracul! Dracul!... mă pândeşte, m'apucă, mă trage, mă strigă din întuneric, de undeva, de unde, nu ştiu...

Mă ridic puţin pe pernă şi-ascult crispat, cu ceafa întinsă în rădăcini dureroase.

Tăcere. E noapte încremenită. Toţi dorm, duşi pe ceia lume. Sunt singură, în pustiul nopţii. Cât să fie, târziu? Mai este prăpastie adâncă până la ziuă. Clipele trec încet, pâlpâind încleiate; stau pe loc ascultând pe dracul care bâjbâie cotiligit, furişându-se prin întuneric, spre mine. Se ţese, se furnică negrul în aţă de painjen tot mai deasă şi mai aproape de patul meu.

Candela, din colţul ei depărtat, se aprinde deodată sfârâind, în flacără mare şi galbelă, apoi se topeşte deodată mică fâlfâind din aripi de liliac.

Fereastra! Fereastra nepătrunsă, cu dracul pândindu-mă rânjind de după cercevele.

Arunc capul în pernă, cu inima cuprinsă de foc pipărat, pitită în spaimă crescută. „Nu trebuie să mă uit la geam. Nu trebuie să mă uit la geam".

Stau o clipă aşa, apoi ridic capul încet şi-mi întorc ochii iar, fascinaţi, spre fe-

reastră. Capul în pernă. Zbatere de inimă. Un timp. Ridic iar capul şi mă uit la geam. Caut să deslușesc pe cel ce mă pândește. Nu pot să-mi mai iau privirea de acolo...

Intr'un val de nădejdie crispată, sufletul s'a smuncit în sus, agățându-se cu mânile.

Bunica s'a mișcat! Ce fericire!

— Bunic'! bunic'!

A răsuflat odată adânc, apoi a înghiţit zgomotos.

— Bunică! Bunică!...

— Ce-i? Ce s'a întâmplat? A răsărit din somn, speriată.

— Nimic. Mata dormi?

Bunica nu găseşte cu cale să răspundă. Pe mine mă cuprinde de-odată spaima că bunica se va mistui din nou în neclintirea somnului şi mă va lăsa iar singură cu inamicul.

— Bunică! Am visat ceva așa de urît! Nu mai pot adormi. Mi-i frică de dracu!...

— Culcă-te acolo şi dormi! Că acuși se face ziuă.

Am ramas iar singură, cu întunericul. Toţi dorm, candela pâlpâie palid.

De-ar şti bunica cât de mult mai este până la ziuă!

*

...Se distramă mintea greu şi de departe. Vin de undeva şi mă opresc în hop pe patul cu macat roş. Trupul mi-i greu, mânile

moarte; am dormit adânc toată noaptea, trebuie să fie târziu, soarele a răsărit de mult, îmi bate pe ochii închişi şi pe faţa umflată. Ieri... O pătură mare de întuneric roşcat s'a ridicat între azi şi depărtata zi de ieri, plină de zbucium: dimineaţa cu soare, spate fierbinte, meta, mingea, Diana... I-aşa de mult de-atunci... Trebuie să mă scol. Greu am mai dormit, mi-i amorţit tot trupul...

— Ce-i asta? Nu înţeleg. Odaia e strânsă, paturile făcute, în liniştea calmă ce priveşte pe geam o lumină potolită cu soare târziu. Sunt îmbrăcată pe pat; alături pe masă, în pahar cu apă, ciuboţica cucului strânsă de mine, ieri — nu, azi dimineaţă... Dimineaţa, de-acolo dela spate, de după întuneric, s'a ridicat brusc deplasându-se, şi s'a stins în după amiază târzie, cu soare galben. E după amiază. Am adormit pe pat. Oare unde sunt ceilalţi?

Cerdacul e gol, ograda singură; în bucătărie se aude bunica zăngănind. E călduţ, unde soarele ajunge cu pâlpâirea lui. Mălinul, obroc uriaş de floricele mărunte, aruncă parfum amărîu pe mustăcioarele fine care te gâdilă când le miroşi. Ce mare e mălinul nostru. E bătrân, are crăci multe şi groase; toată lumea vine la noi să ceară crengi; dimineaţă a luat o ordonanţă un coş plin cu spumă albă.

Cobor în hop cărăruşa bătucită, deschid portiţa şi mă înalţ pe şanţ.

M'aşi duce până în hucişorul dela capătul grădinii, dar mi-i frică grozav de Haraşpuc, Tatarul cel rău fără o mână care păzeşte pământurile acestea.

Tăcerea posomorîtă doarme, mirosind a umed de umbră.

— Du-te! Du-te! spune sufletul, privind cu ochi de frică poteca care duce la huciu.

In urmă, portiţa de sârmă îmi strigă picioarele încleiate, arătându-mi peste umăr. lumina blândă a livezii mele părăsite.

Fac un pas, fac doi. Inima se deapănă iute de pe mosor, încâlcindu-se fierbinte; golul din urmă se cască, de plumb, apăsându-mă cu ameninţarea lui tainică.

— Dacă vine acum?...

— Intoarce-te! Intoarce-te!...

Picioarele grăbesc pe arcuri de spaimă, ascultând încordat pe cel care vine în urmă, nevăzut şi neauzit.

In iarbă e lumină multă, mă mângâie părul lung şi moale până la genunchi. Floarea paştelui — pădurice zimţată cu pălăriuţi albe — îmi bucură ochii şi-mi umple pumnii şi poala rochiţei. Pe-o săgeată de soare, în zâmbetul de umbră a pădurice, cântă o pasere ori mai multe. Mă leagănă

o cracă de alun, în margine de urzici, pe coardă tânăr cenușie — măturând cu smocul de frunze fâșâirea de jos. Pustiul îmi curge pe suflet în fire de nisip bănuitor și mi-l leagănă dulce, cu ochi de somn.

Deschid auzul.

Cum ai pune urechea la pământ, se aude tropot greu din deal, apropiindu-se.

— Haraşpuc!

Sufletul mi-a crapat, copt de spaimă şi-a ţâşnit pe carare, spre casă.

Din urmă vine Tătarul cu mâna dreaptă zbârnâind pe biciu, în vijelie, să m'atingă şi să mă sfarme c'am îndrăznit să-i calc pământurile. Ii flutură goală cămaşa albă pe ciotul braţului stâng, orbindu-mă cu fulgerările de lumină scăpate printre ostreţele crengilor. Vine pe mine, cu trăsnet de paşi în galop, cu pinteni în inimă, cu sforăit de răsuflet tăiat, cu furtună de vânt în urechi.

Dacă m'atinge, mor.

Din paza portiţei închise, mă uit să văd pe cel care m'a alungat. Trec doi bocanci grei subt o capelă pe-o ureche.

Sufletul a râs izvoare limpezi peste jaratecul groazei.

Dar mai bine-ar fi fost să fie Haraşpuc. Căci nu l-am văzut niciodată.

Dimineață limpede, de primăvară. Am scos gramofonul afară, pe pajiștea verde de lângă fântână, subt mesteacănul înflorit alb. Acul a sfârâit gol pe placa neagră, aleasă de mine.

Carusso cântă. Pe urechea enormă a pălniei, glas de cristal aruncă azur spre cer. Notele alunecă argintii, ca pe sidef, săpând albie dulce melodiei triste.

„Una furtiva lagrima..."

Ascult, cu sufletul oprit, cântecul, de-a-tâtea ori îmbrățișat strâns, care curge aprins spre alinarea sfârșitului. „O lacrimă furișă..." Vocea de înger suspină tot mai tare, adânc aplecată spre coarda-i dureroasă. Induioșarea moale îmi urcă încet spre ochi și nas abur cald de lacrimi. Aștept, înfrigurată, clipa de totdeauna:

— Ia!... Aici plânge...

Glasul a căzut într'o ondulare înfrântă, ca un nod dureros care se sparge în lacrimi. Mă uit în adâncul lui și văd un chip frumos și palid, cu profil de medalie, care flutură doborît din cap; iar din ochi o lacrimă îi curge mare și clară și mâna o culege furiș și-o ascunde...

Mai ascult încă. — Glasul de aur a tăcut de mult. Dar îl descopăr cu surprindere în pulberea de lumină a soarelui care tremură peste livadă, în verdele fericit al ierbii, în ochii uimiți albastru ai cerului lin.

IX.

Ploaie de Maiu. „Cânele din Basquerville". Vasilache. La mormântul lui Bogdănel.

Soarele s'a întunecat. Nouri tulburi au acoperit tot cerul. A venit de undeva un vânt neașteptat scuturând frunze și praf peste grădină. Și Sfântul Ilie a pornit grăbit cu căruța lui, hodorogind pe drumul de nouri al cerului.

— Pui! Pui! Pui!...

Indată și bunica a ieșit din casă ca un hultan și-a mânat odată cu vântoasa, la adăpost, cârdișorul auriu de bobinuțe cu picioare — cârâite într'una speriat de cloșca cu aripile umflate.

Ploaia a săgetat întâiu cu stropi mari și bulbucați apoi a început să curgă deodată cu putere, ca un uragan. In odăi e întuneric. Casa e înconjurată din toate părțile de apă și tabla acoperișului zuruie gros subt tălpile nenumărate ale picăturilor.

Grădina a dispărut aproape în ceață ce-

nușie; nu se mai zărește decât slab conturile cunoscute ale copacilor, ulmul uriaș, fântâna cu mesteacănul alături... Pe alee, în fața Balconașului, ploaia curge măreț, în dungi drepte și groase. Pământul, zemuit de broaște nenumărate care sar pocnind în balonașe de apă, se moaie în clipă și-adună ca prin farmec băltițe și râulețe. Subt ochii mei lacomi, fără să știu cum și când albia șanțului pietruit — care pornește dela scrânciob și cotește prin fața Balconașului tocmai la vale în grădină — a început a învia subt vine subțirele de ploaie, care încearcă să curgă cu toată puterea stropilor ce le țin pe loc. In iarbă, potopul a prins a îneca păduricea de fire late și 'n gropi gârle mititele au început a se ivi adâncindu-se din ce în ce.

Și 'n ogrăjoara din fața bucătăriei — de pe fereastra odăii mele — plouă scurt și înfundat. Iar de pe geamul odăii dela pian plânge lung și subțire, cu zgomot puțin. Cel mai frumos însă e tot din Balconaș. Aici zgomotul te asurzește și privești din trei părți prin pereții de sticlă, furtuna adâncă și deasă. Poarta înaltă, cu acoperiș de șindrilă, e pustie în drum. Nimeni nu trece. Și 'n grădină la noi, și 'n jurul casei, stăpânește numai ploaia. Dar iată că Teofil, c'un țuhal în cap, lunecând într'una în laturi pe pământul muiat, îndrăznește să străbată

ploaia, ducându-se în grădină. Trece liniștit și dispare îndată în negura livezii. Intotdeauna am avut mare admirație pentru Teofil.

Subt ploaia care bate într'una, când furios, când domolindu-și pentru o clipă curgerea, pâraiele mele și ale lui Miti au izvorît năvalnice și curg cu spumă și gunoaie la vale. La capăt, în liliecii care le pun stavilă dinspre livadă, balta mare și vestită prinde a se adânci. E vremea să pregătim corăbioarele de hârtie, rupând filele colorate felurit dela începutul și sfârșitul „Vieților Românești" din paravan. Mânile lucrează harnic în vreme ce picioarele așteaptă înfiorate atingerea călduță și răcoroasă a apei după ploaie.

Ploaia s'a dus cum a venit. Mai picură întârziat, tulburând băltișoarele. Cerul s'a luminat, albicios. Păsărelele au început iar a cânta, guralive. Iar cucul strigă neistovit, nemulțămit parcă. Miroase a jilăveală și a praf umed.

„Oare n'am să fac păduchi în cap?"

Așa mi-a spus Mina Scorțaru, prietina Liei: „dacă te plouă, faci insecte în cap". Simt picăturile grele în piele, subt păr, și parcă mă gândesc că iau chiar ființă punctișoarele mișcătoare, cu lăbuțe nevăzute. Ploaia te gâdilă, ca o mâncărime.

Ulucul din colțul casei curge mânios, în poloboc. El acuma și-a găsit să se înfurie, după ploaie și stupește bolborosit.

Aa! Ce bine!

Picioarele au intrat, oftând de plăcere, în apa călduță a pârâului. Valurile gălbii trec peste piele, ca un puf catifelat. Mai adânc, tot mai adânc... In balta cea mare, gleznele s'au scufundat și tălpile au dat veste de glod flenduros. Iar în livadă, iarba plutește, într'un adevărat iaz. Și firele și frunzele curg pe picioare, ca niște animale lăsate de ploaie.

Miti însă nu-i mulțămit. Lasă corăbioarele care sar ușurel pe nodurile pârâului și vine să oprească balta care se scurge în grădină. Cu iarbă, cu pietre și cu glod, înălțăm într'una marginea locului, întărind bine un gărduț prin care să nu pătrundă apa. Cimentăm meterezele cu lut moale scos din fundul bălții. Mânile și hainele ne sunt pline de apă cafenie. Dar vom izbuti să facem o iezătură grozavă, în care să intrăm cu picioarele până la genunchi. Lucrăm, lucrăm de zor.

— Copii! Veniți la masă!

E glasul mamei.

Ridicăm șale îndoite în două și ochi tulburi. In streșini soarele scânteiază aur în bobițe de apă. Pământul e zvântat, pârâ-

iaşele au dispărut, secate. Numai balta a rămas adâncă şi lată, ca un adevărat iaz în pustie. E urîtă însă şi glodoasă, de parc'ar fi casă de broaşte.

*

— Parcă se aud gemetele pustiei...

Pe geam, capul întors priveşte liliacul ofilit, scuturat de vântul care geme învăluit şi depărtat.

A spus inima.

Nu mi-e frică.

E lumină albă de vânt, înaltă şi largă. Odaia e plină de ziuă coaptă, arzând cu foc strălucitor de sfârşit.

Tranc!...

Catirinca începe să se învârtă din nou, ca o moară stricată: tarantela pălăvrăgeşte ciocănit, ţupăind pe clapele pianului.

Punct.

Tăcerea se uneşte la loc, ca un val rupt.

E 'n spatele meu, nevăzut. Dac'ar merge, parchetul ar scârţâi încetişor — ca o mâţă jigărîtă — subt papucii lui de pâslă cadrilată. E slab, cu jiletcă galbenă de flanea, cu scufie plângătoare în cap. Are sfeşnicele în mână, dar lumina lor nu arde, pentrucă-i ziuă. Nu trece spre fereastră, căci nu poate din cauza mea.

De-aşi privi mai de departe, geamul s'ar deschide asupra pustiei de lut roş — uscată

şi arzătoare ca o gură de cuptor fără sfârşit.

Noaptea, omul se apropie de fereastră, cu sfeşnicele lui în mână şi aşteaptă neclintit, tremurând cu ciocănaşe de fier înroşit peste sufletul meu îngheţat... Şi de-odată... un urlet tânguit curge topit, despicând albia tăcerii...

— Ochii „cânelui din Basquerville" mă sfredelesc arzător, ca nişte corniţe roşii de drac.

Ies încet şi măsurat, cu paşi rari şi încleiaţi.

*

A venit deodată, din lume, de peste gardul lui Tărăboi şi mi-a suflat miere zbârlită peste firişoarele uimite ale sufletului: muzica militară, departe, se umflă şi se desumflă ca un foiu, asvârlind spre mine palele de aer ale notelor. Depărtat, aproape stâns; aproape, deodată izbucnind clar şi tare.

Aşa asculta şi Vasilache odată, cu trupu-i de lemn deşirat şi cu căciula-i de pâne ascuţită în vânt, muzica ademenitoare a circului!

— Fi-fi-fi! Bum-bum-bum! Fi-fi-fi! Bum-bum-bum!

Ascultă liniştit pânza de soare slab a asfinţitului. Casa e pustie, ograda abia se mişcă — legănându-se alene în şoldurile grase ale raţelor. Bucătăria e înaltă şi

largă, așteaptă parcă cu mânile subpuse pe cineva. Ileana coase pe scaunul cel roș de lângă geam.

Sufletul e părăsit, caută ceva ce-a pierdut și nu găsește. In noaptea cu lumini albe de lampioane, pe aleele Grădinii publice, se vor învârti într'una în cerc, rândurile dese de oameni. Vor împroșca confetele colorate ca niște bomboane ușoare, ori ca petițe de pistoale de tablă. In umbra cărărilor lăturalnice va fi tăcere cu șopot de sărutări. Muzica va țipa tare, cucuiată în pavilionul de verdeață.

Nu-i nimeni acasă. Și chiar de-ar fi.

In grădină e liliac alb și vârfurile-i sunt ruginite și uscate.

A plesnit ușa cerdacului singur și uscat. Răcoare de catifea se prefiră pe tălpile goale; umbra ierbii e verde închis, zâmbind încruntat.

— Ce rău e pe lumea asta!...

Eu n'am noroc deloc. In sara asta inima n'ar râde fericită nici chiar de-ar ceti Contele de Monte-Cristo. E gol, gol; peste toate alunecă ușoară muzica de-acolo, de unde-i viață.

Vai!...

A răcnit zbârlit adâncul trupului și picioarele s'au oprit încremenite.

Intre degete, moale, cleios și rece s'a țâșnit pasta verzie, cutremurând până în

gură drumul înfiorat şi îngreţoşat întins în coardă înspăimântată.

Găinaţul. Mă plec hurducându-mă şi iau câteva frunze de patlagină. Apoi mă frec cu furie, de iarbă. Intre degete, mi-a rămas uscat şi usturat cleiul care nu mai este.

Pornesc cu degetul în vânt, străbat aleia şi ies în drum.

Zi caldă, de Maiu. Ne ducem la mormântul lui Bogdănel.

Ieşim pe şanţ în liniştea adormită a după-amiezii, trecem de-alungul gardului de sârmă care descoperă partea din deal a livezii noastre, lăsăm în dreapta buchetul de mărăcini a hucişorului şi ne îndreptăm spre umbra măreaţă a huciului lui Cocârţă. Pe cărărușa bătucită, soarele ne sloboade arsură pe capete şi ne aduce în obraz şi 'n toată fiinţa baie fierbinte de moleşală grea. Mergem din ce în ce mai repede, subt cerul gol, cu ochii ţintă în noaptea copacilor care cresc, apropiindu-se. Câţiva paşi încă şi îmbrăcămintea de soare se va topi în umbra livezii care se zăreşte neted verde printre crengile sălciilor dela straja şanţului. Urcăm în fugă cărărușa dintre cele două scorburi de răchiţi. Am scoborît moale în iarba mătăsoasă a primăverii. Te priveşte de pretutindeni zâmbet dulce şi te mângâie lini-

ştea caldă — cu fire de iarbă şi flori de câmp pe picioare. E mare grădina lui Cocârţă, cu mulţi cireşi salbatici şi meri strâmbi şi fantastici. Când am isprăvit de înotat prin apa ei, scoborîm în drumul de ţară, în faţa bisericuţii din Oprişeni care-şi ascute singuratic clopotniţa pe cerul albastru mort.

Am tăcut cu toţii. Ziua stă neclintită în zări albe. Pe poarta cu cunună de fier se intră în singurătatea morţilor. Vin de pe dealuri glasuri de câni, se miră ascuţit, aproape, o păsărică nevăzută. Biserica nu ne priveşte; ne lasă să intrăm stingheri în inima ei încremenită, rănită cu cruci şi pietre de morminte.

Călcăm încet pe cărăruşele înguste de iarbă şi flori ce şerpuiesc frânt şi pierdut printre somnul de aer al celor ce nu sânt. Parcă mergem pe suflete moarte, pe zâmbete triste şi ochi închişi. Aici primăvara se hrăneşte cu durere şi moarte şi florile ascultă grav tăcerea sufletelor. N'aşi putea rupe un fir din lacrimile acestea resemnate care-au încremenit de mult parcă, de când au murit.

— Nu călca pe morminte...

Picioarele mi-au tresărit înfricoşate şi-au fugit. Călcasem parcă pe suflet moale şi fără viaţă. Dâmbul de muşchiu fraged mi-a rămas însă în tălpi şi-l duc cu mine. Şi mă

uit fără voie în jur şi 'n urma mea să văd de nu mă priveşte ceva...

„Aici odihneşte robul lui Dumnezeu..."

Chipuri ciudate roase de ploi stau străin pe lespezi de marmoră. Cruci de piatră, cruci de lemn, cruci strâmbe, morminte fără cruci... Nume de prisos, cuvinte multe fără putere. Copii, fete tinere, bărbaţi, bunici, bunice...

Aici e mormântul lui Bogdănel. Un deluţ înflorit, vegheat de-un gărduţ din ostreţe roşii. O cruce mică stă ofilită la cap. Garoafe, micşunele şi pansele, sădite de mâinile mamii, cresc din Bogdănel — flori de viaţă ale celui fără de viaţă. Ne uităm tăcuţi. Mormântul tace şi el, fără să ne privească. Tace câmpia cu cruci, tac dealurile, tace cerul. Toate tac. Numai inima mea îmi spune depărtat fluturări zbătânde de Bogdănel...

. . . . . .

...Zi de început de primăvară. Soare tânăr şi timid. Un vânt călduţ îţi trimite în faţă aburii pământului. Lângă fântâna cu acoperiş de tablă roşă căreia i se alătură în fund mesteacănul alb, stă Anica cu Bogdănel în braţe. Frăţiorul meu e blond şi dolofan, cu ochişori albaştri caşi viorelele care ies de subt frunzele moarte ale iernii duse. Râde luminii, întinzând spre ea mânuţele fragede şi trandafirii iar vântul primăverii

îi flutură pe frunte şuviţele de pufuşor auriu.

...Stau subt prunul de lângă rec şi plâng. Fratele meu Bogdănel moare sau a murit. Sunt singură ca 'ntr'un pustiu. Imi aud tânguirile monotone şi întrerupte. Picioarele goale mângâie iarba catifelată, ochii rătăcesc când spre nucul din faţă, când spre colţul casei unde sunt toţi ai mei şi plâng desigur... Fratele meu Bogdănel a murit...

...Odaia naţională. Stau în prag şi mă uit cum mătuşa Tinca îmbracă pe Bogdănel ca pe-o păpuşă: rochiţă roz, boneţică roz, papucei roz... Pe masă stă o cutie căptuşită tot cu roz şi cu desene de aur. Mătuşa Tinca aşează cu grijă copilul cu obraji de porţelan în cutiuţă. Niciodată n'am văzut o păpuşă mai frumoasă...

...Mergem cu trăsurile. Tata ţine pe genunchi cutiuţa cea roz. Părintele Zăhărescu, părintele Ionescu şi alţi preoţi necunoscuţi merg pe jos, înaintea noastră. Urcăm încet, la deal, pe drumuşorul de munte, mărginit cu cireşi sălbatici...

...Bisericuţa din Oprişeni. Lume multă; eu nu văd nimic înaintea mea, parcă stau într'o groapă. Ţin pe mama de mână, cuminte şi neclintită. Mama plânge. Ridic o-ochii şi mă uit la tata. O mirare adâncă se sapă în mine: din ochii lui curg lacrimi tăcute. Eu nu credeam că tata poate să

plângă... Sunt singură cu cea mai mare uimire a vieții mele...

. . . . . .

Aici e îngropat și tatăl mamii...

Da. Imi aduc aminte de-un săculeț cu oase albe, care s'a culcat alăturea de Bogdănel, atunci, în groapă: bunicul pe care nu l-am cunoscut.

Florile au început a mirosi a ceară.

O adiere dulce de vânt a prins a tremura de-asupra noastră. Și cucul a cântat pe vale, viu și puternic. Pârleazul alb de sus, din marginea cimitirului ne-a chemat să-i privim colina mângâioasă care se duce nebun spre vale și zarea largă, cuprinsă de soare. Am stat pe loc, în vârful dealului de catifea verde și-am strigat cu sufletul și cu gura spre viața aceasta. — Apoi, m'am aruncat cu brațele în laturi, cu pieptul deschis, spre adâncul primăverii de jos. M'am coborît prăpăstios, alergând în cerc, pe leica văii. Și 'n fund, am găsit fântâna mititică, cu ghizdele înverzite de mușchiu.

Bogdănel râde luminii, întinzând spre ea mânuțele fragede și trundafirii, iar vântul primăverii îi flutură pe frunte șuvițele de pufușor auriu...

X.

De-a ascunsul. „Frumoasa soră de caritate". O zi cu morți. Altă victimă a romanului de foileton. Câmpia verii. Nebunul.

Una mara
Doua para
Treia ruga
Cu ciuruga
Solomon
Socoton
Cât e chila de sopon ?
Cinci bani şi-o para
Alunele pe tablà.
Cinghiliţa
Podoghiţa
Ghiorghieş
Dela Ieş
Dorobanţ
Clanţ !...

Tucă mijeşte. L'am pus cu faţa la teiul dinaintea casei, afurisindu-l să nu cumva să se uite şi ne-am împrăştiat prin ogradă, fiecare căutându-şi cuib în grabă.

„Oare unde să m'ascund? După capacul

ușii dela zemnic, în stogul cel mic, unde am de mult culcuș? Nu, m'am săturat de locurile astea unde știu că nu mă găsește niciodată. Mai bine îmi aleg un loc mai ușor.

— Gata?...

— Încă nu!... mă grăbesc să răspund, hotărându-mă deodată să mă reped în droșcărie. Ce dracu! N'are răbdare să aștepte oleacă? Cum să te-ascunzi așa de iute?

Am ridicat pe rând capacul la poloboacele din fundul întunecos al încăperii: grăunțe, orz, ovăs... Unele pe jumătate, altele pe fund, altele pline... Nu prea îmi place și mi-i cam frică de șoareci; dar ce să fac? Nu mai am timp să mă codesc. Mă ridic în mâni pe marginea polobocului cu ovăs și sar cu picioarele în semințele reci și alunecoase. M'am cufundat aproape până la genunchi. M'așez cât pot mai bine pe zgrunțurii dedesubt și trag capacul de-asupra.

Intuneric, tăcere... Ghemuită în ascunzișul meu surd și orb, încep a aștepta cu ochii închiși. Nici o mișcare, nici un zgomot. Am lăsat lumea undeva departe cu soarele strâns și-am intrat în neființa negrului. Imi face impresia că m'am despărțit de viață, c'am pus capac luminii și mișcării, izolându-mă în neclintire.

. . . . . .

Tăcerea țiuie, încremenită. — Imi aud

ceasul inimii care măsoară un timp ce stă pe loc. — Cât o fi trecut? Au început să-mi intre grăunțele ovăsului în carne. Aşi vrea să mă mişc; dar poate cel care ne caută e în apropiere şi ne-aude. Mi-l închipui pe Tucă păşind dintr'o lume plină de lumină în întunericul droşcăriei şi venind drept spre polobocul meu. Imi țin răsuflarea şi deschid ochii ca să mă uit. Dar nu văd decât rotocoale negre de tăcere. „Tot mai bine-ar fi fost să mă ascund subt capacul dela pivniță... mă gândesc; acolo sunt sigură că nu mă găsea şi-afară de asta aici e prea strâmt; mă 'năbuş!" Şi 'ntradevăr, ascunzătoarea a devenit deodată atât de mică, că parcă m'apasă capacul şi mă strânge în doage de fier polobocul. Şi deodată îmi face impresia că nu mai pot sta aici nici o clipă, că trebuie să ies numaidecât, altfel mor!

Cine a scorțăit?... Un şoarece!... Spaima mi-a ridicat fiori fierbinți spre cap. Am rămas însă pe loc, doborîtă de oroare.

— Ce-i?

— Nimic. S'a mişcat degetul cel mare dela picior.

Răsuflu, potolită răcoros şi-mi vine să râd de frica mea. Şi culcuşul mi se pare că s'a lărgit şi pot respira în voie. Dar tot ar trebui să ies...

...Ce dracu! nu se mai aude nimic? Parc'au murit cu toții, s'a isprăvit lumea şi n'am

mai rămas decât eu, într'un fund de poloboc. Poate s'au dus acasă, nu mai este nimeni prin ogradă şi numai eu aştept degeaba, până desară... Ar trebui să ies; sigur că jocul s'a isprăvit şi eu n'am auzit nimica.

Dar nu ies. Stau pe loc neclintită şi-ascult liniştea moartă. Ţiui! Ţiui!... ţârâie timpul închis în poloboc cu mine. Şi întunericul îmi joacă în ochi orb şi neliniştit şi-mi apasă urechile cu tampoane de cremene neagră.

Poate-au trecut ceasuri...

— Am găsit!...

Ţipătul a fulgerat luminos tăcerea, dând drumul vieţii dela întuneric. Am izbit capacul nopţii în laturi şi-am alergat spre ziua de-afară, scuturând în jur grăunţele întunericului. Ograda mă primeşte cald, îmbrăţişându-mă cu soare, lumina îmi zâmbeşte în ochi mirându-se de mine, păsările îmi cântă viu şi vesel căci nu m'au văzut demult. Ce bine-i afară! Simt că trăiesc şi sunt fericită. Cum am putut sta aşa de mult subt pământ?

Răsar din toate părţile ogrăzii ascunşii victorioşi, salutând cu chiote de bucurie lumina care nu i-a găsit. Numai Adriiţă Stoleriu e pleoştit şi se pregăteşte resemnat pentru mijit.

S'a făcut un *compot,* cum spune Guriță: ne-am sfătuit să ne ascundem cu toții în știubeele, de după grajd, așezate în clituri. E un loc pe care eu și cu Miti l-am lucrat mult, reușind să scoatem toate fundurile și mațele stupilor sistematici și să facem o singură încăpere îngustă și înaltă „în care nu ne mai găsește nici dracul!" Am dat în vileag secretul celui mai bun loc, dar are să fie frumos. Saracul Adriiță! Nici nu știe el ce-l așteaptă!...

— Gata?

— Gata!...

Pitiți în căscioara de lemn, ne-am cufundat în liniște, cu răsuflarea oprită și urechea la pândă. Stăm înghesuiți, cu genunchii la gură și amenințarea de a nu da cu cotul sau a face o mișcare greșită ce-ar surpa toată clădirea șubredă. Tăcere, încremenire... Ne auzim numai răsuflările sfioase care scapă din când în când din gâtuirea crispată. — Suntem învăluiți într'un amurg plăcut de vară, o înserare tânără cu ochi de lumină ce privesc afară prin urdinișuri. Unde-o fi Adriiță?

— Da' nu ne mai găsește el nici până la anul!...

Tucă a șoptit șuierând tăcerea și țâstuituri l-au împroșcat din toate părțile, amuțindu-l. Stoleriu poate să fie pe-aproape și să ne-audă. Nu trebuie să crâcnim.

Am intrat iar în somnul liniștei. Neclintirea cântă dulce — greieruș mort — după amiaza se scurge calmă, tremurând în roiu de căldură de-asupra streșinei. Ne-am abătut din viață în coliba tăcerii și așteptăm ceva ce nu vine spre noi ci stă pe loc. Vâjâie urechile apăsate de nemișcare, pâlpâie ochii în semiobscuritatea ascunzișului. Ț'âuuu!...

— Dă-te, măi, mai încolo că mă turteștil

— St! Tăceți, bre, n'auziți?...

. . . . . .

In liniștea grea și obosită, o voce a răsunat deodată desnădăjduită:

— Unde v'ați ascuns, măi?...

Tresărim, ca la atingerea unei picături uncropite. Glasul a tresărit aproape, la capătul grajdului. Ne înțepenim mai mult în încremenire, cu sângele bătând tic-tac greoiu în tâmple și urechi... Ascultăm... Un pas se apropie... Uite-l!: crește din ce în ce, vine, acuma calcă pe inimele noastre, zbătându-le. — Plischi! plischi! — Auzim scârțâitul firișoarelor de nisip subt tălpile goale. Cu răsuflarea oprită, așteptăm încordat.

— Unde sunteți, măi?...

Glasul și pașii s'au depărtat. — Răsuflăm adânc. Am scapat dela o mare primejdie; numai o mișcare dacă făceam, ne găsea. Ne purtăm picioarele amorțite. Băieții râd

pe 'nfundate şi fac haz. Saracul Adriiţă!... De când ne caută.

— Ce-ar fi să ieşim? propun eu.

— Păzeşte-ţi treaba! răspunde nemilosul Guriţă. Las' să ne mai caute!

Cufundaţi iar în taină şi împietrire, ascultăm cum se tânguie desnădăjduită vocea care ne caută dincolo, în lume, în afară de noi, în lumina strălucitoare şi indiferentă. Vremea trece, timpul stă pe loc, nu mai ştim dacă-i ziuă ori sară, cu toatecă prin urdinişuri soarele se uită alb.

— Ieşiţi, măi! că nu mai pot să vă găsesc!...

Tăcere.

— Măi! Ieşiţi, măi! că mă duc acasă!...

In vocea celui care se tânguie de veacuri, se simte sfârşitul. Căsuţa noastră a început a învia. Toţi sunt amorţiţi şi-ar vrea să iasă însfârşit; dar nu ştiu dece mai aşteaptă ceva. — Tăcerea rămâne tot mută şi dosită.

— Ce mai aşteptăm?

Un ultim ţipăt a răsunat de departe, încheind disperarea.

— Măi! să ştiţi, măi, că m'am dus acasă!...

Ieşim încet, uitându-ne cu bagare de samă în jur, apoi o pornim tiptil unul după altul, dealungul gardului. Paşii se avântă din

ce în ce mai repezi şi mai vioi în lumea largă a zilei, spre colţul care dă în ogradă. Harmalaia care izbucneşte trezind viaţa părăsită de ceasuri, cuprinde din toate părţile pe Adriiţă, care stă gata să iasă pe portiţa ogrăzii, cu pălărioara lui verde pleoştită pe ochi.

— Apoi aşa nu mă mai joc! spune el amărît, privindu-ne supărat.

Nici noi nu ne mai jucăm. Ne-am plictisit.

*

Intru în paravan. Uşa se deschide asupra vieţii de-afară c'un scârţâit ruginit de popoveste veche cu babe vrăjitoare şi odăi tainice în care nu se poate intra subt pedeapsă de moarte. O pădure de cărţi: pe rafturi, jos, pe lăzi, zac clituri prăfuite şi rufoase, legate amestecat cu sfoară şi aţe de paianjen. E cald şi izolat; afară vântul se zbuciumă, bate în uşi şi 'n ferestre; dar tăcerea insulei cărţilor rămâne totuşi neclintită.

M'aşez jos, cu religiozitate. Fiecare carte e-un prietin scump, care-mi murmură la ureche povestea lui scrisă cu sânge negru. Ascult împietrită şi intru şi eu în viaţa fără timp a paravanului.

Una, două, trei, patru „Surori de caritate" albastre, cu ochii la cer, cu cruce atârnată la gât. — „Doi fraţi; unul bun şi unul

rău... Cel ticălos toarnă otravă în păharul celui bun care-i bolnav şi pe care-l îngrijeşte frumoasa soră de caritate. Gregor... scrâşniri de dinţi... uşi deschise cu forţa... Monte-Carlo... ruleta... Rămân în suspensie. Scormonesc cu nerăbdare în praful gălbiu, răscolesc foile adunate în clituri... Sora de caritate însă nu-şi arată chipul albastru.

„Atunci Margareta..."

Ei!... Atunci Margareta?... Trebuie numaidecât să aflu ce s'a întâmplat. Dacă nu aflu, nu mai am linişte zi şi noapte şi sunt în stare să mă îmbolnăvesc. Demonul curiozităţii a pus iar ghiara pe mine.

Ies în drum. Pe câmpul din faţa casei tata, Miti şi băieţii ridică smee. Vântul bate cu furie, albind parcă soarele. Zbârnâit de smeu, cuvinte luate de vânt, praf... Stau o clipă şi privesc la încordările celor de jos care se luptă cu zvârcolirile balaurului din aer; apoi, pornesc furişat spre vale la Mina Scorţaru, ca să împrumut „Frumoasa soră de caritate".

Am intrat în odaia cu stative uriaşe, unde lucrează la scoarţe tatăl Minei, apoi am pătruns într'o odaiţă mititică văruită alb, cu multe cărţi poştale pe pereţi. Am ieşit apoi cu un clit uriaş de fascicole puse una peste alta şi am traversat repede grădina plină de bălării şi urzici.

Mă întorc pe şanţ. Inima-mi bate neliniştit ducând comoara de care atârnă fericirea mea. Ar fi o adevărată catastrofă, ca tocmai acum, când sunt aproape de ţintă, să mi se 'ntâmple ceva. Mă uit ca un hoţ împrejur şi grăbesc pasul, ducând şi frica cu mine.

Am ajuns la portiţa din dosul casei. Nu îndrăznesc să intru. Ascund cu grijă pe şanţ, între buruiene, fericirea mea şi mă strecor cu neliniştea în ogradă. Nimeni în cerdac... bunica în bucătărie... în coridor nimeni, în sufragerie nimeni. Drumul e liber. Mă întorc repede, apuc un clitişor de „surori", îl strecor subt rochiţă pe piele şi trec liniştită şi nepăsătoare în casă. Am scapat. Indes fascicolele subt scrin, în fund, ca să nu se zărească şi mă întorc din nou pe şanţ. Aduc alt rând şi iar îl împing subt scrin...

Am isprăvit. Oftez uşurată. Sora de caritate e ca şi scăpată, căci nimănui nu i-ar veni în minte s'o caute în adăpostul pe care i l-am găsit. Mă duc şi dau o raită pe-afară, pe câmp; iau parte la viaţa tuturor, vizitez pe bunica la bucătărie. Sunt foarte veselă şi vorbesc aşa de mult că toată lumea se miră de mine. Pe urmă, mă întorc iar furiş, cu priviri şi frică de hoţ, în casă. Intru în odaia naţională, mă vâr subpat şi pregătesc lădiţa mea cea roşie legată în fier. Aduc apoi pe rând de subt scrin fascicolele

şi le îndes în lădiţă, iar lădiţa o împing în fund la întuneric. Acuma s'a isprăvit; surorile albastre de caritate îmi vor şopti pe rând povestea lor.

— Iar ceteşti „Contele de Monte-Cristo?"

Ridic o clipă ochii tulburi, apoi îi cobor iar, dispreţuind să răspund. „Treaba mea! Pot să-l cetesc şi de un milion de ori!..."

Rămân iar singură. Tulburătorul s'a depărtat. Deschid atunci cu grabă „Contele"; dintre foile lui îmi zâmbesc frumoasele „Surori de caritate". Zâmbesc şi eu fin de vicleşugul meu şi-mi pornesc iar ochii tulburi la goană pe rândurile curiozităţii.

*

A murit *Broască*. Lume multă, mai cu samă copii, adunată la a treia casă dela noi. Eu, deşi curioasă, nu îndrăznesc să mă aproprii prea mult. Nu intru nici în ogradă măcar. Nu ştiu bine ce-i aceia moarte; dar simt o respingere nedesluşită, frică chiar pentru acest lucru pe care nu-l pot înţelege.

— Ionică!... Ionică!... De ce te-ai dus şi m'ai lasat!... cântă plângând, în casă, o voce ce se 'mpleteşte cu jelania vântului.

Femei şi oameni îmbracaţi ca sărbătoarea intră şi ies într'una pe borta scundă şi risipită a uşii, şoptind şi dând din cap.

...Convoiul a pornit la deal... O masă

plină cu mere, colivă, smochine şi alte lucruri colorate... Oameni urîţi, murdari şi desculţi poartă steaguri decolorate... Iată-l şi pe idiotul de *Cucă-te;* îmi rânjeşte cu faţa lui respingătoare... Merge săltând şi ţupâind, trăgând după el un picior slăbănog; cămaşa lui slinoasă, deschisă larg la piept, e tot aşa de urîtă caşi el...

Convoiul se opreşte. Cântări pe nas, bocete de femei...; copiii fac gălăgie şi se îngrămădesc să vadă mortul. Eu merg şi mă opresc ca toţi ceilalţi. Nu mă simt bine; aşi vrea să mă întorc acasă; dar nu ştiu ce mă îndeamnă să merg înainte până la sfârşit...

Mă apropii cu fereală ,să văd şi eu mortul, care stă culcat pe năsălie, în mijlocul bisericii. O faţă umflată şi galbenă, un trup cu pântecele mare — plin cu apă parcă... Pe piept, o icoană... Icoana asta, subt faţa coaptă, mă face să mă cutremur. Mă dau înapoi cu groază. Mi-e rău. In biserică miroase a mort, miroase a carne galbenă şi umflată... Cântări tremurate pe nas, bocete, lumânări pâlpâind, colivă, mere şi smochine pe mese, faţa galbenă şi umflată, icoana pe piept... mirosul de mort, de carne putredă şi umflată... Umflat, umflat... galben şi umflat... icoana...

Obosită, stau pe canapeaua din biurou. Lia cântă la pian Chacone. Ce cântec trist,

trist, parcă-i la înmormântare. Cu cât mai repede şi mai săltăreţ îl cântă Lia, cu atât parcă notele lui au mai multă tristeţe în ele... *Chacone* e cel mai trist cântec de pe pământ! Imi face rău să-l ascult, mă doare inima şi văd înaintea mea numai morţi... Aud cântări pe nas...

Hohotesc cu disperare, cu capul ascuns în mâni. Niciodată n'am auzit un cântec mai sfâşietor!...

*

Intovărăşesc pe Lia la domnişoara Comşa. O cameră mare, dezordonată, c'un pian cu coadă la care trăncănesc pe rând eleve urîte şi necioplite. Eterna profesoară de pian, mititică şi exagerat de slabă, se mişcă iute de colo până colo, numai nervi şi gură. Părul rar şi lung, strâns — sau mai bine nestrâns — într'un cocuşor ridicol, vorbeşte şi se mişcă şi el odată cu stăpâna lui.

Şi astăzi, ca totdeauna, o găsim indignată şi supărată.

— Priviţi! ne spune ea, arătându-ne cu toate degetele ei uscate şi noduroase spre un băiat care ceteşte la o masă cu capul în mâni, foarte atent. Priviţi! în ce hal a ajuns!... Ceteşte Erika, Zeiţa lanurilor!... Toată ziua nu face altceva! A îngrămădit aici, în dulapul pe care-l vedeţi, vrafuri întregi de fascicole şi, fără un pic de remuş-

care şi de milă pentru tantica lui, ceteşte toată ziua ca un ticălos! Uitaţi-vă!

Şi „tantica" deschide ca o furtună dulapul cu pricina, pe rafturile căruia zac lucrurile acelea de ruşine pe care le ceteşte Titus, fără pic de remuşcare şi de milă.

Imi întorc ochii către „ticălosul" dela masă, spre care se îndreaptă potopul de lamentări şi de ocări al domnişoarei Comşa. El ceteşte foarte atent, surd la orice impresie din afară, cufundat cu totul în lumea aceia de conţi, marchiji, criminali, dansatoare şi fiinţi nenorocite şi candide...

— Hei, Liică dragă, să facem lecţia! zice domnişoara Comşa, isprăvindu-şi repertoriul. Ce-ai preparat mata pe azi?

Eu am făcut doi paşi şi m'am apropiat de dulapul în care domneşte ticăloşia lui Titus. Ce n'aşi da să cetesc şi eu „Erika, Zeiţa lanurilor!..."

*

A înflorit o clipă soarele, apoi s'a supt repede în nori. Livada e fără zâmbet, de culoarea fumului, vântul trece albastru peste iarba înaltă şi-o pleacă la pământ. E mult decând doarme lumina în cer şi cireşele rămân albe în fundul grădinei. — Foiţele de trifoiu ale măcrişului iepuresc, din grădiniţa de zarzavaturi, mă înţeapă în gură cu ace de acreală; îmi place mai mult celălalt, cu floarea ca de rozetă, ce-şi în-

doaie tulpina înaltă odată cu barba ierbii măturată de vânt.

Apuc tulpiniţa tocmai de jos şi-mi lunec mâna până în vârful ei: seminţele verzi şi turtite îmi rămân — hurmuz mărunt — în pumnul plin.

Aici, în spre castani, erau odată în iarbă înaltă şi hăţiş de cucută nişte clopoţei subţiri de mătasă albastră şi roză, ce-şi legănau ascuns în lumină cănăfioarele lor de limbă lungă şi 'nodată. Ce s'au făcut de nu-i mai găsesc? Margaretele Liei plouă pretutindeni, albe şi mari, mai ales în jurul cireşului care se coace întâiu; dar clopoţeii mei nu mai sunt nicăeri.

M'aburc pe tulpina lucioasă şi mă urc. In hultoanul acesta e cel mai uşor de suit. Sus, spre cerul de apă tulbure, pe-o creangă scuturată de vânt, am zărit o cireaşă roză. Intind o mână lungă, tremurătoare — de gumă încordată — şi-ating cu vârful degetelor bobiţa. E sarbădă şi apoasă şi se topeşte într'o măsea, de parcă nici n'aşi fi pus nimica în gură. Dedesupt, subt mine, se zbârleşte încâlcit chica verde a ierbii. Bumbişorii, picuraţi mărunt, stropesc îndesat insuliţa joasă din jurul ulmului uriaş. Păşesc încet, cu degetele mângâiate printre firele ierbi, să nu-i strivesc. Un smoc de fluturaşi albaştri ţâşnesc dela picior şi pâlpâie împrăştiat în vânt.

La banca cea stricată de subt cireşul vişinat, au ieşit în aburul căldurii urechelniţele. Cu cârlige tremurătoare în coadă, cu capul mic şi ţuguiat, se furişează cleios, stând gata să ţi se urce în ureche. Mie mi-a intrat odată un purice şi mi l-a scos tata cu apă; dar dacă mi-ar intra o urechelniţă, atunci surzesc.

In cireşul vişinat din cărare — lângă gunoiu, e cel mai greu de suit; are o tulpină lucioasă şi înaltă, de-ţi iese sufletul până te vezi sus. Răsuflu încordat şi mă odihnesc. Cireşele negre — cu gust de vişină — potolesc dulce şi zămos răsufletul obosit. Sunt cele mai bune cireşe de pe pământ! Oare mai are altcineva? — Bobiţele lucesc roşcat în soarele orbitor.

— Profiriţă! Vină acasă!...

Mă opresc din cântat.

— Da!...

Mă strigă vocea mamei. Imi dau drumul jos, pe scoarţa tulpinei. Ce vra cu mine? Mânile şi picioarele mi-s pline de zgârieturi.

— Incalţă-te repede şi du-te cu Lia la lecţie!

Pe trotuarul fierbinte, picioarele îmi păşesc îndurerate, în ghetele de scoarţă de copac. Soarele îmi bate în cap, fără umbrela livezii, praful uscat şi sterp se plimbă pe străzi, înecăcios. Inima mi-e ghem, în

urmă picioarele mi-au rămas fericite în mângâierea răcoroasă a ierbii.

Strada Mare e goală, în soarele roşcat pe dealul Tâmpeştilor. Casa înaltă de piatră cu stâlpi ştirbi cântă de departe game hodorogite şi şchioape. Domnişoara Comşa, cu mâni de surcele, o trage drăgăstos pe Lia înăuntru.

— Hai, Titus, vrai să ne jucăm de-a Regina?

Mi-am luat mingea de gumă de-acasă.

— Eu, spune capul mare şi îndrăzneţ al lui Titus, mă duc în fiecare duminecă la Grădina Publică. Fur un leu din punga Tanticăi şi mă duc. Beau limonadă, cumpăr confeti, mă dau în bărci... Tantica mă ocărăşte, îmi spune c'am s'ajung la închisoare; dar mie nu-mi pasă! Când vine dumineca, fur iar un leu şi mă duc la „Grădină"...

— Ai greşit! Acuma e rândul meu...

— Vai! să ştii că s'a ars dulceaţa pe foc! Nu vii cu mine?

Şi se repede prin ograda murdară spre bucătăria întunecoasă, unde pe-o plită afumată fierbe de zor o tingire neagră.

— Cum, Titus, tu faci mâncare?...

— Sigur. Tot eu mătur dimineaţa şi scutur covoarele.

E foarte mândru de asta.

Am ieşit dela lecţie, dar în loc s'o pornim spre casă, am luat-o încetişor la vale. Câţiva oameni fără treabă se mişcă în sus şi 'n jos, în lumina palidă a apusului. Nu mai este cald.

Aşi vrea s'o întreb pe Lia de ce nu merge acasă, dar deodată observ că după noi s'a luat, aproape atingându-ne, un băiat mare necunoscut, cu ochi verzi şi bulbucaţi ca ai lui M-me Mantopol. Se ţine scai de noi şi Lia văd c'a băgat de samă, dar nu zice nimic.

— Domnişoară! Domnişoară!...

Mie mi-e neîndemnată Ştiu că nu ne poate face nimic, totuşi mi-e cam frică: are ochii prea ieşiţi din cap.

— Scuzaţi-mă, vă rog, domnişoară... Am aici un bileţel... bolboroseşte încâlcit... şi nu ştiu ce spune de-un prietin al lui, care o roagă foarte mult să nu se supere c'a îndrăznit... şi îndeasă într'una spre noi o hârtiuţă păturită.

— Domnule!... Te rog să mă laşi în pace! spune Lia însfârşit, întorcându-se spre dânsul. Spune-i prietinului dumitale că dacă are ceva de spus să-şi facă singur comisioanele. Şi dacă mă plictiseşti atâta... Poftim!

Şi-i smulge din mână scrisoarea, rupând-o într'o clipă în opt.

Şi-o pornim repede spre vale, gonite din urmă:

— Domnișoară! Domnișoară!... Vă rog să nu vă supărați...

Am intrat repede în sălița cu afișe a Iorgandopolului. Capul Franciscăi Bertini, mare cât ușa, c'o claie de păr de cerneală neagră, ne privește îndurerat, cu sprâncenele ridicate în cuta adâncă din mijlocul frunții.

— Aista-i Victor Caracaș, îmi spune Lia, gâfâind.

Mă uit să văd dacă într'adevăr Nebunul nu intră după noi, în cotruță. Am tras o spaimă bună. Dar mă mir cum Lia a putut să rupă bileţelul. Eu grozav aşi fi fost de curioasă să ştiu ce era scris într'însul!...

XI.

Tainele bibliotecii. Portretul lui Papucă. Sherlock Holmes cel Prost.

Deschid uşa înaltă cu geamuri zgrunţuroase de ceară galbenă. Nu-i nimeni. Biblioteca e răcoroasă, ca umbra unui copac stufos după ce te-ai copt în soare fierbinte. Tata trebuie să fie în grădină; dar chiar dacă vine, am să-i spun că aşez rafturile.

Era odată aici, în dulapul cu cărţi franţuzeşti din umbra colţului dela uşă, o carte mare şi groasă — pe care eu abia o puteam ridica în braţe. Au scos-o — aşa îmi aduc aminte parcă — din raftul întunecos de jos şi-am privit în imaginile ei colorate stând pe canapeaua cea roşă din faţa pianului. Era o zi cenuşie, afară plouase şi, după ce stătuse picăturile, venise Nenea Hans. De-aceia am ramas poate încredinţată că omul cu haină de blană — care trebuia

să se plece adânc când trecea pe subt uşă — o adusese. O luase poate înapoi, căci de-atunci nici n'o mai văzusem vreodată. — Cartea aceia era cea mai minunată poveste din câte auzisem. Şi de multe ori oftasem căutând-o zădarnic în toate părţile, răscolind caşi acum printre volumele groase şi rufoase, în rafturile cărţilor cu limbă străină. Balaurii monstruoşi feluriţi colorați, pădurile dese şi fantastice, plantele curioase cu înfăţişare vie rămăseseră numai în închipuirea mea şi pluteau în liniştea din jur de cum intram în bibliotecă.

Parchetul lucios e rece subt mine. Aici, la cărţile româneşti, mă simt ca la mine acasă. Cunosc toate rafturile şi toate titlurile şi pot ceti ce vrau. De aceia încep întotdeauna „aşezatul" cu biblioteca asta. Imi place şi cea franţuzească, de lângă sobă, pentrucă e aşa de frumos legată; îmi place şi cea turnantă care se învârte scârţâit întorcând spre tine tot feţe nouă şi altfel colorate; dar dragostea mea rămâne tot biblioteca românească. Am şi un fel de milă pentru dânsa, căci cărţile ei sunt sărac îmbrăcate şi-şi spânzură chiar foile de maţe şferuite. Intăiu raftul cu cărţuliile roze şi albastre ale „Bibliotecei pentru toţi" şi „Minerva", apoi cele două cu romane şi nuvele din autori cunoscuţi, apoi letopiseţile înalte, cărţile tatei legate în ne-

gru, poeziile, și sus de tot —unde trebuie să mă sui cu scaunul — „Monte-Cristo" și diferite broșuri și cărți neînsemnate.

Și lumile necunoscute îmi deschid sufletul lor punctat, ducându-mă într'o neclintire moartă, care se mișcă însă și vorbește, surd și mut. Ființele acelea și lucrurile parc'ar umbla în vis și și-ar cânta viața și întâmplările. Cu toate acestea ele trăiesc și dacă sufăr și mor, eu plâng cu valuri de lacrimi și pieptul mi se sfâșie ca după cineva scump care-a intrat subt țărnă... Tot alte povești, tot alte imagini, care mă surpă nesimțit sugându-mă în ele. Lumina ferestrei își stânge încet lucirea, odaia se micșorează din ce în ce în rotocoale ametite și ochii rămân zbătându-se înegurat pe rândurile care fug dela un capăt la altul, în goană. Și timpul se scurge, ca o apă albă, ori poate stă pe loc încremenit, cu răsuflarea oprită.

...O trăsură cu cai care aleargă prin ploaie spre un castel cenușiu cu alei luminoase. Un tânăr înalt, cu barbă neagră (eu nu înțeleg cum poate să fie frumos un om cu barbă). Intr'o zi mânile lor s'au atins și Jana s'a simțit înfiorată până 'n fundul sufletului... S'au căsătorit. Noaptea în patul ei alb, ea îl așteaptă să vie. Aude cum își scoate hainele dezbrăcându-se, cum traversează camera în papuci ducându-se să-și

puie ceasul pe sobă... Când piciorul lui păros îi atinge pielea, se strânge cu groază făcându-se mititică la părete. El îi sărută nebun capul, spatele, panglicele lungi ale bonetei. — „Hai, dragă, nu vrai să fii nevestica mea?“ — Ea se întoarce ca să-i ceară iertare. — „Atunci el o cuprinse deodată în braţe înfometat de dânsa parcă, acoperindu-i de sărutări iuţi, sălbatice, nebune, faţa, gâtul, ameţind-o de mângâieri. Ea deschisese braţele şi stătea fără putere subt sforţări, nemai ştiind ce face, ce face el, într'o zăpăceală care o făcea să nu'nţeleagă nimic din ce se petrece. Deodată însă o durere ascuţită o străpunse şi, frântă în braţele lui, începu să geamă“...

Mă opresc. O ghiară cu unghii nenumărate mi-a apucat sufletul şi mi-l strânge. Trupul mi-e cuprins de-o apă fierbinte, care mă 'năbuşă. Mi-e rău, cu toate că nu înţeleg bine de ce. Este ceva care nu pricep. Dar simt că tocmai din cauza acelui ceva închegat în taina lui mi-e rău.

Mă scol ameţită, cu cartea în mână, şi ies clătinându-mă în vara de-afară. Mă duc tocmai în fundul grădinii, în iarba înaltă. Mă aşez jos, cu cartea deschisă pe piept. Soarele mi se uită blând şi luminos în ochi. „Deodată o durere ascuţită o străpunse şi, frântă în braţele lui, începu să geamă...“ Trebuie numaidecât să pricep de ce mi se

zbate așa inima și de ce fiori nenumărați și dureroși îmi aleargă prin fundul trupului veninoși. Pricep eu ceva, dar e vag și tainic.

Un fluture trece prin aburul văzduhului, gâdilând aerul cu aripi catifelate. „Trebuie numaidecât să pricep!"

Un fulger mi-a străpuns ființa. Sar în sus, iluminată, fericită.

„Am înțeles! Am înțeles!.."

Nu știu bine când s'a făcut și cum, dar am simțit că mi s'a deschis una din cheile lumii. Un eveniment extraordinar s'a petrecut. Și știu că va avea revărsare asupra vieții mele întregi.

„Am înțeles! Am înțeles!"

*

Un țigănaș slab, tuns chilug, cu două urechi enorme și clăpăuge, cu pieptul țanțoș într'un tricou vargat: vărul meu *Papucă* dela București, așa cum îl arată fotografia dela iarmaroc din biroul prăfuit cu postav verde. E-atât de negru, că fără voie te 'ntrebi: „ce caută drăcușorul acesta printre boboceii blonzi cu ochi de cer?"

...Casa dela vale. Afară plouă cu piatră. Intră Papucă, repede și preocupat, cu câteva mingi de ghiață în mână. Un colț de saltea se ridică și se lasă apoi peste bulgării de cristal. Am văzut dela locul meu.

A doua zi dimineață, aud pe Papucă plângând cu disperare că i-au dispărut jucăriile de subt saltea. In locul lor privesc cu uimire o baltă de apă...

...Iarbă verde, soare. Stăm în cărarea din fundul grădinii, lângă vișinul cel cu lipitori multe. Miti și Petruță se hărțuiesc.

„Ascultă, măi Papucă, spune liniștit Miti; pe ce te pui rămășag că eu numai c'un deget te dau jos?"

Papucă zâmbește neîncrezător. Nu crede.

Atunci, cu o mișcare bruscă, Miti repède în el degetul arătător, cu mâna întinsă. Petruță își pierde echilibrul și cade jos.

Eu și cu Miti râdem de ne prăpădim; Papucă plânge de ciudă...

...— Tatăl meu câștigă o sută de lei pe lună, spune Petruță cu fudulie, umflându-și nările.

— Tata câștigă două sute de lei pe lună, răspunde Miti liniștit.

— Ba, tata câștigă șapte sute de lei pe lună! se supără Petruță de îndrăzneala lui Miti.

— Tata câștigă o mie de lei pe lună.

— Atunci tata câștigă patru mii de lei pe lună! strigă Papucă înfuriat.

— Tata câștigă o sută de mii de lei pe lună, răspunde Miti placid.

— Ba, tata câștigă cinci sute de mii de

lei pe lună! răcneşte Petruţă, cu ochii înflăcărați.

— Tata câştigă un milion.

— Tata câştigă o sută de milioane!... zbiară Papucă, exasperat.

— Tata câştigă patru catralioane, încheie Miti hotărît şi încruntat.

Papucă a rămas trăsnit. Privirea lui speriată nu mai poate răspunde...

...Papucă a înghiţit douăzeci-de-baniul pe care-l ţinea în gură. Plânge şi răcneşte, căci se teme să nu moară. La ţipetele lui a alergat toată casa. Tanti Luiza, mama, încerc să-l liniştească.

* * *

Bunica a adus o farfurie cu cartofe fierte; remediu sigur, pe care l-am întrebuinţat şi eu când mi s'a întâmplat să înghit vre-un zece bani. Papucă se repède la farfurie şi începe a cărăbăni cu disperare cartofele fierbinţi pe gură. Intr'o clipă, nu mai rămâne nici una.

Papucă stă pe cumaraş la closet şi eu cu Miti suntem lângă el; nu-l lăsăm singur în aceste clipe grele. Ochii otrăvitului sunt mari şi 'nfricoşaţi. Aşteptăm cu toţii efectul cartofelor şi zgomotul cristalin al douăzeci-de-baniului în cumaraşul de faianţă...

*

Miti urcă scările de din față, ducând subt braț — ca pe-un lucru de mare preț — un clit de fascicole de Sherlock Holmes. Le-am recunoscut de departe după format și după coperta roșie de hârtie lucioasă și inima mi s'a neliniștit ca la apropierea unei primejdii. Ii ies totuși întru întâmpinare, împinsă de o curiozitate bolnavă; trebuie să aflu precis chipul și numele animalelor sinistre, care-și spânzură capul bleg subt brațul lui Miti.

„Jefuitorul de cadavre!", „Groaznicele crime din Baltimore!", „Cele șapte inimi moarte!", „Omorîtorul de fete din Boston!", „La școala crimei!", „Otrăvitoarea din Castle-Rock!"... ceteşte Miti pe rând, trecându-le în revistă.

Numai la sunetul acestor titluri groaznice, inima mi se bate înspăimântată. Aplec o privire fascinată spre imaginile răspândite pe canapeluța roșă a Balconașului: o ceață de-un albastru murdar, plină de cadavre, figuri sinistre de ucigași, trape, sicrie, schelete...

— Eu iau „Cele șapte inimi moarte", spune Miti; cred că-i mai fantastică.

— Și eu „Omorîtorul de fete din Boston"; trebuie să fie cea mai stupidă, — spune Lia râzând.

Eu nu știu ce să-mi aleg; toate-s la fel de groaznice.

— Oare care-i mai puțin înfiorătoare? mă hotărăsc să întreb, învingându-mi rușinea.

— Ce, ți-e frică să nu visezi la noapte? râde Miti, amuzat. N'ai decât să nu cetești.

Știu. Așa ar trebui să fac. Dar nu pot. Curiozitatea e mai tare decât judecata. Are să-mi pară rău, am mai pățit-o și altădată, dar afară e lumină mare, e liniște prietenoasă, strălucirea soarelui topește orice primejdie, alungă umbrele amenințătoare. E ziuă, noaptea-i departe.

— Si-si-si-si-si-si, si bemol-la-si bemol-la-sol!...

Lia cântă la pian un vals din caetul cel verde, nemțesc. Melodia săltată trece prin ușile închise, împrăștiind mister peste odaia națională.

Cuibărită în fundul patului dela fereastră, urmăresc cu ochii fricoși paginile fascicolei de pe genunchi.

Otrăvitoarea din Castle-Rock..." Cetesc cu respingere și greață. Nici nu ating hârtia vineție, îmbibată parcă de conținutul mârșav și sinistru. Apuc foile cu rochița și le întorc repede... Crime, cadavre,, bălți de sânge, figuri groaznice de asasini, străzi și case suspecte, ceață amenințătoare...

Dela o vreme îmi face impresia că un miros greu se ridică din paginile mur-

dare. Imi țin nasul și privesc cu frică împrejur.

— Fa-fa-fa-fa-fa-fa, fa diez-mi-fa diez-mi-do!...

In sufragerie se aude zgomot de tacâmuri.

„Casa a avut două ieșiri..." cetesc mai departe, cu inima ticăind.

— Mamă, e închis oare la Balconaș?

— Nu știu; cred că da.

E noapte. Umbra s'a coborît neagră peste casă, alungând strălucirea și viața. Incepe să-mi pară rău c'am cetit Sherlock Holmes. Mă 'nvârt ca un fluture în jurul luminei, căutând vorba și zgomotul.

„Lua-o-ar dracul de noapte!" blestem cu obidă, dorind ca să dispară pentru totdeauna de pe lume întunericul și somnul.

Trebuie numaidecât să aflu dacă ușa dela Balconaș e închisă. Un gol întunecos și enigmatic, populat cu toate spaimele copilăriei, mă desparte de ea. E greu să mă hotărăsc; dar dacă ușa-i deschisă? O văd împinsă din afară, făcând vad primejdiei cu chipuri de asasini. Dacă nu mă duc, însamnă să tremur toată noaptea, cu groaza zbătându-se în mine.

O hotărîre eroică. Deschid ușa și mă arunc în întunericul salonașului, cu inima zgârcită de frică. Inot cu repeziciune spasmodică, înfruntând necunoscutul cu mâni

care m'ar putea atinge, cu chipuri rânjinde care ar apărea din ungherele odăii. Uşa Balconaşului! Mă las cu toată greutatea pe ea, ca să nu poată intra cel de-afară şi 'nvârt cheia în broască. Merge de două ori! Uşa era deschisă!... Mă 'ntorc ca fulgerul, închid cu mâni epileptice şi uşa dublă care dă în Salonaş şi mă arunc cu disperare spre lampa odăii naţionale, îndoind spatele, ca să nu mă poată ajunge cel din urmă. Am scăpat: lumină, vorbă, adăpost...

M'aşez în pat îndată după masă, când casa încă-i plină de zgomot. Ce bine-i să adormi în cascadă de glasuri, cu lumină în ochi, cu sufletul legănat de o protecţie dulce şi caldă. Zadarnic caută întunericul şi Urâtul să mi se strecoare subt pleoape; lumina şi glasul vieţei îl alungă.

— Tăiem mâne găina cea albă care nu se ouă, spune vocea Bunicăi, întovărăşită de clipotitul apei în care-şi spală părul lung roşcat încă frumos. Auzi, Ileană? Să prinzi găina cea albă; dar cu binişorul. Să nu daţi iar iama 'n păsări ca uliul, stârnind un hotrocol de se deşteaptă toată casa. — Da' nu vă mai astâmpăraţi odată, viermi neadormiţi ce sunteţi? — se răsteşte apoi glasul spre petrecania din cealaltă odaie; şi tu, Anică, minte ai?

Vocea mamii se alătură, uşoară şi blândă.

„Trebuie numaidecât să adorm; acuma cât nu tace casa".

Mă ghemuiesc în pat, strângând din ochi cu putere, chemând pecetea somnului peste pleoapele crispate. Incerc să nu mă gândesc la nimic, să nu fac nici o mişcare, să trec direct în negura somnului, care mă va duce pe aripi fulgerătoare în ţara zilei cu ochi albi de lumină. Incet încet, vocile s'au depărtat; le aud amestecate şi străine, de după pojghiţa subţire a aţipelei. „Acuşi adorm", mă gândesc fericită...

Un trăsnet; pieliţa nesigură a somnului s'a distrămat într'o clipă.

— Mamă, a zis tata să-i dai o cămaşă de noapte!

Lia a intrat, trântind uşa.

Mă întorc, furioasă, pe cealaltă parte.

— M'aţi trezit din somn! Chiar acuma era să adorm!

— Cine te pune să te culci odată cu găinile? răspunde vocea ironică a surorii mele mai mari.

Imi vine să plâng; cine ştie când voiu mai adormi din nou! Mă gândesc c'o disperare deodată sfredelitoare, că timpul trece şi eu încă n'am scăpat dincolo, în somn. Strâng ochii cu furie — aşi vrea să-i lipesc acolo pe veci — şi-mi astup urechile. Aşa va veni poate vidul nefiinţii şi 'n roate de murmur se va depărta trezia vieţii...

Scântei galbene pe negrul-roşiatic al strânsorii ochilor, forfota duruitoare a urechilor apăsate, fulgere de gând neistovite... Ameţeli ademenitoare, răpiri de prăpăstii fără fund, presiuni grele de plumb,—reîntoarceri precipitate spre realitate, lucidităţi proaspete şi răutăcioase.

Intuneric.

Imbrăcată cu şorţul cenuşiu de şcoală, cu bereta pe cap, urc scara din paravan care duce la podul casei celei mari. Incă două trepte şi-am ajuns: pun piciorul pe pajiştea grădinii din „partea dela vale". E soare mult, flori şi albinele tatei zumzăesc dulce pe cerul albastru curat... Soarele s'a întunecat deodată. Parc'ar fi sară; cornul cel mare străluceşte în întuneric, ca un pom de Crăciun în odaia cu luminile stânse. Mi-e frică, inima mă neliniştește. Aşi vrea să mă duc în casă, dar nu ştiu de ce nu pot, parc'aşi aştepta să se întâmple ceva. De pe şanţ, a apărut deodată un câne mititel cu chip de om. Se repede la mine, rânjind drăceşte şi din gură bale de venin împroaşcă în toate părţile. Cu spaima îngheţată în mine, fug spre casă din toate puterile, zbătându-mă şi zmucindu-mă în agonia fricei, cu forţări supraomeneşti care îmi rup inima. Cu toate acestea văd cu groază că stau pe loc; picioarele îmi sunt încleiate. Inot cu disperare pe loc; totuşi, nu ştiu prin ce

minune, cânele nu mă ajunge, ci îmi aleargă în urmă, la aceiași distanță, atingându-mă aproape cu răsuflarea lui veninoasă.

Mă trezesc zbătându-mă în patul meu de lângă fereastră, cu răsuflarea gâtuită și grea.

„Am visat rău!"

Dau la o parte învelitoarea care mă 'năbușă și privesc împrejur, aiurită. In odaie e întuneric și cald. Se aud respirațiile regulate ale celor ce dorm. Dincolo, la mama, candela pâlpâie stâns. Sunt atât de singură și nenorocită, cu pecetea otrăvită a visului viu în trup, cu negrul amenițător peste mine, c'am încremenit zdrobită, sfâșiată de sulițele ascuțite ale spaimei. Dac'așî avea putere și nu mi-ar fi rușine, m'așî duce să mă culc lângă Anica, ca pe vremea când eram mititică. Dar nu se poate. Trebuie să mă zbat singură și să-mi primesc răsplata curiozității bolnave din timpul zilei: „Otrăvitoarea din castelul Rock!..." Cașicum ar mai fi posibil, flacăra spaimei crește brusc, fulgerându-mi inima. „Otrăvitoarea din castelul Rock!"... Un gang întunecos, în ceața-i de-un albastru murdar se strecoară un chip hidos de femeie criminală. Rânjește la mine cu mâna ridicată și samănă cu cânele bălos care m'a urmărit în vis... *Criminal, crimă cadavre în sânge, figuri fioroase de asasini...*

Și-atunci, tăcerea s'a mișcat.

„A scârțâit podeaua..." a îngânat sfârșit inima și s'a oprit din mers. N'am înghețat, nu s'a întâmplat nimic? Aștept cu urechea și ochii ațintiți urmarea. Tortura e atât de grozavă, c'așI dori în clipa aceia să se 'ntâmple orice, dar să se isprăvească odată.

Acuma criminalul, începe de-odată să spuie mintea, încearcă să deschidă ușa dela Balconaș pe care am închis-o eu asară. Sau poate a și intrat ori s'a strecurat de cu sară în casă și-a așteptat să adoarmă toți!... Il văd pășind tiptil, în umbra antretului, aruncând priviri piezișe în dreapta și 'n stânga, așa cum mi-a arătat tata odată. Acuși va deschide ușa și va intra. A și pus poate mâna pe clanță. Mă arunc în fundul plapomei, asurzindu-mă, cu spaima zbârlită în mine ca un ariciu. In clipa asta, mă gândesc, s'ar putea întâmpla să mor de frică, ca băietanul acela de care povestea Teofil că și-a prins sumanul în cuțit și credea că-l ține mortul de haină. — Mă 'năbuș; în plapomă e prea cald.

„Dacă acuma umblă cineva prin odaie! Dacă se uită cineva pe geam! Dacă hoții se apropie de casă!..." Scot repede capul din ascunziș și 'ntind gâtul, ascultind cu răsuflarea oprită, cu urechea ațintită, ca un prepelicar în aret. Mai bine să aud din vreme orice mișcare de primejdie, ca să pot da de știre imediat. „Am să mă port

curajos... n'am să mă ascund..." — îmi promit — închipuindu-mi în fulger cam cum s'ar petrece lucrurile. Dar nu se aude nimic, decât horăitul șuierat al Bunicăi și tictacul depărtat al ornicului din Sufragerie. Mă doare gâtul; am amorțit în poziția strâmbă și imposibilă. Mă las, c'un oftat de ușurare, pe perna asudată.

Oare cât să fie ceasul? Mi-e capul greu, trupul zdrobit. Ar trebui să adorm... Ce bine-ar fi să pot adorm!... N'are decе să-mi fie frică! Nu poate să se întâmple nimic!... Am visat urît din cauză c'am cetit Sherlock Holmes. Să mă gândesc numai la lucruri frumoase. Uite... toți dorm foarte liniștiți... De ce să-mi fie frică?

M'așez cu fața la părete și mă pregătesc de somn, făcându-mă că nu bag de samă zbaterea neliniștită a inimei, nici urechea care a rămas trează în afara oghealului.

„Mâne are să fie frumos... avem să ne jucăm de-a prinsul... și ne vom sui în mărul cel văratic din fundul grădinii să culegem mere..." Evoc un peisaj plin de soare, în care se mișcă fără grijă, sărind și țupăind, Profirița. Incerc să-l reținu, să mă scald în el, făcând din aurul și râsul lui scut împotriva nopții; dar cu toate sforțările mele, imaginile luminoase se stâng cuprinse de întuneric, cașicum ziua a dispărut pentru totdeauna din mintea și ochii

mei. Mă 'nvârt cu spaimă într'o întunecare sumbră, fără să pot ieşi la lumină. In grădină umbră misterioasă, în negrul căreia stau pitiţi dracii poveştilor şi-ai visurilor; în faţa casei, hoţii cearcă la Balconaş; în dosul casei către care sunt trasă mai cu samă cu forţa, în dosul casei o primejdie cu ochi cumpliţi şi cu mâni groaznice mă pândeşte de pe şanţ. Unde să mă duc? Incerc să intru în casă; dar cu groază mă zbat să ies înapoi, punând toate sforţările ca 'n visul care mă chinuise cu câteva clipe înainte. In casă, toate spaimele fascicolelor, toate chipurile groaznice, toate dihăniile poveştilor şi-au dat întâlnire: căci acolo e mai misterios şi mai întunecos ca oriunde. Resping cu toată puterea imaginile oribile care vin asupra mea:

Bestia incapace care s'a desprins din ceaţa murdară a copertei roşii şi vine împleticindu-se, cu faţa descompusă de rânjet criminal, cu mânile împletind o gâtuire crispată şi avidă;

Cârnăţarul din Boston cu turban alb pe cap, cu o groapă sângerândă de cadavre tăiate lângă el.

Groaznicul criminal din Baltimore, cu figură monstruoasă — de momiţă neagră — pe care-l văd tăind cu ferăstrăul trupuri de om, aşa cum mi-a povestit Miti azi după amiază.

Fantoma cu cap de hârcă din gangurile sub-pământene ale castelului.

Monştrii cu capete enorme, cu mâni şerpuitoare, cu cozi şi picioare nenumărate — din paginile „Je sais-tout-"ului.

Jefuitorii de cadavre, cu sicriul deschis lângă ei.

Mâţa cea neagră de după canapeaua din „odaia dela pian".

Strigoiul negru cu labe portocalii de raţă.

Şi mai ales *Femeia palidă cu pumnalul subţire,* pe care o văd încălecând fereastra şi venind spre patul meu prin cenuşiul odăii, să-mi spargă dintr'o lovitură borta dela gât.

Le resping cu amândouă mânile, le alung cu disperare, cercând să le suprapun chipuri iubite şi lucruri frumoase; dar ele mă năvălesc cu îndărătnicie, învălmăşindu-se sărit ca 'ntr'un vis de nebun. Mă chinuiesc zadarnic, nu pot să scap de ele; mă şfichiuiesc ascuţit, arătându-mi o clipă numai chipul lor odios, lăsându-mă să bănuiesc adâncimile lor de spaimă. E un chin atât de perfid în ameninţarea asta furişată, încât prefer să mă lupt cu ele pe faţă. Le opresc, le privesc pe rând, cufundându-mă cu cruzime în trupul lor sinistru, scormonindu-le şi golindu-le până la fund. Acuma cel puţin nu mă mai pândesc, sunt în mine, în carnea mea înveninată. M'au ţintuit pe pat, legându-mi viaţa, zbârlindu-mi şi în-

durerându-mi porii pielei. Nici nu mai am puterea să-mi fie frică, sunt o rană deschisă sângerat.

Cine m'a pus să cetesc Sherlock Holmes!... bat mătănii pocăinței, mușcând cu furie aşternutul; căci nu îndrăznesc să fac zgomot, plângând. Da nu mai cetesc!... mă jur cu ardoare şi blăstăm cătră biata inimă în agonie; nu mai cetesc să ştiu că mor! Căci n'aşi mai putea încerca a doua oară o asemenea noapte. — Am uitat de câte ori mi s'a mai întâmplat acelaşi lucru, căci ziua e limpede şi 'n lumina ei curată întunericul e departe... aşa de departe...

— Bang! a spus ceasul, lăsând în urma lui noapte.

— Cât să fie? a înviat sufletul sculându-se în picioare. Cât să fie, frăţioare? E poate 1, sau 1 şi jumătate sau chiar 2 şi jumătate?

Căci glasul acesta paznic mi-a turnat viaţă peste uciderea zbătândă. Şi a trezit o dulceaţă plină de avânt pentru prietinul scump din Sufragerie.

Mă hotărăsc să-i fiu tovarăş de drum pe calea zilei.

U-na, do-uă, trei, pa-tru, cinci, şa-se, şap-te... păşesc odată cu el, în cadenţă. Drumul e lung şi mergem încet, dar am răbdare căci ştiu cât de frumoasă-i ţara spre care călătorim. Douăzeci şi şase, două-

zeci şi şapte... Ostaşii Groazei au rămas în urmă şi-şi flutură neputincioşi d.n când în când rânjetul palid. Am un tovarăş, nu mai sunt singură!...

— Bang! bang!... Ceasul mi-a spus că-i ora două şi eu m'am bucurat răcoros, cu trupul apă lină. La vremea aceasta nu mai umblă hoţii, căci somnul are numai un ochiu închis. Să mai aşteptăm totuşi jumătatea lui trei, căci ziua trebuie să fie la poartă...

U-na, do-uă, trei, pa-tru...

Copila a adormit şi de-asupra ei floarea zilei îşi deschide zâmbetul.

XII.

Orbul. Sară, pe treptele Balconașului. Ploaie. O poveste cu Moldova.

Străbat cu picioarele goale mozaicul rece al antretului și ies în suflarea fierbinte a după amiezii de-afară. Subt un cer albastru ieșit de soare, pământul dormitează toropit. „I-al dracului de cald!" îmi spun — îndreptându-mă spre mărul cel varatic de lângă plop ce-și apleacă strâmb tulpina văruită alb de-asupra pământului.

Mere rumene, ușor dungate. Le-am cules calde din cuibarul lor de iarbă, clocit de soare. Sunt dulci-acrișoare, c'un miez fraged și spumos ce ți se topește în gură. „Eu pot să mănânc și douăzeci!" mă laud în gând molfăind lacom din fălci adânc căscate.

Pun ochiul la o crăpătură a gardului și mă uit în negrul ei: șura scundă e părăsită; Niculai Tărăboi nu-i pe scăunașul lui obișnuit bătând din poloboc, iar în colțul lui,

ceaunul stă mort pe pirostrii, de-asupra spuzei stânse. Privesc o clipă în casa vecinului, bucurându-mă că nu mă vede; apoi, neclintirea rămânând statornică, mă deslipesc de peretele de scânduri şi intru în hucişorul smeurei.

Soarele pătrunde furişat printre crengile încâlcite, punând pete luminoase pe culcuşurile de pământ dela fund. Mă strecor cu greu, apărându-mă de gheruţele îndărătnice ale lujerelor care mi se agaţă de haină şi vrau să mă oprească pe loc; bobiţele cele mari şi coapte — grele de rouă trandafirie— sunt ascunse pela fund, pe subt dantela ofilită a frunzelor. „Când te uiţi la ele de departe, par închise tare la culoare — învăluite în umbră — iar când le iei în mână vezi că sunt mai deschise şi mai crude". — E linişte dusă; se aude căzând un măr copt, ca prin somn, lovind pământul scurt şi înăbuşit. — Bun lucru e zmeura; ţi se umple sufletul de dulceaţă şi parfum şi-ai mânca la nesfârşit, cărăbănind cu pumnii în gură.

— Fie-vă milă şi pomană!...

Glasul a sunat aproape, la spatele meu, tremurând rugător căldura adormită. Parcă vorbise liniştea din drum, distrămându-se în văzduh de-asupra gardului. Am primit în inimă, fără voie, ruga singuratică şi stranie şi m'am ridicat în sus cu mânile deodată moarte, ascultând vibrarea vocii care se

oprise: Din vale, de pe strada Rădășeni, mi-au răspuns pași grăbiți, dupăind mirat pe caldarîmul de piatră. „Trece un om pe drum și orbul îi cere de pomană" — m'a lămurit încet drăcușorul neliniștit din minte. „Hai să ne uităm printre gard".

In lumea largă de dincolo, deschisă alb în soare, trece un Rădășan cu bondiță și pălărie de pâslă neagră; merge repede, cu capul în jos, fără să se uite nici în dreapta nici în stânga, grăbind spre deal. In capătul gardului, pe dâmbul lui sterp, orbul a ramas cu mâna întinsă, cerșind trist inimilor de piatră.

— Milostiviți-vă pentru un biet orb sărman!...

Mi-e inima cuprinsă de-o milă strivită, privind pe ființa aceia din altă lume, dintr'o lume neagră și pustie pe care eu n'o cunosc — care a cerut ajutor dela cei vii și n'a primit decât nepăsarea pașilor ce trec. Mi-e și rușine și neîndemână de ceiace gândește orbul despre noi drumeții fără inimă care nu punem nimic în palma lui sărmană. — Il zăresc dintr'o parte: îi văd picioarele înfășurate în ițari și încălțate cu opinci și lângă el desaga de pânză cu bățul lustruit alăturea; iar prin partea astălaltă spatele lui pune o umbră neagră pe gard. Vine în fiecare dimineață, adus de o fetiță tăcută, și șade toată ziua aici, în arșița și praful dru-

mului, cerşind milă c'un glas trudit. E-un moşneag trist, cu păr şi ochi albi, privind neclintit în negura dinlăuntrul lui. Il ştiu la faţă, cu toatecă nu m'am uitat niciodată la el, ci trec privind înainte — căci n'am nimic să-i dau. Cuvintele lui, care se roagă, mă mustră, scociorându-mi inima pentru nepăsarea mea, care nu-i nepăsare. Eu, dacă aşi avea, i-aşi da. Dar dacă n'am!

Inima mi se frământă disperată, în neputinţa ei de-a găsi ceva care să ajute pe orb. De ce n'am eu biciul fermecat din poveste? Aşi plesni numai odată cu el şi în clipă bordeiul sărăcăcios al moşneagului s'ar preface într'un palat de marmură, iar sărmanul s'ar trezi deodată înbrăcat numai în aur şi 'n argint, într'un jârlţ de pietre scumpe. De ce nu se poate ca poveştile să fie adevărate şi eu să pot ajuta pe săracul orb, ce stă aşa de umilit în cuptorul prăfos al drumului?

Oftez, cu inima grea. Pe crenguţele lor înspinate, bobiţele trandafirii stau grele, luminate de soare. M'aplec şi 'ncep a ciuguli iar, pe gânduri.

— Ce, aşa degrabă ai flămânzit? Vezi dacă nu mâncaţi cumsecade la masă?

Mama asta întotdeauna vede tot. Tac chitic şi grăbesc mai departe — cu mâni sărind de nerăbdare — întinsul untului pe

felia groasă de pâne. Apoi, cu ochii sclipind scump de comoara găsită în abecedar, mă reped pe poartă, plescăind fierbinte pe trotuarul uncropit. Intr'o clipă sunt lângă orb, îi pun în mână darul şi mă întorc în goană, galopând pe inimă.

— Dumnezeu să-ţi deie sănătate şi să te ţină în mila lui!... Bogdaprostii!... Să-ţi ajute Dumnezeu!...

M'ajunge din urmă, stropindu-mă parcă cu senin din cer. Mă simt uşoară, inima mi-e fulg, plutesc pe văzduhuri line, cu vântul fericirii suflându-mi înger în toată fiinţa. Lumea, lucrurile sunt uitate...

„Tincuţa era o fetiţă miloasă..."

*

Tată, hai să mergem mâne la Moldova!..

Indată după masă, am ieşit cu toţii pe scările Balconaşului, în potolirea înserării. E linişte care se odihneşte după fierberea caldă a zilei. Lumina cade după deal, în soare roş şi obosit, de-asupra gardului. Teii stau neclintiţi în cenuşa caldă a amurgului, ascultând ţârâitul monoton al tomniţelor, care înfăşoară şi desfăşoară pânză argintie — chemând luna obosită, albă şi moale pe cerul de cuptor stâns.

Tata a ridicat un deget.

— Auziţi!... Cântă buratecul în tei! Are să ploaie...

Ascult: un croncănit aspru se tânguie spre cer; — asta vra să zică că nu mergem la Moldova. — Imi închipui, acolo în vârful copacului, broscuța de mușchiu verde cu guşuliţa albă ridicată spre Dumnezeu.

„De ce cere el apă oare?“

— Tată, de ce cere el apă?...

Mi-a ramas încă în trup uncropul încleiat al zilei. Şi-acuma încă pale de căldură îmi suflă oboseală pe gât. De când aştept să mergem la Moldova...

. . . . . .

...După amiezi galbene şi arzătoare. Alerg pe alee spre poartă, în rochiţă de olandă albă decoltată pătrat, cu pălărie de paiu cu margini de piele, cu şosete căzute... Cu inima svcnind răsucit — strânsă în cleşte de o presimţire neagră, aştept să apară în vale, în capătul străzii Rădăşeni, tramcarul care ne va duce la Moldova...

...Un fel de trăsură lungă, închisă, cu miros cafeniu de cal, pielărie, şi căldură stătută.

...In căsuţa lui e lumină gălbie de amurg, din cauza perdelelor de doc dela geamuri; mergem legănându-ne, săltând pe canapeluţele de piele la fiecare groapă a drumului...

...Fântâna-mare: o fântână înaltă, cu acoperiş de lemn; acolo mi se pare că se poposeşte... Dacă spun Fântânele, văd o mul-

țime de căi înguste, ca niște panglici albe, care șerpuiesc grăbite pe-o câmpie adâncă, subt cerul albastru asudat.

...O apă mare și înaltă, curgând în șuvițe groase de-asupra pământului. Pe unda-i clară și transparentă, care grăbește mânioasă spre departe, Tanti Clemansa, într'o cămașă lungă care s'a umflat la suprafața apei ca un balon alb, țipă făcând semne disperate cu mânile. „A furat-o apa și vroia s'o ducă la vale spre gura ei dela capătul pământului..."

...S'a înămolit tramcarul în glod și nu mai poate ieși, cu toate sforțările cailor care trag încordat în hamuri șfichiuiți de răcnetele ascuțite ale biciului. A venit un țăran c'o pereche de boi, i-a înhămat în locul cailor și-a scos cu liniște tramcarul din încleierea îndărătnică.

Nu știu dece mi-e rușine, ca după o înfrângere...

...Baia: un drum cu ploi pe-o culme de deal, furtuna bătucită a unei ploi privită din tăcerea de lemn a unei clase de țară, iazuri plate înmărgelate de cârduri de gâște... și Moldova nicăieri...

..Podul dela Râșca. Moldova unduiește tremătând — brâu de argint peste câmpia văii ; în zarea ei aburită alb se desenează dulce siluietele „bărbaților" care se scaldă la adânc. Alerg pe prundul mărunt care

întovărășește Moldova în picuri de piatră...

Intru în apă; răceala tăioasă îmi trece peste picioare, înfiorându-mi trupul gol. Inaintez în unda străvezie, rănindu-mă și alunecând pe pietrele albiei — pești încremeniți care se oglindesc în fundul apei. Moldova îmi bate în genunchi și vra să mă trântească jos...

Mă uit în spre Miază-zi, departe. Moldova sclipește peste văi în pulberea soarelui și freamătă cald, cu zumzet de-albine...

. . . . . .

Oftez răsucit, cu adâncurile tânjind după fericirea aceia de departe, pe care o aștept de-atâta vreme. Oare ce-l costă pe tata să meargă?

— Tată, dar dacă nu plouă, mergem mâne la Moldova?

Gândul mi-a fulgerat de-odată, luminos.

Tata tace. N'are ce răspunde.

— Mergem mâne la Moldova?...

— Tată, hai să mergem mâne la Moldova! Te rog, tată! Să mergem mâne la Moldova!...

In jurul lui, așteptăm răspunsul, agățați de speranță.

— Te rog, tată!...

Ce-l costă pe tata să meargă?... De ce n'ar merge? E-așa de simplu și ce fericire ar fi!...

— Tată, zău, tată, hai să mergem!

— Bine... Mergem!...

— Tătuţă, ce bun eşti mata!... Vai ce bine! Mergem!...

Il sărut pe obraji, cu inima zvâcnind fierbinte.

— Vai ,ce bine, mergem!

— Mergem... dar pe jos... sfârşeşte tata neclintit, cu voce gravă.

M'am oprit pe loc, în duş de apă rece. Pe jos? La Moldova? Tata glumeşte, ori e serios?

— Ei, care merge mâne, pe jos, cu mine, la Moldova?... Nimeni?

Moldova... pe jos... nimeni... Tata glumeşte ori e serios?

— Eu, eu merg, tată! găsesc însfârşit, sărind în sus şi prinzând aripi. Mergem, mergem pe jos!...

— Dar voi ştiţi cum se merge?

Cum se merge?

— Da, cum se merge pe jos ca să nu obosești.

Nu ştim.

— Ei, dacă nu ştiţi, să vă arăt eu.

Şi tata coboară de pe scări, şi 'n lumina care s'a aprins la fereastra odăii naţionle, începe a păşi mare şi săltat, lăsându-se moale dela genunchi.

— Aşa... pe arcuri... ca Englejii... Numai aşa se merge fără să obosești.

Am ramas o clipă nedumeriţi, pe loc,

privind cu admirație la tata. Apoi aruncându-ne 'n joc, începem și noi să ne lățim pe pământ, țupăit, necăjindu-ne să imităm cât mai bine pe profesor.

— Așa, bun!... Și credeți voi c'aveți să puteți merge șapte kilometri, până la Moldova?

— Mergem!... Sigur că mergem!... Mergem la Moldova pe jos, cu toții!...

— Tată, dar cum mergem: desculți, ori încalțați?

Miti se interesează dacă trebuie să luăm desagi cu mâncare. Altcineva întreabă la câte pornim, ca să știm când să ne sculăm. Intr'un zgomot și-o fierbere grozavă, sfătuim și pregătim toate pe-a doua-zi.

Dar tata s'a urcat pe scări, spre mama.

— Să mergem să ne culcăm. Mâne dis-de-dimineață vine Chițoiu să mă iee la Găinești pentru scândurile celea...

— Cum?

M'am oprit, cu inima răcită.

— Tată, dar cu Moldova cum rămâne? — țip înfricoșată. Ai spus că mergem!

A păsit liniștit pragul Balconașului. Jucăria se sfârșise.

— Lasă că mergem, n'aveți voi grijă!

Mergem? Când? La anul din gard?...

Am ramas singură, în tăcerea pașilor care-au intrat în casă.

— Nu, nu merg să mă culc! Am să stau

aici toată noaptea, până dimineață. Da' ce? Își bat joc de mine?

Vreau să mă răzbun pe cei care-și râd de mine. Aș dori să răcesc, să mă 'mbolnăvesc și să mor, ca să vadă ei! — Afară e frumos și lumină. Tomniţele ţârâiesc, păzindu-mă. Nu-i nimeni. N'are dece să-mi fie frică. Și chiar dacă au să mă cheme, eu n'am să vrau să mă duc în casă. Am să stau aicea toată noaptea, până dimineață!

Sus, luna e galbenă și moale, pe-un cer albastru lin. Lumina lămpii din odaia Națională s'a stins, lăsându-mă afară. E liniște mare, tăcerea pâlpâie în jur, împresurându-mă. Grădina, în colțul ochiului drept, joacă în lumini și umbre pe după copaci și prin tufișuri. Pe după căzi și 'n spate — unde nu văd nimic — întunericul mă privește viclean, suflându-mi în ceafă.

Nu mi-e frică deloc. N'are dece să-mi fie frică. E lumină. Ușa Balconașului e deschisă...

E tăcere mare, întunecarea se ascunde furișată, prin colțuri. Pe cer, luna se strâmbă deodată la mine, știrbă, într'un nor verde care-o mușcă de obraji!...

— Hoo! Salbateco! Inchide ușile în urma ta!...

Vocea Bunicăi mă izbește, oprindu-mă în loc.

Tac, grăbindu-mă spre patul de lumină.

...Fug disperată cu rochița de vată în vântul alergării. Spaima vine după mine — moale și fără chip — c'un pistol lung în mână.

O prăbușire de tunet.

Glonțul m'a atins la inimă, zvâcnit... și mă trezesc tresărind, în noapte.

Se depărtează mormăind, în rostogoliri de bolovani enormi și curge pletos și țâșnit peste subțierea minții ridicată la suprafață. Ce-i asta? Înțelegerea se zbate o clipă, încet, întinzând mâni slăbănoage și deschizând ochii. Și de-odată ploaia începe a se prăbuși potop peste întunericul meu, cufundându-mă împreună cu casa care tremură din încheieturi într'o prăpastie de trosnete și mugete.

C'un fulger care a zbucnit alb prin fereastră, sufletul mi s'a despicat în două, în rană fierbinte și sângerată — de jaratec umed:

— N'avem să ne mai putem duce la Moldova...

O nedreptate crudă apasă greu, aleargă, bulucind râsete de tunet în căruța de cremene a Sfântului Ilie, călcând în picioare îngerul plăpând al bucuriei mele sperate.

Când mor iar încet, în somn, ochii mi's lipiți uscat, cu lacrimi zvântate.

*

— N'am mișcat!

— Ba chiar ai mișcat!...

— Ți-e ciudă pentrucă vezi că mânânci bătaie!?

Mânânc bătaie?...

In fulger roșu, inima mi s'a stors zvâcnit, apoi a năvălit înainte, lovind.

— Poac!

— Buf!

— Poac! Poac!...

Damele s'au răsturnat, cu zgomot de trăsnet de lemn. Spatele lui Miti s'a sculat și-a ieșit liniștit pe ușa Balconașului.

„Miti! Nu te duce! Iartă-mă!"... strigă din toate puterile sufletul milos, întins în dragoste de mamă către cel pe care-l lovisem degeaba. Furtuna ridicată însă mai zbârmâie încă în măciuca pumnilor și nod tare cu rădăcini usturate se revoltă în spinarea detunată. Și el mi-a tras tare al dracului!...

Ploaia plânge pe geamuri în abur jucăuș. S'a spart lumea în sufletul meu și nimic nu mă mai poate alina. Cerul de cenușă s'a coborît peste mine, apăsându-mă speriat. Unde să-mi ascund nenorocirea, care se zbate sughițat, să n'o vadă nimeni?

*

Huruind gros pe pietrele străzii, căruța cea mare, rusească, cu roți enorme — trasă de caii cei galbeni ai lui Nenea Vasilică —

porneşte pe poartă, la vale, mânată de Teofil. Noi, asudaţi, cu inima bătând rupt, ne repezim pentru a nu ştiu câtea oară la privată şi alergăm să ajungem din urmă pe tata şi pe Lia care-au pornit la vale, pe cărăruşa de lângă grădina lui Arghirescu. Mergem pe câmp, spre lutăria cea mare de lângă strada Petrari. Ne coborîm în umezeala plină de trestii şi buruieni a Clopoţelului şi mărginim Balta Ţigănimii — în care copii murdari pocnesc din picioare, înproşcând apă puturoasă. Stradă necunoscută, cu case cocoţate pe dâmburi... purcei, danci, garduri dărăpanate...

In sfârşit, dăm în drumul Tâmpeştilor, unde şoseaua se înalţă în pântece rotund spre-un plop singuratic pe culmea dealului şi unde — mică — ne aşteaptă căruţa cu Teofil.

Ne repezim şi ne suim în hop, cuibărindu-ne cu chiote pe fânul elastic, suspinând că în sfârşit pornim hurducat spre Moldova, pe drumul străjuit alb de pietrele kilometrice de pe margini.

Tata stă lângă Teofil, dinainte. In pântecele căruţei, noi ceilalţi ne hârjonim ţipând, pândind necontenind vârful drumului care creşte lung înspre răcoare.

E cald. Soarele, neclintit în drumul lui în spre Apus, ni se scoboară pe capete, aurindu-ne fierbinte. Cerul e albastru înfier-

bântat — viorică aburită — cu câte-un nouraş creţ, de pânză de paianjen. Din urmă praful se ridică mărunt, jucând în pulbere peste noi. Teofil dă bice cailor şi se pleacă din când în când pe-o latură, supraveghind roţile; de-o parte şi de alta, prăpăstii de părete pietruit lunecă la vale, amenin-ţătoare.

— Un han vechiu!... strigă tata, arătând cu mâna.

Pe-un deluşor, în mâna stângă, o casă dărăpănată îşi deschide larg braţele descurajate ale porţilor. O lăsăm în urmă, pe coada măturată a şoselei.

„Oare mai este mult?"

Începem să ne mişcăm, purtându-ne oasele amorţite. Drumul e tot la fel, cu câte-o cotitură mică, cu câte-un copac singuratic, cu câte-un gard de gospodărie tăcută. Căldura creşte, clocotind în noi, alintându-se fericit în apa răcoroasă care trebuie să apară la orizont.

Şi de-odată, priveliştea s'a schimbat. Căruţa a încetinit pe-o vale bătucită, mărginită de sălcii. Coborîm, ocolim într'o parte şi brusc apare înainte o dungă de argint mişcător, subt o zare orbitor de luminoasă.

Căruţa apucă la goană — eu cu Miti îmi scot în fulger ghetele — şi 'ndată Moldova apare înainte, curgând în trei falduri grele de apă, pe 'ntinderea şesului.

Şi-aici începe povestea:

Tata cunoştea de mult un vad în braţul cel Mare al Moldovei. Când am ajuns pe prundul alb, durund cu căruţa pe scrâşnetul pietrelor, nu ne-am oprit ci am trecut mai departe, intrând cu roţile în apa fratelui cel mic. Apa a murmurat nemulţămit, dar ne-a lăsat să trecem. Dar nu era destul. Trebuia să ajungem până la braţul cel mare şi lat. Am trecut cu bine şi pe fratele cel mijlociu. Apa a fremătat furioasă, dar nu ne-a făcut nimica. Şi-acuma, iată-ne în faţa valurilor celor mari, care mormăiesc furtunoase, în vreme ce-o salcie pletoasă ne priveşte dulce de pe malul celălalt, făcându-ne semn să venim.

— Aicea este vad — a hotărît tata.

Şi căruţa a intrat în apă, în vreme ce furtuna valurilor ne-a cuprins din toate părţile c'un răget tare şi sălbatec. Caii înaintau cu greu, fricoşi. Iar noi copiii tăcusem, ţinându-ne crispat cu mânile de marginile carului. Apa ţipa ascuţit, răpezindu-se. Şi urechile parcă ne asurziseră deodată, ca 'n vis. Iar cerul parcă se amestecase cu apa, într'acelaşi abur alb.

Atunci, deodată, în fulger, fără să înţelegem cum, căruţa s'a surpat în adânc şi caii au intrat până la gât în apă. Noi am ţipat şi ne-am repezit.

— Stați pe loc! a strigat tata cumplit în aceiași clipă, încremenindu-ne.

Iar Teofil s'a opintit din răsputeri și-a întors în clipă caii în loc. Hățurile s'au rupt. Iar căruța s'a întors pe-o parte, cumpănindu-se.

Ne-am trezit în apă până la brâu, înălțați ca lumânările de groază în căruța înecată. Apa sforăia în jur, aruncându-se cu mânie asupra noastră, ca un balaur ce-ar fi vrut să ne înghită. N'am mai știut când Teofil ne-a luat pe rând în cârcă și ne-a coborît pe mal. Eram moi și priveam aiurit la căruța care se răsturnase cu pântecele în sus, în vreme ce mațele ei de paie pluteau la vale, pe apă.

Când am privit treaz în lumina limpede a asfințitului, am început a râde. Trecuse parcă o ploaie cu furtună. Și numai zgomotul ei depărtat ne mai stăpânea încă slab în urechi. Priveam la fusta de lână a Liei care atârna grea ca plumbul, făcând-o călugăraș cu haina până în pământ.

— Și când te gândești că nici măcar nu era mai bine pe malul celălalt.

Tata stupește cu ciudă, uitându-se la Moldova care curge lin, în soare, subt salcia bătrână.

— Ceasu rău!... spune Teofil.

Baia a fost caldă și bună, ca niciodată.

Şi 'ntr'o animaţie şi veselie extraordinară, am mistuit într'o clipă pârjoalele îndoite cu apă şi pânea plouată — scăpate de Teofil dela înec.

Numai ghetele mele şi-ale lui Miti au ramas duse pe apa Sâmbetei.

XIII.

Circul, dragostea mea cea mare.

De pe canapeluța cea roșie din Balconaș, mă uit cu disperare pe geamurile plânse de picurii repezi; livada a dispărut aproape subt ceața ploii; contururi vagi a umbrelor bine cunoscute mie mă privesc desnădăjduit: fântâna cu acoperiș de tablă roșie, tufele de hurmuz, rețeaua fantastică a copacilor, în fund trunchiul uriaș al ulmului bătrân... Plouă. Cerul s'a rupt parcă, prăvălind asupra noastră toată apa lumii. Aleele sunt inundate, pârâiașele grăbite pornesc la vale pe șanțul pietruit din fața casei. Sună ploaia cu muzică furtunoasă de plumb, notele ei repezi bat viforos în pământul zemuit și înspumat. Plouă; și astăzi e ultima reprezentație a circului Sidoli... Inima mi-e plină de lacrimi; o durere ascuțită se frământă și se zvârcolește în mine. Nici o rază de lumină, nici o nădejde; peste tot cenușiu, ca și în sufletul meu. Timpul trece,

acuși se înoptează și nu ne vom putea duce la circ, la ultima reprezentație de anul acesta... Nu ne vom putea duce la circ... Mă uit cu disperare la curgerea îndărătnică și nu-mi vine să cred. „Nu, nu se poate; trebuie să se întâmple o minune, să stea ploaia, să se zvânte pământul și să mergem la Circ. Nu se poate altfel, pentrucă e cea din urmă reprezentație, pentrucă Circul pleacă și n'am să-l mai văd poate niciodată..."

Mă zbat în arsurile îndoielii și ale neliniștei. De ploaia aceasta, care nu mai vrea să contenească, atârnă fericirea vieții mele.

Minunea s'a întâmplat. Ies din casă împreună cu Miti să inspectăm vremea. Aerul e umed și curat, călcăm cu oarecare neliniște pe pământul moale. Ploaia s'a îndesat neagră spre Miază-zi, dar cerul a rămas încă întunecat, peticit cu borte de senin.

— E foarte bine, spun eu cu voce nesigură. Ploaia a stat și nici nu-i prea glod...

— Da, răspunde Miti, trăgându-și cu greu picioarele încărcate de pământ. E foarte bine.

Merg degajată, ferindu-mă să mă uit în jos. Vremea e minunată și sunt foarte încredințată că vom merge la Circ. Amândoi

suntem siguri că vom putea merge la circ. Totuşi ne păzim să ne uităm unul la altul, căci ne temem să nu cetim în ochii celuilalt îndoiala chinuită şi fricoasă pitită în fundul sufletului.

Ieşim pe poartă.

Drumul e pustiu. Pe cafeniul lui umed trăiesc doar ochii strălucitori şi melancolici ai bălţilor. Zarea e obosită, curge în depărtări. E linişte. Pământul se odihneşte de truda ploii. Numai cerul rostogoleşte ameninţări prin balaurii lui uriaşi. Ne uităm cu frică la nourii fantastici care se nasc, cresc, se întind, se lăţesc, ameninţând să cuprindă toată lumina; apoi se rup, se împrăştie, se topesc ca apoi să apară din nou, mai furioşi.

— Da, nu mai plouă, spune Miti, domol. Cred c'avem să ne putem duce.

Tresar, aruncând o privire piezişă. O picătură de nor a căzut, spărgând oglinda liniştită a bălţii.

„Se poate întâmpla să ploaie din nou — cuvântă glasul înţelept al tatei. Şi apoi, chiar dacă vremea s'a linişti definitiv, e glod..."

Nu mai ascult. Concluzia mă zdrobeşte, subt cruzimea ei. Aşi vrea să spun ceva, dar nu pot. Un nod dureros şi tare mi-a astupat vorbirea. Privirea mi se duce de-

parte, înstrăinată; inima mă chinuieşte, mi se zbate disperată... Nu mergem la Circ, nu mergem la Circ... M'am năruit şi de subt dărâmături n'a mai ieşit cu viaţă decât disperarea mea fără margini.

„Ce este, Profiriţă, de ce nu mânânci? — mă întreabă calăul meu, privindu-mă amuzat. Să ştii că dacă nu mănânci, nu te iau la Circ. Şi nici pe cei cu ochii roşi nu-i iau. Eu numai cu oamenii vrednici şi curajoşi vrau să am de-aface".

Toţi din jur râd. Ii privesc cu neîncredere, ştergându-mi lacrimile. Ce cale spinoasă mai am de străbătut până la dragul şi îndepărtatul meu Circ!... Câte îndoieli şi câte obstacole. Inima ştie şi oftează asupra nacazurilor ei.

Mergem la Circ! S'a hotărît definitiv. Mă învârt prin casă, ies pe-afară să consult cerul, intru din nou. N'am putut să mânânc nimic. M'am îmbrăcat de mult, sunt gata cea dintâiu şi aştept cu nerăbdare să plecăm.

„Doamne, Dumnezeule! De când au început să se îmbrace şi n'au mai isprăvit. Dacă începe să ploaie din nou?"

Ies afară şi întind mâna. Nu se simte nici o picătură. Dar nourii sunt cam întunecoşi. Ar fi bine să pornim mai repede.

— Tată, oare n'avem să întârziem? E opt şi aproape jumătate.

Mă frământ de colo până colo, parc'a intrat un vierme în mine. O neliniște gâdilată îmi taie răsuflarea; mi-e rău, mă doare stomahul.

In sfârşit, iată-ne porniți. Scoborîm pe strada Rădăşeni, unul câte unul. Intunericul calcă prin bălți şi bâjbâie drumul prin noapte.

— Asta-i vreme de ieşit din casă? — zice tata — Poftim! nici nu văd pe unde calc. Ar trebui să ne întoarcem înapoi.

Eu merg în fruntea tuturor; nerăbdarea îmi dă aripi. „Mergem la Circ. Ne ducem la Circ..." O fericire fără margini se zbate în mine. Nu-mi vine să cred. Intr'adevăr, ne ducem la Circ? Nu mi se pare mie? Mergem spre acea lumină, muzică şi emoție iubită? Nu-mi vine să cred. E prea întuneric, e prea departe fericirea mea... Câte nu se pot întâmpla? Cine ştie... Poate Circul a plecat, poate în astă sară nu se mai dă nici o reprezentație, poate ajungem prea târziu şi nu mai găsim bilete... Câte nu se pot întâmpla în drumul acesta întunecos şi lung spre bucuria mea.

Grăbesc pasul, fără voie, împinsă de zbaterile inimei.

„Dă, Doamne, să fie Circul acolo, să fie bilete, să putem intra, să nu ni se întâmple

nimic pe drum." Mă rog cu ardoare, mă rog cu disperare, mă rog cu durere.

Drumul e întunecos și lung, dar în capătul lui strălucește și cântă dragostea mea, Circul meu scump...

Un zgomot asurzitor ne întâmpină. Iarmarocul trăiește, cântă, țipă, pocnește, scârțîe, se învârte, sclipește și fulgeră prin miile lui de lumini multicolore... Suntem luați de valul inform de oameni, duși, ghiontiți, smunciți... Vârtejul nebuniei ne lasă la porțile circului: ciupercă uriașă, închizând în umbrela-i veche și cercată de vremuri toate minunile copilăriei mele. Sunt fericită și amețită: visul meu se îndeplinește după pragul acesta pe care îl calc, în arena moale, pistruiată cu talași. Primesc și recunosc mirosul caracteristic de umezeală, grajd și lemn.... O femee cu ghete înalte și rochia scurtă, cu zbârciturile feței acoperite de suliman, ne conduce respectuos la fotoliile rezervate.

— In rândul al doilea, ne îndeamnă tata, ca de obiceiu; să nu ne stropească cu țărînă capitele cailor.

Mama aprobă, dar noi copiii nu vrem; nu putem concepe să stăm la circ în alte scaune decât în cele din rândul întâiu. Mă așez cu mândrie și evlavie pe scaunul de pluș roș. Mă uit în jur: spre fundul circului

lumea e din ce în ce mai deasă, rezervatele sunt mai toate goale. Familia noastră ocupă aproape un sfert din cercul primelor scaune. „Săracii, cei dela galerie, cum trebuie să ne invidieze!", mă gândesc eu cu plăcere.

Muzica militară, cucuiată sus pe-o estradă de scânduri, a început deodată să cânte şi să izbească din talgere şi din tobă. „Uvertura!" tresar eu cu inima bătând.

— Tată, dă-mi şi mie te rog programul, că se începe!

Urmăresc cu lăcomie înşiruirea de numere extraordinare, pândind în acelaşi timp fluturarea perdelelor de catifea, care vor da drumul în arenă eroilor mei.

1. Ouvertura.
2. Poutpouri naţionale.
3. Vals.
4. Cai în libertate.
5. Intrare comică de clovnii Săulescu şi Mărculescu.
6. Trio american.
7. Monsieur Georges, bare fixe şi trapez.
8. Intrare comică... etc. etc.

Sunt şi *Chinejii* mei, şi *Mister Jacques,* Jokeul decorat de Ţarul rusiei cu medalia de aur, şi *Marinarul* care ţine tunul în dinţi şi *Baletista* pe sârmă şi *Contesa Ladytzka* şi însfârşit şi numărul săritor al lui Săulescu.

— Este şi pantomină la sfârşit, mamă!

Sunt nerăbdătoare; scaunul meu se frământă și geme subt mine. In sfârșit, perdelele tainice se dau într'o parte și 'n arenă năvălesc câțiva cai tineri, în ritmul săltat al unui galop. Spectacolul începe și eu mă cufund în lumea aceia minunată.

Totul mi-e familiar; cunosc fiecare număr, fiecare figură. Domnul Director, cu mânuși albe și mustață neagră răsucită, conduce — plesnind din biciu — obișnuitele sărituri și învârtituri ale cailor. De câte ori alergătorii îmi trec pe dinainte, am fără voie o mișcare de apărare îndărăt și apoi biciul omului în frac plesnește prea tare. Când caii ies unul după altul, schiopătând în două picioare, conduși de zâmbetul triumfător al domnului Director, am un suspin de ușurare. Nu prea îmi plac mie caii; totuși îmi pare rău că un număr al programului s'a isprăvit.

Muzica a tăcut. In arena goală năvălește zgomotul fardat și naiv al clovnilor: *Mărculescu* și *Săulescu*. Imi salut prietinii cu toată ființa, înălțându-mă pe cât pot în scaunul meu. Mărculescu „clovn rece englez", e strălucitor în costumul său de catifea, bătut în paiete; Săulescu, „cel mai mare clovn italian din lume", râde prin gura largă a jiletcei sale care-i spânzură până la genunchi, prin botul nesfârșit al ghetelor lui enorme, prin toată ființa lui

slabă şi uscată. Zâmbesc fericită şi râd pe cât pot mai inteligent şi înţelegător de câte ori privirea lui Săulescu alunecă peste mine. Aşi vrea să ştie că eu sunt cea mai mare admiratoare a lui, că, pentru a veni la Circ să-l văd, aşi fi în stare să fac orice sacrificiu.

Numărul al treilea îşi stânge zâmbetul. Muzica porneşte din nou. Sus, în vârful circului, Monsieur Georges lucrează la trapez. Cu o agilitate care mă înfioară de admiraţie, se învârte, se suceşte, luând toate poziţiile posibile pe îngusta bară a aparatului. Lucrează fără reţea, astfel că orice mişcare greşită i-ar fi fatală.

— Ce grozăvie! spune mama care nu aruncă decât câte o scurtă privire din când în când spre zvârcolirile lui Monsieur Georges. Nu înţeleg ce caut la Circ. Am să mă înnbolnăvesc de inimă!"

E n'am destui ochi ca să privesc mai bine. Sunt într'o încremenire crispată şi avidă. Uite-l: acuma s'a aşezat orizontal pe bara trapezului şi şade nemişcat şi ţapăn cu mânile dealungul trupului, în echilibru. Muzica a amuţit. O clipă, nu se aude nici cel mai mic zgomot. Apoi, deodată, un strigăt înăbuşit unduieşte mulţimea: Acrobatul a oscilat şi-a lunecat cu capul în jos, dealungul barei, oprindu-se ca printr'o minune în vârfuri. In acelaşi moment. Publicul se

mişcă admirativ şi uşurat. Imi dau drumul inimii care stătuse pe loc. Figura asta m'a umplut de spaimă.

Numerele se succed unele după altele, în vârtej, aruncând peste făptura mea mititică vraja lor luminoasă...

— Tată, te rog să iei o carte poştală...

— Imi întorc într'una privirile asupra lui Mister Jaques, care înaintează încet spre noi, făcându-şi cu greu loc printre rândurile dese de oameni.

...Aşi vrea să spun aşa tatei, dar nu îndrăznesc. Mi-e ruşine penibilă să nu iau nimic dela Jokeul elegant cu cizme de lac şi şapcă roşie care se pleacă spre noi, politicos:

— Nu poftiţi?...

Tata se uită la mine, scoate o băncuţă şi ia o carte poştală.

In arenă, Mărculescu a apărut cu cele trei gâşte năzdrăvane ale sale: „Domnul Ghiţă, Doamna Marghioala... şi Domnişoara Fifi..." cum cântă el publicului pe-un ton trăgănat care stârneşte întotdeauna râsul. Mă uit cu mirare, pentru a nu ştiu câtea oară, la figurile complicate pe care le execută tacticos copiii lui Mărculescu. Nu pot înţelege ce legătură e între căpuşorul lor cât o nucă şi săriturile, învârtiturile şi desenele grele pe care le fac la o simplă mişcare de baghetă a stăpânului lor. Mi-s

dragi şi-aşi dori din tot sufletul să fie ale mele.

— Domnul Ghiţă, Doamna Marghioala şi Domnişoara Fi-fi!... Pot şi eu să spun ca Mărculescu!...

Ce vine acuma? A! Baletista pe sârmă. Orhestra a început să cânte „Mimi d'amou.", valsul după care dansează întotdeauna Miss Ella. Iat-o! Inaintează surâzătoare, în costumu-i vaporos, făcând bezele şi zâmbind graţios publicului. Mă uit să văd pe Domnul Aristide, care,—ştiu eu de undeva,—nu lipseşte nici dela o reprezentaţie la care apare MissElla. Il înţeleg... Mă uit cu admiraţie la saltu'ile mortale pe care le face în vârful picioarelor, la fâlfâirea elegantă a volanelor albastre presarate cu fluturi argintii. Cine n'ar vrea să fie în locul ei?...

Mă trezesc din visul meu. August Prostul, cu palma lui albă cusută în mijlocul spatelui, a intrat cu două umbrele: una de ploaie şi alta de ninsoare — cum spune el. Pe cea de ninsoare o pune cu grijă într'un colţ al arenei; umbrela se moaie din încheieturi şi cade mototol la pământ, ca o cârpă. Râd cu poftă, fără voia mea, cu toatecă în gând îmi spun că acestea sunt glume grosolane, care nu merită să le iei în samă când îl cunoşti pe Săulescu.

Ultimul număr al părţii întâiu, ca de obiceiu, e rezervat Domnului Director al Cir-

culuí. In mare ţinută, cu ţilindru şi mănuşi albe, soseşte ţapăn pe calul său favorit, Sultan. *„Inalta şcoală"*, cum e intitulat numărul; defilare solemnă în pas de dans, ieşire impresionantă; Sultan păşeşte mândru în cele două picioare de dinapoi, Domnul Director salută şi mai mândru, cu ţilindrul său strălucitor.

Pauză. Lumea se mişcă, vorbeşte, râde. Unii se duc să viziteze grajdul celor treizeci de cai ai circului Sidoli. Alţii caută să ajungă până la tablaua cu răcoritoare — purtată de-un băieţel cu şorţ albastru. Eu nu fac altceva decât să aştept să se 'nceapă din nou.

— Acuşi vin *Chinejii,* mamă, spun eu fericită.

— Urîţii aceia? Mai bine n'ar mai fi! — zice mama cu obidă. Când îi văd cum se chinuiesc, îmi vine rău!

Nu răspund nimic. Mă uit spre perdelele de catifea, să văd de n'oiu zări pe vre-unul din „urîţii" aceia pe care nu-i poate suferi mama. Mă frământ pe scaun; pauza asta e nesuferit de lungă.

Muzica a izbucnit pe neaşteptate. In sfârşit! Mă aşez mai bine în fotoliul meu, c'un oftat de uşurare.

— Nu-ţi fie frică, Profiriţă! Nu vezi ce ochi de copil are? Dă-i o bucăţică de covrig.

Elefantul, nalnilă cenuşie, calcă moale şi greu în arenă, încârjoind spre mine nasul lung de carne.

Când îi întind timid darul, el e departe. S'a răsturnat în mijlocul circului, cu stâlpişorii lui dolofani în sus.

Mie animalele nu-mi plac. Mi-e milă de ele şi nu pot mai ales suferi mirosul greu de grajd şi sălbătăciune.

...Ursuleţi negri şi albi se joacă dându-se cumpăna şi sug lacom lapte din biberoane... O cămilă jigărită, cu gheb atârnând pleoştit într'o parte... când se pune în genunchi mi-e frică să nu i se frângă picioarele subţiri...

— Am să-ţi cumpăr de cinci bani şocolată şi-am s'o mânânc tot eu!... August Prostul se dă pe lângă „Domnul Costiclă" care stă în mijlocul arenei cu mânile la spate.

A! Iată pe Mărculescu: vine foarte aferat c'un geamandanaş ca de păpuşă în mână.

— Au revoir, Domnule Costică! Plec în voiaj!...

Dar nu pleacă. Pune rămăşag pe o sută de lei că va sări peste scaunul ce-l are în faţă.

— Uite, vezi? La una două trei... cip! Zbor dincolo. Înţelegi?

Îşi face vânt...

— U-na! Do-uă!...

Din fundul circului, a apărut Săulescu. Vine furişat, îşi lasă la intrare galoşii şi trece în spatele săritorului.

Iată-l parodiind pe Mărculescu, făcându-şi şi el vânt din toate puterile, sărind însă ca o minge de gumă, cu hainele şi cu părul pălălăind în vânt.

— Trei!...

Săulescu, în aceiaşi clipă, sfâşie o bucată de pânză pe care o ţine în mână, sare în fulger în galoşii lui uriaşi şi înainte de a avea ceilalţi vreme să se întoarcă dispare în umbra perdelelor.

Mărculescu a rămas încremenit. Apoi, încredinţându-se că nu mai este nimeni în afară de el şi tovarăşul lui în arenă, începe a râde, ruşinat.

— Vai! Domnu' Costică! Ce ruşine!

Invinovăţitul protestează cu indignare. Cum se poate una ca asta?

— Lasă, lasă! Nu-i nimic. Se 'ntâmplă! îl consolează Mărculescu, bătându-l prietineşte pe umăr.

Scena se repetă. De data asta, domnul Costică se hotărăşte să ia locul lui Mărculescu. A patra oară, a cincea oară, a şasea oară, Săulescu îşi bate joc de cei doi; până când a şaptea oară e prins.

Circul clocoteşte de râsete. Pe mine m'a apucat crampele de-atâta zvârcolit.

— Straşnic actor! spune tata răsuflând din greu după atâta hurducat. E cel mai bun clovn, pe care l-am cunoscut de când trăiesc!

Intr'adevăr, e imposibil de descris mimica şi mişcările smuncite şi graţioase de-un comic genial ale lui Săulescu. Numai cât îmi aduc aminte şi mă pornesc iar pe râs.

— Linişteşte-te, Profiriţă! îmi spune mama, plecându-se îngrijată asupra mea. Să nu-ţi vie rău!

Mă doare pântecele de-atâta râs! oftez cu fericită.

Incetul cu încetul, zgomotul s'a alinat. Publicul întinde curios gâtul spre tunul enorm pe care-l târăsc în arenă slujitorii circului. Imi astup dinainte urechile, cu bătăile inimii oprite, aşteptând cu nerăbdare şi cu frică bubuitura sfârşitului... Tunul se ridică încet, pe pârghii de funii, valeţii trag din răsputeri... încă puţin... Aşează tunul pe dinţii marinarului, cel mai puternic om din lume. Gata! Imi apăs cu toată puterea degetelor în urechi... O flacără şi-un tunet înspăimântător care mă cutremură, mă asurzeşte, mă rupe. Rămân istovită în colţul meu de scaun, fără să am puterea să-mi scot degetele din urechi. „De ce numaidecât să pocnească aşa de tare?"...

*

— Profiră! Ki-ki!...

Lia râde spre mine, făcând din ochi.

Nu răspund. Inima mi s'a încălcit fierbinte şi zvâcneşte tare şi neregulat; pe pro-

gram urmează *Chinejii,* numărul meu de predilecţie.

Livrelele roase au desfăşurat în grabă în arenă un covor vechiu cu desene arăbeşti şi-au început a aduce tot felul de obiecte curioase. Le cunosc pe toate: cele trei piedestaluri în fund, în faţa cortinei: cel mai înalt la mijloc, cele mai joase pe laturi. Cuţitele şi scândura în stânga; farfurioarele şi vărguţele în dreapta; iar scăunaşele şi măsuţa mai la o parte, că nu e încă nevoie de ele.

Muzica a început o melodie trăgănată, în ton trist.

— Chinejii! Vin chinejii!...

— Miti! Acuma urmează Chinejii!...

Inima mi se crispează de neliniştea aşteptării; clipele se lungesc, se 'ngreuiază, încremenite parcă. Fanfara cântă, lumina străluceşte...

Lovitura: uşa cu perdele de catifea a zvârlit în arenă o ceată pestriţă de oameni mărunţei, cu pielea galbenă şi nasul turtit. I-am primit în ochii şi sufletul meu ca pe-o fericire fierbinte şi grea. Ii urmăresc cu privirea arzătoare, fără să pierd nici cea mai neînsemnată mişcare a lor.

Cei trei Chineji mai mititei s'au urcat pe piedestalurile lor. C'o încetineală încordată, capul lor cu buze umflate şi ochi drepţi se răstoarnă pe spate, alunecă la vale de-a-

lungul trupului şi ajuns jos iese la iveală, privindu-ne normal. Picioarele au rămas sus, înţepenite depărtat; restul trupului s'a lipit de ele; iar capul parcă-i ceva străin, pus de cineva acolo. Urmăresc cu răsuflarea oprită mai ales pe chinezul de pe piedestalul din mijloc; figura pe care o face e ceva nemaipomenit. Se îndoaie pe spate, ajunge cu capul până la călcâiu, se pleacă mai jos, tot mai jos, până de-asupra unei măsuţe scunde pe care se află o garafă cu apă. In poziţia asta răsturnată, cu capul mai jos de podeaua pe care-şi sprijină picioarele, apucă garafa, toarnă apă şi bea. Sunt în culmea entuziasmului, cu sufletul umflat de o mândrie care parcă-i a mea. Mă uit în jur şi mi se pare că lumea nu-şi dă sama în deajuns şi nu aplaudă cum se cuvine asemenea minune. Pentru mine nu există un lucru mai „îngrozitor".

Imi îndrept ochii fierbinţi spre stânga, unde Chinezii cei mari au început a arunca cu cuţitele.

— Tată, dar oare nu s'ar putea să greşească?...

Aşi vrea să întreb. Cu toată încrederea tare pe care o am în idolii mei, dar tot îmi îngheaţă sufletul când privesc la ploaia de cuţite, care zboară unul după altul, înfigându-se adânc în lemn. Cum de nu se tem Chinezoaicele? Mai ales când îşi pun

gâtul descoperit şi stau nemişcate aşa, în vreme ce vârfurile se înfing drept lângă carne. Dar parcă tot mi se pare că le tremură nările şi că sângele li s'a scurs fricos spre inimă din faţa lor palidă.

In dreapta, Kiki cu încă doi fraţi ai lui au început a învârti farfurioarele. Le-au potrivit în vârful vărguţelor lungi pe care le ţin pe podul palmei. C'o mişcare abia simţită le învârt sfârâind că nici nu se mai zăresc, în vreme ce cu trupul fac mişcări de gimnastică. Uite-l pe Kiki, care e cel mai îndemânatic. S'a lăsat tare pe piciorul drept, în fandare laterală, a trecut mâna printre picioare la spate ţinând în palmă multe vărguţe. Apoi, se pleacă înainte cu mânile sucite în sus, se încovoaie în arc, sprijinindu-se în cap, cu farfurioarele lucrând de zor.

Ce frumos e Kiki! Nu samănă cu fraţii lui. Are nasul drept, faţa lungă şi buzele nu prea groase. E palid şi ochii i se întind dulce spre tâmple, mai puţin ca la ceilalţi. E înalt şi subţire. Mă uit la el cu inima furnicată. Cum aşi vrea să se uite odată la mine.

Numerele se perindă repede unele după altele, fără oprire. Parcă toate le fac în fugă. De-abia au isprăvit jongleurii, că în cealaltă parte a circului alţi doi s'au spânzurat de cozi şi se leagănă încolo şi 'ncoace, întinzând greu funia de care sunt atârnaţi.

Vai de mine! Ce grozav! Mă uit numai cu coada ochiului, crispându-mă. Fața li-i întinsă cu pielea trasă în sus. Mi-e milă, îmi face rău. Dacă li se rupe părul?

Li s'a dat o masă pe care au luat-o și-au pus-o între ei, sprijinind-o cu picioarele. Li s'a mai întins două scaune pe care s'au așezat. Stau la masă, toarnă vin în pahare și beau. Și se balansează, într'una, lung, încolo și 'ncoace.

Au dat drumul mesei și scaunelor. Ce-au să mai facă? Doi Chineji mititei se reped deodată, se-aruncă în sus și-i apucă de picioare. Iată-i atârnați de cei doi, trăgându-le mai tare părul, întinzându-le parcă rânjit pielea pe dinți. Nici nu mă mai uit. Mama privește în altă parte, obosită.

— Vai, Miti, chiar așa!... De ce mai trebuie să mai facă și asta?...

A! Ultima figură, care îmi place foarte mult: un chinez mititel și cârn, agățat cu coada de-o sârmă înclinată, traversează circul dela un capăt la altul, într'un strigăt ascuțit.

— Haooo!...

Chiuie sălbatic, alunecând în vârtej, spre mine.

Mă feresc, râzând timid. Publicul aplaudă, entuziasmat.

*

— Păcat că n'a fost Chinezul cel bătrân

care scoate un castron de porţelan dintr'unul mai mic. Acela face toate paralele!... zice tata către domnul Chiţoiu.

In arenă, Mărculescu tot scrie câte-un număr pe-o tăbliţă neagră, îl arată publicului şi-apoi îl şterge. Il privesc cu indiferenţă; inima mi-e plină încă de minunile oamenilor cu cozi împletite; înaintea ochilor îmi joacă încă cuţite aruncate, farfurioare învârtindu-se, corpuri legănându-se...

Muzica a început din nou, zbârnâind gros din tromboane şi şchiopătând strident din trompete. Contesa Ladytzka, pe calul ei alb, îşi tremură cerceii lungi în salturile zburdalnice ale armăsarului. Face înconjurul circului, măreaţă, stăpânind într'una smunciturile calului. Atâta. In totdeauna aştepţi să mai facă şi altceva. Să sară măcar peste-un obstacol.

— Asta trebuie să fie nevasta Directorului...

O aplaud moale, de complezenţă.

Acuşi vine Săulescu. O dragoste caldă şi duioasă îmi umple sufletul, la gândul săriturilor nemaipomenite, extraordinare, pe care le voiu vedea acuşi. Numărul acesta săritor al lui Săulescu, cred eu că-i unic în lume. Nu-i posibil ca să mai sară cineva aşa de grozav, toţi ceilalţi pe care i-am văzut până acuma, sunt departe de salturile eroului meu, ca dela cer la pământ. Săulescu

e un fenomen. Sunt mândră de el, de-abia aştept să-l văd apărând, să se avânte şi să sară.

Insfârşit. Pregătirile emoţionate; se instalează trambulina şi se aşează unul lângă altul doi cai, în mijlocul circului.

Iată-l şi pe Săulescu; altul decât acel de mai adineaori; a lepădat haina şi masca de clovn. E om ca toţi oamenii, serios, cu un aer de suferinţă pe fata-i osoasă şi slabă. E Săulescu cel de demult, aşa cum l'am văzut întâia oară, la „Arenă". Il aplaud cu disperare.

S'a înclinat fără zâmbet, apoi s'a retras înapoi, până în fundul intrării cu perdelele de catifea date în laturi. Vine în fugă, sare pe trambulină, zboară pe de-asupra celor doi cai alăturaţi şi cade în picioare la celălalt capăt al arenei — între cei doi oameni care-l aşteaptă ca să-l sprijine la nevoie.

Dar asta nu-i nimic. Aştept cu entuziasm salturile cele grozave dela sfârşit. Trei cai, apoi cinci cai, după aceia şase şi în sfârşit şapte. Şapte cai! Nu este nimeni pe lumea care să poată executa un asemenea salt!

Săulescu îşi dă vânt ca de obiceiu, sare pe trambulină şi traversează spaţiul ca o săgeată pe de-asupra celor şapte cai şi cade în picioare după ce a făcut două salturi mortale în aer. Aplaud, aplaud cu disperare, până mi se înroşesc mânile, urmărind cu o

privire entuziastă pe eroul acestui număr, care se înclină fără zâmbet, stăpânindu-şi cu mâna zbaterile pricipitate ale inimii.

Cel din urmă salt şi cel mai teribil. O cămilă, pe spatele căreia stă călare un om, care ţine un cerc în aer, de-asupra capului. Săulescu traversează în poziţie orizontală acest cerc şi cade în picioare, după ce a făcut mai multe tumbe în aer. Furtună de aplauze; lumea e încântată.

Mă uit cu dragoste şi cu strângere de inimă la trupul lui slab, la obrajii săpaţi, la părul care-i cade obosit în ochi. Oare e adevărat că-i oftigos? Dacă sare într'una aşa de grozav! Toţi gimnasticii dela circ sunt oftigoşi şi îmbătrânesc repede. Uite ce cute adânci are Săulescu în jurul gurii şi ce privire tristă au ochii lui! Şi doar n'are mai mult de douăzeci şi patru de ani; acum patru ani când l-a întrebat tata la „Arenă" ce vârstă are, avea douăzeci de ani...

August Prostul şi glumele lui copilăreşti...

Dansatoarea pe sârmă...

Numerele s'au isprăvit. Consult programul; nu mai este decât Pantomina dela sfârşit.

...Lumină gălbie, învăluită în ceaţa ceasului târziu... Costume fantastice care îmbracă trupuri cunoscute. Recunosc în personagiile pantomimei pe toţi artiştii circului. Balet de vis în care Săulescu e prima

dansatoare; își ridică picioarele sus, sus de tot, punându-le pe rând în capul celui dinainte... Un han la vreme de sară, un chinez călător gătuit de-un hoț... O execuție pe-un trunchiu acoperit cu catifea roșie, o procesiune funebră în care Săulescu cântă pe nas, popește. Imi astup ochii în clipa în care călăul repede paloșul să despartă capul de trup. Știu bine că nu-i adevărat, dar îmi face rău. Mai cu samă că ridică cu-atâta meșteșug capul condamnatului întins pe-un cerșaf alb, că pare într'adevăr că e decapitat. Da, am văzut bine: capul a rămas mai jos și trupul a săltat în sus.

S'a isprăvit. Programul nu mai arată nimic; totuși nimeni nu se scoală de pe scaun. Apare Monsieur Georges și anunță solemn:

— Domnilor și Doamnelor! Reprezentația s'a terminat!...

Atunci numai publicul se scoală în picioare și iese dezordonat, stricând rânduiala scaunelor și înghesuindu-se spre ieșire.

Mă desprind încet de locul meu și pornesc cu capul întors spre cortina de catifea unde doresc din tot sufletul să mai zăresc un obraz cunoscut. Mă împiedec de scaune, rămân în urma tuturor.

— Profiriță! mă strigă tata. Haide mai repede că n'avem timp de pierdut! E târziu.

Afară plouă. Mă izbește în față răcoarea umedă a nopții. E întuneric și pustiu; iar-

marocul nu mai trăieşte decât în berăria spre care ne îndreptăm, de unde vine o lumină care cântă, învăluită în cernerea mărunţă a ploii.

O baratcă de lemn, cu scaune care miroase a brad, cu mese patate de bere şi coji de alune americane. Ne strecurăm greu printre lume şi ne instalăm la o masă mai retrasă, lângă gărduţul cu ostreţe în formă de romb.

Parc'am intrat în iad. In lumina roşcată a felinarelor scârţâie şi se tânguie o muzică stridentă. Urcată pe-un scaun, c'o ţigară în gură, o fată cum eu n'am văzut, ţipă cu voce răguşită, întovărăşind cu legănări de şolduri cântecul trăgănat de mahala.

Vin' mămicule
Vin' tăticule
Vin'
Cu portofelul plin,
Să te sărut puţin!...

Dă ochii peste cap, oftează, în vreme ce taraful de lăutari schelălăieşte ascuţit, întinzând ca o alviţă notele cleioase şi murdare.

De când sunt n'am văzut aşa ceva. Mi-e ruşine.

— Asta spală pe jos, la otel la Ghimpovici... spune cineva lângă mine.

Am întors capul spre întunericul care curge mărunt în picuşuri de ploaie. In noaptea umedă, cortelul cenuşiu al Circului stă trist şi pleoştit şi lângă el câteva căruţe cu coviltir îi încarcă măruntaiele. Un om slab şi uscăţ, cu părul bătut de ploaie în ochi, supraveghiază încărcatul, răcnind răguşit. N'aud ce spune, cuvintele sunt înecate de ploaie. E foarte supărat şi dă din mâni, zbătându-se.

E Săulescu. Altul decât paiaţa cu jiletca până la genunchi, altul decât saltimbancul în tricou negru care sare peste şapte cai. Săulescu. Şi Circul pleacă, se dezbracă de toate minunile lui şi se încarcă în căruţe la glasul de surugiu al lui Săulescu.

Nu plânge, Profiriţă. Circul e tot al tău, a rămas în sufletul copilăriei şi nu ţi-l mai poate lua nimeni...

TABLA CUPRINSULUI

Pag.

Scot apă din fântână. Curaua tatii. Sunt nenorocită. Somnambulism. Discuții filosofice. Cine zice tot acela-i. Merele. Privata. Puica. Școala. Intrigă și amor. Toamnă mică. Natură. Problemă Bileţelul. Urmările unei aventuri. Bayer. Sărutarea. Peisaj 9

Liza. Dă foc la gunoaie. Zenobia. Ninge! Dugheniţa. Vine tata dela vînat. Poveștile. Incearcă să ningă și nu poate. Anghel și Costache-a-Lupoaei 27

Ninge peste noapte. Săniușul 44

Sf. Vasile. „Banda pestriță“ 63

Curg părăiele. Viorelele 72

Ne-a dat vacanță. Maria-șade-pe-o-piatră, cântecul pe care nu-l poate suferi Miti. Mă descalţ întâia oară. Facem minge de petică. După ploaie. Meta. Denie. Bunica face cozonaci. Cristos a înviat. Oul lui Tucă. Scrânciobul 87

Emoţie veche. Chinina. Cărăbușii. Oină adevărată. Dracul. Când mă trezesc după amiază și mi se pare că e dimineaţă. Haraşpuc. Carusso. 92

Ploaie de Maiu. „Cânele din Basquerville“. Vasilache. La mormântul lui Bogdănel . . 121

144

Pag.

X. De-a ascunsul. „Frumoasa soră de caritate". O zi cu morți. Altă victimă a romanului de foileton. Câmpia verii. Nebunul . . . 156
XI. Tainele bibliotecii. Portretul lui Papucă. Sherlock Holmes cel Prost 175
XII. Orbul. Sară pe treptele Balconașului. Ploaie. O poveste cu Moldova 195
XIII. Circul, dragostea mea cea mare 213